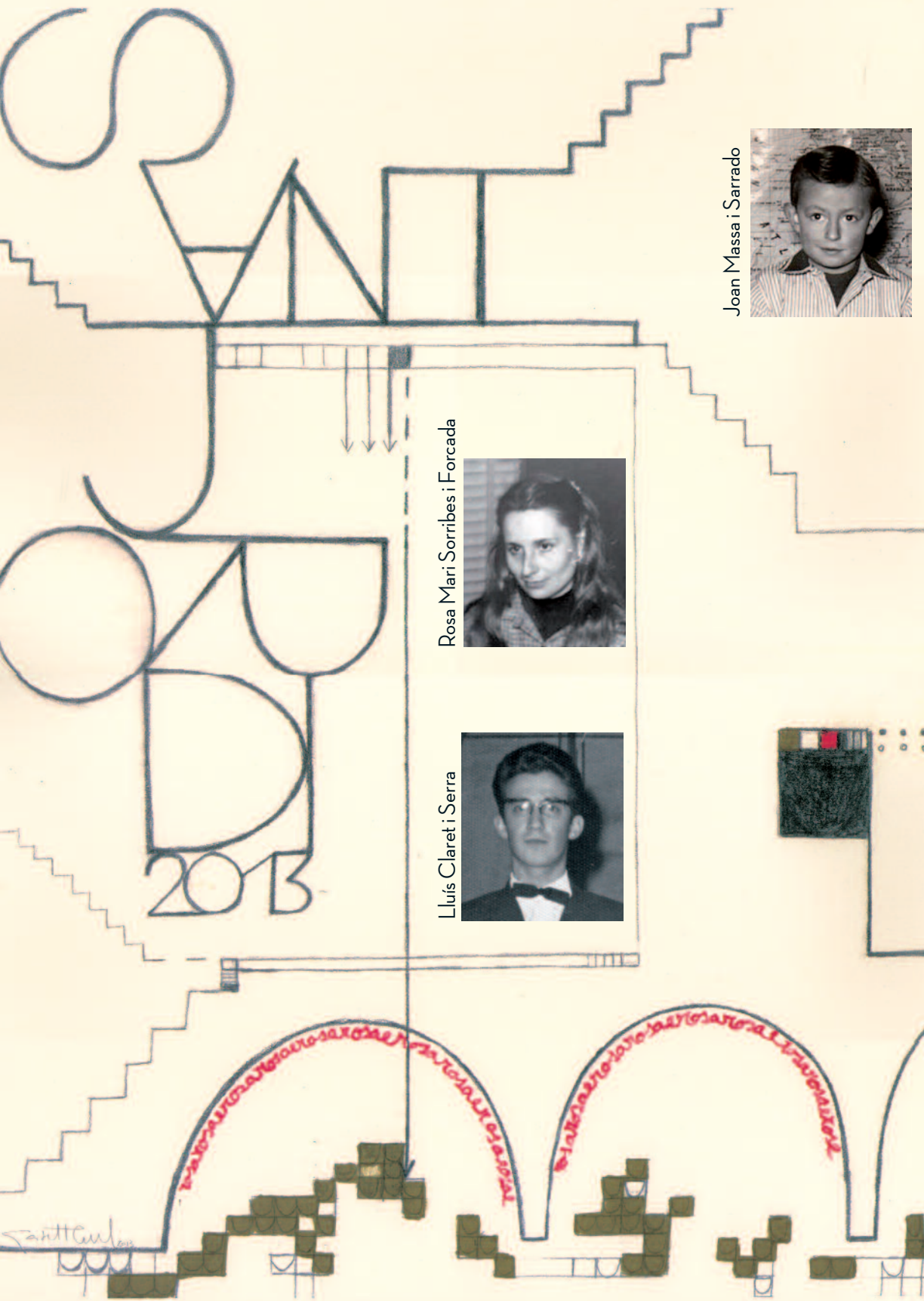

ÀGORA
CULTURAL

Època III • Núm. 22, 23, 24 • abril 2014

ÀGORA

Joan Massa i Sarrado

Rosa Mari Sorribes i Forcada

Lluís Claret i Serra

LA TRONA

Tres números de la revista ÀGORA fets realitat en una unitat, per circumstàncies de la crisi i per poder perseguir el temps, que no s'atura. Les idees, els continguts i els materials hi són, i esperen el seu torn. Els recursos econòmics es fan buscar i, mai més ben dit, són cars. Si no es troben, cal crear-los. Hem de capturar el mite de la Ventafocs. No serveix. Han passat ja deu anys des de l'aparició del primer número de la revista ÀGORA. Dues reflexions: el camí recorregut demostra que el projecte és vàlid i necessari; el temps passat avisa que és més propera la fi. L'especial sobre el cant coral a l'Alt Urgell, Andorra i la Cerdanya ens recorda la importància de cantar en la vida de les persones i els pobles i les comunitats. I que les tradicions es van renovant (vegeu la

substitució de les camarells per les caramelles) i cal que es renovin per poder-s'hi continuar projectant. Els músics de la família laurediana dels Marfany, protagonistes al llarg de cent anys, i a cavall dels segles XIX i XX, mereixen un millor coneixement i reconeixement. Enric Marfany i Bons, Enric Marfany i Gosset, organistes, pedagogs i compositors, i Agustí Marfany i Mateu, director de coral, entre altres atributs, van deixar empremta a Andorra, l'Alt Urgell i la Cerdanya, i més enllà. Reproduïm part de les seves composicions. Els premis Àgora Cultural 2012 han recaigut en Rosa Mari Sorribes i Forcada, periodista representativa de tots els qui van lluitar per la normalització dels mitjans de premsa a les nostres terres, a més de destacada

figura en el voluntariat cultural; en Joan Massa i Sarrado, filòsof, que ha exercit en els àmbits educatiu, polític i cultural fent pensar i intentant aclarir foscors al seu entorn, i en Lluís Claret i Serra, músic, excepcional violoncel·lista, d'excel·lència interpretativa i pedagògica, que ha contribuït a la cultura musical internacional en els seus nivells més alts. Els Premis Martí i Pol 2012 de poesia, el Dia mundial de la Poesia 2013 a Encamp i l'obra pictòrica de Manuel Pallarès i Darsa completen aquesta triple ÀGORA, amb la resta de seccions habituals. Donem la benvinguda a l'Associació Fallaires d'Andorra la Vella (AFAV), que ha decidit pujar al carro d'Àgora Cultural i fer seu aquest petit repte de tots.

Monogràfic de música coral Àgora Cultural. Pàg. 3 a 24

El cant coral a l'Alt Urgell, Andorra i la Cerdanya, per Àngels Mach i Buch Camarelles i camillaires, per Eva Julián i Adán

Camarelles i caramellaires, per Eva Julián i Adán

Corals:

1958 Tuna de l'Institut Brudieu, per Manel Cortina

1962 Coral Rocafort, per Daniel Areny i Rossell

1963 Orfeó Andorrà, per Pilar Gispert

1970 Les Camilleres de Sallagosa, per Germain Malé

1971 Petits Cantors Laureadians, per Òscar Sánchez i Cazorla

1980 Coral Sant Andreu d'Oliana, per Ramon Sala

1982 Cor de Cambra Caterva

1986 Caramelles de la Germandat de Sant Sebastià, per Lluís Obiols i Perearnau

1989 International Singers, per Clare Allcard

1991 Petits Cantors del Principat d'Andorra, per Catherine Metayer

1992 Coral de l'Escola Municipal de Música Issi Fabra de Puigcerdà, per Carme Baulenas

1992 Coral Cerdanya Canta, per Maria del Carmen Ramón

1996 Coral d'Escaldes-Engordany, per Teresa Vidal

1996 Capella Santa Maria de Puigcerdà, per Carme Baulenas

Dècada de 1990 L'Estudiantina, per Lluís Obiols i Perearnau

2000 Cor de Cambra de les Valls d'Andorra, per Catherine Metayer

2002 Els Grans Cantaires, per Maria del Carmen Ramón

2002 Coral de la Llar de Lòria, per Òscar Sánchez i Cazorla

2002 Coral Casa Pairal d'Andorra la Vella, per Anna Sardà

2005 SAAS Qui Canta?, per Òscar Sánchez i Cazorla

2006 Regina Coeli Cor de la Llar de Sant Josep, per Jesús Paricio

2007 Carol en Musique, per Daniel Martin

2009 Coral dels alumnes de l'Escola Municipal de Música de la Seu d'Urgell, per Sònia Lanau

2009 Cor de l'Escola Andorrana de Secundària d'Encamp, per Jordi Porta

2011 Cor Transfronterer de Cerdanya, per Daniel Martin

2011 Sibil·la, per Lluís Obiols i Perearnau

32è Aplec de Corals d'Andorra i la Zona Nord, per Teresa Ventura i Guasch

III Trobada de Corals de Gent Gran i Concert de primavera a la Massana, per Teresa Ventura i Guasch

Homenatge a Enric Marfany i Gosset, a Enric Marfany i Bons, i els altres Marfany músics. Pàg. 25 a 46

La família Marfany, nissaga de músics, per Teresa Cairat i Vila

Enric Marfany i Gosset, biografia i signatura

Partida de naixement

El senyor Oncle, per Enric Bartumeu i Maza

Cançons d'Andorra: *A Andorra*; *El cant del Valira*; *L'Aplec de Canòlic*

Motetes Eucarístics para la Comunió: *Corazón Santo*; *O Salutaris*; *Dueño de mi vida*; *Jesús, vivir no puedo*

Montserrat

A la Verge de Meritxell

El aprendiz de relojero, vals dedicat a Dolors Bartumeu

Goigs al Sant Àngel Custodi de Barcelona

Marcha Nupcial

Arbre genealògic

Issi Fabra, un excepcional alumne de Mn. Enric Marfany i Gosset

Mn. Enric Marfany i Bons, per Mn. Benigne Marquès i Sala

Mn. Enric Marfany i Bons, fill de Sant Julià de Lòria, autor de l'himne nacional d'Andorra, per Dom Cebrià Baraut i Obiols

Nota de defunció de Mn. Enric Marfany i Bons

Perfils de la vida de Mn. Enric Marfany, sacerdot i músic, per Mn. Albert Vives i Mir

Partitures *Himne d'Andorra*, i *Marxa del Consell*

Arbre genealògic

Goigs al Sant Crist de Balaguer

Un recuerdo a mis padres, romanza para baritono

Villancico, a tres veus amb acompanyament d'orgue, contra baix i fagot

Salve i Santa Maria amb acompanyament de fagot i contra baix

Dia de la Cultura. Pàg. 47 a 80

Manifest Cultural, David Sanz i Badenas, Institut de Música

Parlament del ministre de Cultura, Albert Esteve

Parlament del síndic general, Vicenç Mateu

Premis Àgora Cultural 2012

Rosa Mari Sorribes i Forcada

Parlaments de Noemí Rodríguez i de Marc Forné

Biografia

Joan Massa i Sarrado

Parlaments d'Isidre Bartumeu, de Pascal Escande i de Joan Mingorance

Biografia i paraules d'agraïment

Lluís Claret i Serra

Parlaments de Xavier Rebés, de Joan Guinjoan, i de Joan Margarit

Biografia i paraules d'agraïment

Textos de Teresa Ventura i Antoni Pol

Poemari

Premis Martí i Pol 2012 de la Biblioteca Pública de Govern

Poemari Dia Mundial de la Poesia- Encamp 2013

Art

Manuel Pallarès i Darsa

Enticultra

Fallaires d'Andorra la Vella

Amics de Mozart del Principat d'Andorra

6a Setmana Cultural de l'Institut de Música del Comú d'Andorra la Vella

Retalls

Diada de Sant Jordi 2013 (litografia, fotos)

Concert a la plaça del Poble a càrrec dels estudiants de l'Institut de Música

Concert de la Coral de la Casa Pairal d'Andorra la Vella

Presentació de la revista Àgora Cultural núm. 21

Papirus**L'Odissea Cultural**

Govern d'Andorra

Comú d'Andorra la Vella

Comú de Sant Julià de Lòria

PRINCIPAT D'ANDORRA

El cant coral a l'Alt Urgell, Andorra i la Cerdanya

Text: **Angels Mach i Buch**

Els refranys tradicionals ho deien clar: «Jornaler que canta fa més via», «Quan el bover canta va bé l'arada», «L'home només canta quan està enamorat», «Qui canta els seus mals espanta», «Cantant, cantant, les penes se'n van», «No et fiïs d'home que no canti», «A casa del músic, qui no canta, taral-leja»...

Avui, amb les noves tecnologies, sembla que s'ha perdut l'hàbit de cantar, o que cantar en grup estigui passat de moda.

Potser sí, potser és això que fa que el cant coral no sigui avui la primera afició practicada en temps de lleure i de feina. Però cantar continua sent una necessitat, una teràpia i un element relacional que permet adreçar-se als altres amb registres nous i més amplis que els que permeten una conversa normal. Com a animals socials que som, cantar és un important complement emocional que permet dir, transmetre i sentir, conjuntament amb d'altres, d'una manera ràpida, efectiva i senzilla. Cantar és, en definitiva, expressar-se en un suport universal, i la música és un llenguatge sense fronteres. Ens arriba i comprèn a tots els éssers humans. Aquesta pot ser la raó de tanta activitat coral en un radi tan petit de territori com és Andorra, l'Alt Urgell i la Cerdanya, malgrat tanta muntanya i tanta frontera.

Ens consten, a Andorra: Coral Rocafort, Orfeo Andorrà, Petits Cantaires Lauredians, Cor del Petits Cantors del Principat d'Andorra, Cor de Cambra de les Valls d'Andorra, Coral d'Escaldes-Engordany, International Singers, Coral Casa Pairal d'Andorra la Vella, Coral de la Llar de Lòria, SAAS Qui Canta?, Cor de l'Escola Andorrana de Segona Ensenyança d'Encamp, Coral Casamanya d'Ordino, Coral Sant Antoni i Coral Les Orenetes de la Massana i Coral Sant Miquel d'Encamp.

A la Cerdanya: Capella Santa Maria de Puigcerdà, Carol en Musique, Coral de l'Escola Municipal de Música Issi Fabra, Coral Cerdanya Canta, Cor Transfronterer de Cerdanya, Els Grans Cantaires, Les Camilleres de Sallagosa, Coral de Gent Gran Flor de Neu de Catalunya Caixa.

A l'Alt Urgell: Caramelles de la Germandat de Sant Sebastià, Caramelles de Castellciutat, Caramelles de Peramola, Caramelles infantils, Cor de Cambra Caterna, Cor Signum, Coral dels alumnes de l'Escola Municipal de Música, Coral Esplai de la Seu d'Urgell, Cor Parroquial, Cor i orquestra de l'Institut Brudieu, Coral Bordonera d'Organyà, Coral Sant Andreu d'Ollana, Estudiantina, Regina Coeli, Cor de la Llar de Sant Josep, Sibil·la i Tuna de l'Institut Brudieu.

Si bé no hi són totes, les que hi ha en aquesta Àgora, les 25 que hi són, són representatives de la varietat, la tipologia i la finalitat del cant coral i de la gent que habitem aquest petit tros del Pirineu. Atès

Les Caramelles l'any 1936 a la plaça d'Andorra. Director àlies "Fleta". Fundació Valenti Claverol©

Josep Fontbernat dirigint els Chors Andorrans. Arxiu Marylou Fontbernat

Camillaires. Fons documental Maurice Vincent
Aplec de corals 1973. Dirigeix la coral el copríncep episcopal, Joan Martí i Alanis. Arxiu Daniel Areny

Cor de caramelles Pasqua 1956. Director Isidre Marvà. Arxiu Daniel Areny

que es van sol·licitar les seves dades al primer trimestre del 2013, i la revista ha sortit publicada el 2014, alguns dels projectes esmentats en els textos de les corals, hores d'ara ja són realitzacions. Aquest modest especial s'havia d'aproximar també a aquesta manifestació cultural que, lluny de separar-nos i diferenciar-nos, ens aproxima i uneix i que té les seves arrels en les caramelles i els caram-

llaires, amb directors a Sant Julià de Lòria, com Ramon Clotet (Balli) el 1949, Agustí Marfany el 1951, Isidre Marvà el 1956 i Josep Fontbernat el 1959.

I abans d'aquestes, en les nostres contrades, en les camarelles i camillaires, com molt bé exposa Eva Julià i Adán tot seguit i reconeixen els diccionaris antics d'Alcover-Moll i de Josep Aladern. □

Camarelles i camillaires

Text: Eva Julián i Adán

Variada nomenclatura per a un costum que podria semblar idèntic a primera ullada, però de diferent origen, parlant, és clar, del Principat d'Andorra.

Des de l'antigor, i per tradició, homes i nois es reunien quinze dies abans del diumenge de Pasqua per aprendre i assajar les cançons que cantarien dissabte i diumenge en les plegues que recorrien tots els pobles i les bordes de la parròquia tot recollint aliments per al ball i el berenar de Pasqua. Aquests homes rebien el nom de camillaires i feien camarelles.

Els camillaires començaven el recorregut Dissabte Sant a la tarda; marxava en primer lloc el fadrí major que, pujat sobre un cavall o un ruc, anava vestit amb una brusa de comerciant de color blanc i unes enagües molt bufades a la cintura que li cobrien les cames; al cap duia un barret de copa, folrat amb roba blanca i enflocat amb flors de paper i llargues cintes de colors que li penjaven per l'esquena; s'anomenava *Lo Rei*. Un acompanyant, vestit amb barretina i faixa vermelles, duia un ruquet a ramal, amb dos arganells, un a cada costat del llom, en els quals es guardava tot el tiberi que es recollia durant la plega.

La posobra de Pasqua, les noies guarnien amb cintes de colors dos pals llargs que anomenaven *banderes*. Una d'aquestes banderes feia uns dos metres i l'altra era més petita; totes dues anaven guarnides amb mocadors de seda i duïen una corda que corria tot al llarg de la bandera gràcies a una corriola clavada al capdamunt. A la corda que corria per la bandera es lligava una cistella folrada amb seda de color vermell i força guarnida amb puntes de coixí i mocadors de colors. El fadrí major, sobre el cavall, portava la bandera llarga i el fadrí menor, que anava a peu, duia la petita. Al voltant de fadrins, banderes, rei i ruc, els camillaires amb barretina vermella recorrien plegats la parròquia cantant cançons a les portes de les cases i les bordes que anaven trobant al seu pas. Mentre els camillaires cantaven, el fadrí menor atansava la seva bandera a les finestres i balcons per recollir ous, crema, llonganisses, conills, flams i tot allò que els volien donar.

L'endemà, dia de Pasqua, a la sortida de missa, els camillaires tornaven a regalar tot el veïnat amb els seus cants i a la tarda convidaven totes les dones del poble a berenar amb el que havien recollit en la plega. Tots aquests preparatius no es feien perquè sí, sinó perquè aquella mateixa tarda se celebrava el primer ball després d'una «inacabable» quaresma.

Els camillaires de la Massana es guardaven els ous i el dilluns de Pasqua els portaven a la fonda de Cal Palanques, on la mestressa els preparava

Camarelles i caramelles a Andorra la Vella. Fundació Valentí Claverol©

unes bones platerades de crema; dilluns a la tarda, els homes convidaven les dones a berenar i a ballar; d'aquesta manera aconseguien que la festa s'allargués una mica més.

Les cançons que cantaven els camillaires eren senzilles i s'aprenien per repetició.

Sovint els homes, quan sortien a treballar fora del país, aprenien cançons noves i quan tornaven a casa les cantaven i les ensenyaven als veïns i als amics, que era el primer que els demanaven, si n'havien après alguna de nova. Evidentment, aquest intuïtiu sistema d'aprenentatge produïa múltiples variacions i adaptacions de la cançó original i el resultat en molts casos prenia l'aparença d'una cançó nova que, tot i mantenir similituds amb l'original, mostrava clares modificacions rítmiques, melòdiques o de text que s'adaptaven al gust, a la moral i als costums autòctons. És per aquest motiu que a Andorra es canten moltes cançons de Catalunya i d'Occitània, una mica transformades i adaptades al gust estètic del moment i del país. Entre les cançons cantades pels camillaires hi havia *Les ninetes d'Ordino*.

També es cantaven moltes cançons que feien referència a raptos, episodis d'amors impossibles i matrimonis no desitjats. Normalment, aquestes cançons solament les cantaven en públic els homes, ja que eren els únics que gosaven i es permetien la llicència de qüestionar aquests fets públicament. Una d'aquestes cançons era *La Pepa d'Andorra*.

Entre els anys 1915 i 1925 es va posar de moda cantar cançons en castellà, ja que a l'escola els nens i els joves aprenien a llegir en llibres escrits en aquesta llengua. Els joves, per galejar de formació i refinament, escrivien en castellà els poemes i les cançons adreçades a les noies i a les dones.

A les parròquies situades al nord del país, els contactes amb França i Occitània eren quasi quotidians i a l'escola s'utilitzaven llibres escrits en francès. A aquest fet també s'hi afegia que, a començament d'hivern, la majoria d'homes dedicats al pasturatge viatjaven amb els seus ramats fins a Narbona, Besiers, Nimes o la Camarga, on, a canvi d'adobar les vinyes, el bestiar andorrà

Camarelles. Fons documental Maurice Vincent.

podia menjar herba fresca durant tot l'hivern. La influència d'aquests contactes i intercanvis es va manifestar en la vida quotidiana d'aquestes parròquies i també en les seves cançons. A Canillo i a Ordino, es cantava una cançó de bressol d'origen occità, *Remor*.

Dins el repertori de camarelles, s'acostumava a tenir alguna cançó que fes referència a un fet rellevant esdevingut al país durant l'any en curs. Aquestes cançons es componien per improvisació i repetició i se'ls donava un tractament irònic que expressava l'opinió popular. A les camarelles de l'any 1933, any d'eleccions conflictives, a les

Escaldes es va cantar *Los governants d'Andorra*. A Encamp l'any 1936, es canta una cançó dedicada a l'irregular subministrament de llum a les cases. Il·lusionats amb l'única bombeta de llum de què es disposava en cada casa, la tenien encesa tot el dia, de manera que quan arribava la nit, a FHASA ja no quedava prou força. La cançó es deia *La FHASA*.

L'any 1929 es va fer popular una cançó que mostrava l'opinió i les expectatives populars davant l'esperança d'iniciar la construcció de la primera carretera entre la Seu d'Urgell i Andorra. Es titula *La Carretera*. □

Bartomeu Rebés dirigint les Caramelles.
Postal Magatzems Enclau

Caramelles i caramellaires

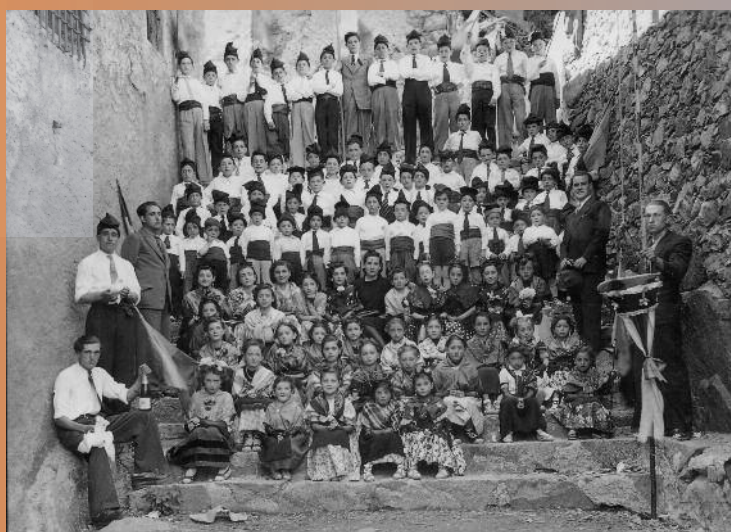
Text: Eva Julián i Adán

Iniciada la Segona Guerra Mundial, es van establir a Andorra refugiats catalans que van apreciar com si es tractés d'un paradís retrobar els costums i les maneres de fer dels homes d'aquestes muntanyes. Molts d'aquests refugiats eren homes cultes i ben capacitats per ensenyar i transmetre el folklore català en aquestes noves terres que els donaven protecció. Així és com van aparèixer les caramelles i els seus directors. Les caramelles també es cantaven el dia de Pasqua a la sortida de missa, i el repertori era format bàsicament de cançons catalanes i de sardanes. Després de cantar a la plaça, els caramellaires recorrien el poble amb una panera enflocada amb cintes de colors que penjava d'una bandera que anaven atansant als balcons i finestres per recollir donatius en diners.

Durant el període de transició entre camarelles i caramelles, les cançons improvisades i transmeses de pares a fills van deixar pas a tonades i sardanes més elaborades i complexes; les colles de caramellaires van augmentar el nombre de veus i els assajos van ser més rigorosos. D'altra banda, l'ornamentació, el recorregut i la finalitat es van mantenir durant bastants anys. Actualment, les camarelles com a organització espontània del poble han deixat d'existir i han donat pas a formacions estables de caramelles mixtes dirigides per un músic professional. Per poder comparar aquesta transició, mostro algunes de les cançons que eren cantades per caramelles els anys 1940-1945 a Andorra la Vella, Escaldes i Encamp.

Fem rotllo

Aquesta cançó va ser cantada per caramelles a Andorra la Vella l'any 1946; el seu director era un refugiat català i hi transmet la forta enyorança

Fundació Valentí
Claverol©

que sentia per la seva terra i que va transmetre als caramellaires. He d'afegir que encara avui, cinquanta anys després, els homes i els nois que van formar part d'aquest grup continuen cantant

Cor de Caramelles de Sant Julià. Concert a la plaça
d'Andorra la Vella, Pasqua 1949. Arxiu Daniel Areny

Dijous Gras a Sant Julià
de Lòria, 1952

el repertori que van aprendre de joves amb una qualitat de veu i una entonació exquisides.

A Encamp, s'havia cantat una cançó que es deia *Una caseta blanca*.

És evident l'evolució i la forta influència sardanística que acompanya el repertori de caramelles. I és també a partir d'aquesta època que es comencen a contractar les primeres cobles sardanistes i que nous mestres ensenyen a la població adulta i als nens a ballar sardanes.

Cap persona nadiua entrevistada no ha donat fe de l'existència i l'ús de la sardana abans d'aquesta època en la tradició popular a Andorra. □

(Per tenir les lletres i la música de les cançons, consulteu l'article al llibre *Hereus i Cabalers* d'Eva Julián i Adán, p. 97-107, Andorra la Vella, 1997)

Els nostres cantaires als anys 50. Director:
Agustí Marfany. Arxiu Daniel Areny

Tuna Institut Joan Brudieu La Seu d'Urgell

Text: Manel Cortina

Fotos: Arxiu fotogràfic de l'Institut Joan Brudieu

La Tuna l'any 1974.
Fons: Pere Tomàs

Alumnes de 6è de batxillerat del curs 1958-59 entre els quals els que crearen la Tuna de l'Institut. D'esquerra a dreta, a dalt: Felipe Pérez, Eusebi Llahí, Joaquín Castillo, Eugeni Bregolat, Ramon Coll, Ribes, Carles Moliné. A la filera del mig: Rosalia Gispert, Marisa Picado, Concepció Espar, Elvira Farràs, Dolors Canals, M. Carme Escuder. Al davant: Teresa Canals, M. Elena Picado i Sol Gasch

El curs 1958-1959, uns quants alumnes de sisè de batxillerat de l'Institut Joan Brudieu van impulsar la creació d'un grup coral, format per nois i noies, que es considera la primera versió del que un parell d'anys més tard es convertiria en la Tuna de l'Institut Joan Brudieu de la Seu d'Urgell. El seu objectiu era crear una activitat per omplir festivitats importants com Nadal i sobretot la festa de Sant Tomàs, molt arrelada al centre i a la ciutat. L'estructura de la formació és la típica d'una tuna universitària, amb un nombre entre 10 i 30 o més components. La veu és un element essencial per cantar les cançons de gresca i d'amor, compassades sovint amb ritmes de pasdoble i de vals. Els instruments més emprats han estat sempre l'acordió i la pandereta, encara que en les últimes dècades s'hi van incorporar guitarres, bandúrries i llauts. El centre en va adquirir alguns, fabricats per alumnes d'un mòdul de lutiers que es va cursar a la Seu d'Urgell.

La Tuna de l'Institut sempre ha estat formada per alumnes dels últims cursos (actualment batxillerat i cicles formatius), en un principi nois, i des de

fa alguns anys nois i noies. L'organització de la formació és, en essència, autònoma, i ells mateixos nomenen un responsable any a any («director de la Tuna»), encara que últimament s'ha fet una tutela per part del centre.

Normalment, els preparatius i els assajos començaven a principis de curs i acabaven per la festivitat de Sant Tomàs. Les actuacions públiques començaven el dia abans, en un sopar típic de professors. L'endemà actuaven per la ciutat: es començava amb l'esmorzar pagat per la «padrina» o el «padrí», les actuacions en bars i entitats de la ciutat i el vermut de Sant Tomàs, entre d'altres. A la tarda hi havia una actuació per a tot el públic a la sala d'actes de l'Institut. També feien cantades a domicili.

Avui la Tuna de l'Institut continua viva, encara que amb els grans canvis socioculturals i la diversificació d'activitats es fa cada vegada més difícil aconseguir els objectius plantejats. □

Fotografies extretes del llibre *L'Institut Joan Brudieu de la Seu d'Urgell. 75 anys de servei docent (1933-2008)*. Editorial Salòria (2009), de Jordi Nistal.

Actuació de la Tuna el dia de Sant Tomàs del 2010

Coral Rocafort de Sant Julià de Lòria Principat d'Andorra

Text: Daniel Areny i Rossell

Fotos: Arxiu Daniel Areny

La coral s'anomena Rocafort per la muntanya que s'aixeca majestuosament al costat esquerre del riu Valira, a la parròquia laurediana del Principat d'Andorra.

La formació va ser creada a Sant Julià de Lòria l'any 1962 per un grup d'antics cantaires dels cors de caramelles lauredians. Inicialment, la coral va comptar exclusivament amb homes fins que el 1967 va passar a ser una coral mixta.

Les actuacions habituals de cada any són les caramelles per Pasqua, el concert de Nadal, el concert de Canòlich i altres concerts, tant en solitari com acompanyats de grups orquestrals i vocals.

La Coral Rocafort actualment

Orfeó Andorrà Una mica d'història

Text: Pilar Gispert

Fotos: Arxiu Orfeó Andorrà

A principis dels anys seixanta, el mestre Fontbernat va crear una coral que dos anys més tard es va desfer. El solsoní Joan Roure i Jané, establert a Andorra, músic i compositor, va aprofitar l'embranchida d'aquest moviment coral per fundar, l'any 1963, l'Orfeó Andorrà, que va dirigir fins a la seva mort el desembre de 1990.

L'Orfeó Andorrà va formar part del Centre Moral i Recreatiu, una germanat cultural creada a principis del segle xx, fins a la seva desaparició cap a començaments dels vuitanta. Actualment

La Coral Rocafort i els antics cantaires el 13 d'octubre de 2012

Coral Rocafort i Antics Cantaires

Concert a Estrasburg amb motiu de la celebració del dia d'Andorra al Consell d'Europa el 2007

El concert de Canòlich el maig del 2013

Concert de Nadal l'any 2012

Des del 1972, la coral està adherida a la Federació d'Entitats Corals de Catalunya i participa en els aplecs anuals de corals de la Zona Nord, Terres de Lleida i Andorra. Com a entitat amfitriona, la coral ha organitzat els aplecs a Sant Julià de Lòria amb motiu del 25è, el 30è, el 40è i el 50è aniversari de la formació.

Aquesta entitat també és responsable de la coral infantil Petits Cantaires Laureadians, creada l'any 1971 i que actualment dirigeix Òscar Sánchez Cazorla.

La Coral Rocafort és una entitat que vetlla per la tradició del cant coral a la nostra parròquia i, per extensió, al nostre país. Acollim totes les persones, siguin de la nacionalitat que siguin, que vulguin formar part de la nostra coral i gaudir amb bona amistat de la música i la convivència.

Cal fer un esment especial d'algunes actuacions de la Coral Rocafort, entre d'altres al Camp Nou amb motiu de l'estrena de l'himne del Futbol Club Barcelona l'any 1975; al Palau de la Música Catalana de Barcelona amb motiu del Congrés de la Cultura Catalana l'any 1977, representant el Principat d'Andorra; al I Festival Internacional de Música Europea a Paesana, a la Vall del Po (Itàlia), l'any 2001; a les trobades de corals de Cervera de la Marenda (Rosselló) de 2001 i 2003; al Festival de Cant dels Pirineus d'Argelès-Gazost (França), l'any 2004; al Concert de

Primavera de l'Orquestra Nacional Clàssica d'Andorra el 2005; a Estrasburg en el concert amb motiu de la celebració del Dia d'Andorra al Consell d'Europa el 2007, i el concert amb els antics cantaires per commemorar el 50è aniversari el 2012.

La trajectòria musical de la Coral Rocafort ha posat un èmfasi especial en la divulgació d'obres corals d'autors andorrans i de composicions que fan esment del nostre país, com per exemple la sardana *Dansaires andorrans* de Daniel Areny i lletra de Pasqual Cabrera, harmonitzada per Albert Vives, o la cançó *El Camí que hem fet junts*, amb música i lletra d'Òscar Sánchez i que es va estrenar al concert de Nadal del 2012.

El nostre repertori es compon d'obres per a caramelles, sardanes, havaneres, cançons populars andorranes i catalanes, i diferents obres corals d'altres països, d'estils i èpoques diferents.

L'entitat està registrada al Comú de Sant Julià de Lòria i al Govern d'Andorra i la formen entre 28 i 34 cantaires.

N'és director, des de la seva fundació l'any 1962, Daniel Areny Rossell, i director adjunt, des del 2003, Òscar Sánchez Cazorla.

La Coral Rocafort afronta el futur amb optimisme. Creiem que el cant coral viu un moment dolç al nostre país, amb l'existència de moltes formacions vocals i amb una activitat interessant i

important per fer sentir els nostres cants arreu del Principat.

Que la música ens acompanyi per sempre, per sentir el goig d'interpretar-la i d'escoltar-la. □

l'Orfeó Andorrà està enregistrat com a associació cultural al Registre d'Associacions del Govern i, des de fa uns trenta anys, integrat al Departament de Cultura del Comú d'Andorra la Vella. Durant els anys seixanta i setanta, l'Orfeó organitzava caus d'art, que van tenir molta rellevància, en els quals podia participar tothom, amb manifestacions artístiques de tota mena: teatre,

poesia, cançó moderna, cançó catalana, cançó de protesta, amb la cloenda sempre de l'actuació de l'Orfeó Andorrà. Se n'organitzaven tres o quatre a l'any. Els anys 1975, 1976 i 1977, l'Orfeó Andorrà va participar en l'organització de la Festa Major d'Andorra la Vella, i els cantaires érem els dansaires del popular ball del Contrapàs, entre altres actes. També durant molts anys

l'Orfeó va cantar les populars Caramelles per Pasqua.

Cap a finals dels anys setanta, els caus d'art es van anar reduint i l'Orfeó va començar a sortir a fora amb intercanvis amb altres entitats corals, en trobades corals i en aplecs, tasca que encara avui fem amb assiduitat, sense deixar de banda els concerts oferts al Principat d'Andorra.

L'Orfeó Andorrà dirigit pel mestre Joan Roure

L'Orfeó Andorrà el 1992, dirigit per Josep M. Pampliega

Les Camilleres

Cor català de Cerdanya

Text: Germain Malé

Fotos: Arxiu Les Camilleres

L'Orfeó Andorrà actualment, dirigit del mestre Josep Puig

Durant les primeres dues dècades, els cantaires de l'Orfeó érem gent jove, amb una mitjana entre 18 i 30 anys; actualment la mitjana és de 40 a 65 anys i sempre amb un nombre de 30-35 cantaires. En aquests moments, doncs, l'Orfeó esta format per gent relativament gran, molts de nosaltres en som fundadors i malgrat haver fet moltes campanyes per incorporar cantaires nous i joves, els esforços han estat estèrils.

Per commemorar el 25è aniversari de l'Orfeó Andorrà vam enregistrar un disc conjuntament amb la Cobla La Principal de la Bisbal amb temes d'Andorra i cançons populars catalanes. També enregistrarem un disc amb l'Himne Andorrà i l'Himne de la Bandera Andorrana, ambdós sota la direcció del mestre Joan Roure i Jané. Fa uns quatre anys hem enregistrar un altre CD, amb el mestre Josep Puig, amb cançons populars i tradicionals del nostre repertori habitual.

El mestre Joan Roure va compondre sardanes, havaneres, cançons i va arranjar diverses peces populars, tradicionals i modernes, expressament per a l'Orfeó.

Quan l'any 1990 el mestre Roure ens deixà, a l'Orfeó li costà prendre consciència que una època s'havia acabat i que en perillava la continuïtat. Sortosament, un músic de la Seu d'Urgell, en Josep M. Pampliega i Canturri, es va oferir per dirigir-lo, però la seva mort sobtada, dos anys després, ens va obligar, el 1993, a buscar una nova batuta. Des d'aleshores i fins ara és el mestre Josep Puig i Martell, manresà, músic i pedagog musical, qui s'ocupa d'aquesta tasca.

L'Orfeó Andorrà fa una mitjana de deu o dotze concerts a l'any entre Andorra i l'estranger; la majoria són intercanvis amb altres corals. L'intercanvi consisteix a pactar que una coral de fora vingui a Andorra i que després nosaltres els tornem la visita. Cada any tenim moltes sol·licituds de corals que no podem atendre. Enguany l'Orfeó compleix 50 anys. Estem molt contents i orgullosos d'arribar a tants anys de

feina continuada, sense desmai, amb dificultats que hem anat superant, i d'esdevenir, segurament, una de les associacions culturals deganes d'Andorra. Hem assolit un bon bagatge i ho celebrarem.

Han estat cinc dècades sense interrupció; moltes persones han col·laborat amb l'Orfeó Andorrà, que ha participat en innumerable actes ciutadans, civils i religiosos, festius la gran majoria, i ha dut la música popular catalana i d'arreu per tots els indrets d'Andorra i per molts indrets de Catalunya, Espanya, França, a més de Viena, Lisboa, París, l'Alguer, etc.

L'entitat ha anat canviant en tots aquests anys i dels primers cantaires als actuals també han canviat els gustos. També hem après a actualitzar tècniques interpretatives, hem adquirit més coneixements i hem ampliat el repertori amb peces d'arreu, modernes i adaptades al cant coral. El repertori clàssic va des de música del Renaixement d'autors de l'escola flamenca fins a l'escola italiana, amb obres religioses i profanes, madrigals, passant pel barroc, el classicisme i el romanticisme. També tenim un ampli repertori folklòric i popular, amb cançons catalanes i de diferents països. Actualment hem entrat en el camp de la música moderna i pop amb acompanyament instrumental. Cal remarcar, però, que sense una continuïtat en el treball d'assajos, dos per setmana gairebé tot l'any, i la paciència dels tres directores que hem tingut, Joan Roure, Josep M. Pampliega i Josep Puig, no hauríem arribat fins aquí. La il·lusió és compartida entre els cantaires i la direcció. Aquesta manera de fer ha creat amistats molt fermes entre els cantaires actuals i antics.

Per tant, afrontem el futur amb optimisme, seguint la tasca traçada des de fa molts anys. El principal obstacle per al futur del cant coral serà la falta de cantaires, i arribarà un dia que el cant coral s'estancarà. Nosaltres lluitarem fins al final perquè això arribi com més tard millor, i qui sap, potser hi haurà gent jove que ho tirarà endavant... □

El conjunt vocal Les Camilleres és una coral mixta fundada per un grup de salla-gosards nostàlgics de les tradicions del nostre país. En Marcel Margall, capdavanter del grup; en François Ester, llavors alcalde de Sallagosa, i en Germain Malé, director autodidacta i voluntari que des de l'inici fins ara ha dirigit la coral, formaren el cor d'aquest petit grup. La recuperació de les caramelles, de les *camilleres* a Cerdanya i els Goigs dels ous al Rosselló, albaides ofertes al poble la vigília de Pasqua, són a l'origen d'aquest grup, l'any 1970. Així, després d'una ràpida transformació, el conjunt es constituí en coral, gràcies a l'extensió del seu repertori, i aquest prengué el nom de Les Camilleres en record de les seves arrels.

La coral és una associació sense ànim de lucre regulada per la llei 1901 de l'estat francès. Està dirigida per un comitè (president, secretari i tresorer) i per un Consell d'Administració.

El reclutament dels cantaires, la majoria dels quals no són d'origen català, es fa sense fronteres en el conjunt de la Cerdanya i més enllà. El nombre de cantaires ha variat entre 20 i 30 al llarg dels anys. En aquests moments és de 25.

La coral té la particularitat que canta només obres d'origen i d'expressió catalanes, cosa que no constitueix cap limitació quan es coneix la riquesa del patrimoni cultural del nostre país. En efecte, el seu repertori, on hi ha un gran lloc per als cants de tradició oral, s'estén des de l'edat mitjana fins als nostres dies. Alguns d'aquests cants han estat arranats pel director, que també ha compost la música de *Ceretània*, poema de Jordi Pere Cerdà.

L'activitat de Les Camilleres és multiforme. Més enllà dels compromisos tradicionals —Pasqua, Nit de Nadal (missa del gall) i, ara, Festa de la Música—, la coral fa molts concerts, alguns dels quals són de caràcter didàctic, promoguts per organismes, institucions i ajuntaments, als quals és convidada. Els cantaires aprecien particular-

Concert de Les Camilleres el 2007

Les Camilleres el 2011

Concert de celebració dels 40 anys de Les Camilleres

ment els intercanvis, sempre enriquidors, amb altres formacions. Amb aquest esperit, participen regularment en trobades de corals i n'han organitzat també en terres de Cerdanya. El conjunt ha gravat un disc i tres CD.

El conjunt s'ha desplaçat principalment pels Països Catalans (sovint a Barcelona i últimament a l'Alguer, a Sardenya), però també a diverses regions de França (Occitània, País Basc, Bretanya, Comtat de Niça, nord de França...) i fins i tot a les Illes Canàries. Va inaugurar amb un concert el 2008 el Festival de Música Clàssica d'Hix, i el 2009 va fer dos concerts a París, un d'ells amb la presència del delegat del Govern de Catalunya a França. També la televisió ha recordat el treball de Les Camilleres fent-los protagonistes de diversos programes.

Director-Fundador: Germain Malé. President: Jean-Pierre Ester. Vicepresidenta: Magda Casany. □

Petits Cantaires Laureadians

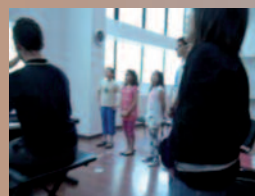
Text: **Òscar Sánchez i Cazoria**
Fotos: Arxiu Petits Cantaires Laureadians

Fundada l'any 1971 per iniciativa de la Coral Rocafort, la coral Petits Cantaires Laureadians té com a objectiu oferir activitats musicals per acostar el cant coral als infants i als joves de la parròquia de Sant Julià.

El repertori de la coral el formen cants populars andorrans i catalans principalment, però també abordem peces d'òrgens i gèneres diversos. Destaca en el seu repertori *El cant a la Verge*, de l'antic director de la coral Mn. Agustí Romero, dedicada a la Verge de Canòlich.

El compromís principal de la coral és participar en les celebracions de la parròquia de Sant Julià, com el concert de Nadal i el de Canòlich, encara que també organitza i participa en altres concerts a partir d'intercanvis amb altres

Foto del Facebook del Cor Petits Cantaires Laureadians

Assajant

Viatge de fi de curs a Madrid l'any 2010

Concert de Canòlich l'any 2011

entitats culturals. Cal destacar l'enregistrament del K7 dels Petits Cantaires l'any 1984.

Enguany la coral està formada per una dotzena de nens i joves entre 11 i 17 anys. Els directors han estat: Conxita Cases, Jesús Soler, M. Rosa Fàbrega, Rosa Maria Mas (Joves veus: Daniel Areny i Lluís Cartes), Agustí Romero, Sílvia Pastoret, Maria Saiz i Òscar Sánchez.

La coral Petits Cantaires Laureadians cerca nous integrants que vulguin iniciar-se en el cant coral i que vulguin participar en les activitats de la parròquia. Per aquest motiu prova noves fórmules per atansar l'activitat als infants i adaptar-la als seus gustos. □

Coral Sant Andreu d'Oliana

Text i punt de llibre: **Ramon Sala**
Fotos: Enric Esteve

La Coral Sant Andreu d'Oliana va ser fundada el 1980. El primer director va ser Jaume Patsi i Junyent, i a la seva mort el van succeir Jaume Patsi i Angrill i Joan Muntada i Camps, els directors actuals.

La coral fa les funcions de cor parroquial. Al llarg de l'any actua en les festes més importants: Nadal, Reis, Pasqua, Festa Major, Primera Comunió, etc. Això comporta un repertori de música religiosa. Fem esment de la *Missa Pontificalis* de Perosi, la *Missa Brevis* de Charles

Gounod, i dues misses dedicades a la Mare de Déu dels Àngels, obra de dos fills d'Oliana, mossèn F. Tàpies i mossèn Albert Vives. El repertori inclou també nades i cants populars de caràcter religiós, a més de cançons populars catalanes, caramelles, sardanes, havaneres i valsos.

La coral la formen una trentena de cantaires. Ha actuat en els Aplecs de corals de les Terres de Lleida a Montserrat, Mollerussa i Lleida i en els Aplecs corals de la Zona Nord. □

Cor de Cambra Caterva

Fundat per Alfons Carrillo i Llacay l'any 1982, el Cor de Cambra Caterva de la Seu d'Urgell ha treballat en la recuperació, la interpretació i la difusió de la música medieval i del Renaixement, en especial amb obres d'autors vinculats a la Seu.

El cor, format per una vintena de components, ha fet nombrosos concerts a la Seu d'Urgell i comarca, i ha actuat en cicles, festivals i auditoris com la Setmana de Cant Coral de l'Hospitalet de Llobregat, l'Auditori Nacional d'Andorra, la Temporada Musical de la UdL, el Ciclo de Conciertos de Iralabarri, la Setmana de Romànic Aneuenc o el Cicle Coral de Setmana Santa de la Catedral de Terrassa, entre d'altres. Va participar en el Festival de Música Antiga dels Pirineus el juliol del 2012.

Sota la direcció d'Amàlia Sanz Bonet i acompanyats a l'orgue per Joan Casals i al violoncel per Francesc Espona, el Cor de Cambra Caterva

El Cor de Cambra Caterva dirigit per Alfons Carrillo

presenta un repertori format íntegrament per obres de mestres de capella renaixentistes de la Catedral de Santa Maria d'Urgell: Rafael Coloma, Pere Riquet i especialment Joan Brudieu, un dels màxims representants del renaixement musical al nostre país, que va viure a la Seu d'Urgell entre el 1538 i el 1591. □

El Cor de Cambra Caterva al claustre de la Catedral de Santa Maria

Cor de Caramelles

de la Germandat de Sant Sebastià de la Seu d'Urgell

Text: Lluís Obiols i Perearnau

El cor es va crear el 1986 únicament per cantar caramelles per Pasqua. El formen només homes, entre 70 i 80, acompanyats d'un grup orquestral d'uns 10 músics. El director és Lluís Obiols Perearnau. N'han estat també directors Josep Maria Pampliega, Josep Maria Pascual i Josep Obiols Perearnau. La seva organització depèn de la Germandat de Sant Sebastià. El cor actua cada any el Dissabte de Pasqua a la tarda i el Diumenge de Pasqua al matí pels carrers de la Seu. També participa anualment en la Trobada de Caramelles d'Organyà, que es fa dues setmanes després de Pasqua. El repertori és exclusivament de cançons de caramelles, sardanes, valsos i havaneres.

L'objectiu primordial del cor és mantenir la tradició de les cantades de caramelles i interpretar repertori d'autors locals, especialment escrit per a cor masculí, ja que es tracta de l'únic cor d'aquestes característiques en un entorn ampli. El relleu generacional sempre és complicat.

Cor de Caramelles de la Germandat de Sant Sebastià l'any 2013 davant l'ajuntament. Foto: M. Lluïsa Perearnau

En el cas del Cor de Caramelles, però, el fet que tingui un caràcter bàsicament festiu i que s'organitzi de forma puntual, amb pocs assajos, fa que hi participin grups de joves que n'asseguren la continuïtat. Un dels grans reptes, segurament, serà saber mantenir l'essència de la festa i del repertori, però actualitzant-la segons els criteris i les preferències de la societat actual. □

Cor de Caramelles de la Germandat de Sant Sebastià l'any 2012 cantant al passeig Joan Brudieu. Foto: M. Lluïsa Perearnau

Cor de Caramelles de la Germandat de Sant Sebastià l'any 2004. Foto: Miquel Planella

International Singers

Text: **Clare Allcard**

Fotos: Xixiu International Singers

La idea dels International Singers va sorgir de dues residents britàniques a Andorra: la Brenda Ross i la Jean Axten, i va créixer fora del cor de l'Església angloparlant d'Andorra. La primera reunió dels International Singers va tenir lloc el dia 16 de gener de 1989. El primer assaig es va fer nou dies després. Quan es va fundar hi havia sis homes i sis dones cantants i tots, menys un, eren britànics. L'últim va ser Hans Kiaer, un danès. El març del mateix any s'integrava en el Club Internacional d'Andorra.

Ara, 24 anys més tard, som un grup de 29 cantaires, 25 dones i 4 homes! I som de 15 països diferents: Andorra, Alemanya, Anglaterra, Argentina, Canadà, Catalunya, Dinamarca, Espanya, França, Holanda, Japó, Portugal, Surinam, Xina i Xipre. Som, doncs, una veritable coral internacional. Des del principi hem tingut nou directors diferents: el René de Knight (americà), el Ken Law (australià), la Sheila Hooper (gal·lesa), la Barbara Melin (ame-

ricana), la Leela Herriman (holandesa), el Marc Pià (andorrà), la Frona Avery (americana), el Robert Bailey (americà) i ara el Toni Gibert (mallorquí). Durant els últims 21 anys la presidenta de la coral ha estat la Clare Allcard.

Ens agrada tot tipus de música: gospel, teatre musical, cançons populars de diferents països, música clàssica (Dvorak, Mozart, Beethoven, Rutter), i música pop (Beatles, Simon and Garfunkel, etc.). Al nostre últim concert hem cantat en català, anglès, grec, italià i castellà i hi havia solos en alemany, rus, anglès i castellà.

Cada any fem tres concerts de Nadal a benefici d'Infants del Món: a Ordino, a Andorra la Vella i a Canillo. Durant la primavera/estiu cantem amb l'Orfeó Andorrà pel Dia Internacional de la Diversitat i participem en la Festa de la Música de les Valls del Nord (aquest any hi havia 9 hores de música, 30 actes diferents i uns 300 participants i ho va organitzar la presidenta dels Singers). I al final de cada temporada organitzem un concert una mica diferent, «A casa amb els Singers», en què oferim un pica-pica i begudes al públic i després fem un concert molt alegre amb cants corals, solistes i instrumentistes invitats i un sorteig per recollir fons, perquè no tenim espònsors ni subvencions. També hem participat en dos aplecs de la Zona Nord, Terres de Lleida i Andorra, que l'any passat va ser aquí a Andorra amb la Coral Rocafort de Sant Julià de Lòria i aquest any amb l'Orfeó Andorrà d'Andorra la Vella. Cantem també per a bodes i funerals.

Com que no tenim subvencions, demanem a cada cantaire que pagui 20 euros (o més si vol!) cada temporada (40 euros cada any) per ajudar amb les despeses de la coral. Tenim Amics dels Singers,

que ens ajuden amb donacions de diners. També, com a socis del Club Internacional, cada persona paga 6 euros l'any.

Som una coral molt democràtica! Votem quina música volem cantar i quins solos s'han de fer. Tenim un lligam molt fort i demostrem que ni la nacionalitat ni l'idioma són un obstacle per a l'amistat. Cantem als nounats de cantaires a l'hospital i celebrem diverses festes durant l'any per arribar-nos a conèixer millor els uns als altres.

Projectes de futur? Millorar el nostre so, encoratjar més homes i persones més joves a unir-se a nosaltres, fer més intercanvis fora del país, incloure-ne un amb el cor d'un vaixell de vela d'entrenament a Badalona!

Crec que el cant coral és més popular entre els cantaires que entre el públic en general. Com tot hobby és una cosa de joia i de bona salut, d'amistat i de creixement espiritual. És difícil estar deprimit si un canta. Per això crec que el cant coral té un futur molt llarg. □

International Singers l'any 2000

Petits Cantors del Principat d'Andorra

El cor actual dels Petits Cantors del Principat d'Andorra del 2013 és continuació del Cor dels Petits Cantors Lliures, que es va crear l'any 2010. S'inscriu en la continuïtat del Cor Nacional dels Petits Cantors d'Andorra, creat el 1991, i reivindica així una trajectòria de més de vint anys d'existència.

Avui el cor, constituït pel cor de nens i el cor de nenes, consta d'uns 60 cantaires. La majoria són principiants, ja que les característiques del cor, sobretot del de nens, impliquen una renovació constant i el repte d'una formació continuada per assolir el nivell musical que se'ls demana. Cada any, una campanya de reclutament a principis del curs escolar permet integrar cantaires nous, que després aportaran als següents la seva experièn-

Text: **Catherine Metayer**

cia, en un procés de transmissió sempre actiu. El cor canta tots els estils de música, des dels compositors clàssics (W. A. Mozart, N. Casanoves) fins als contemporanis (M. Henric, N. Solà), passant per cançons de varietat, gospel, cançons tradicionals catalanes i d'arreu del món.

Les seves principals actuacions van ser la interpretació de la *Missa de la Coronació* (KV317) de W. A. Mozart el 7 de maig de 2011 i del *Rèquiem* de G. Fauré el 5 de maig de 2012, totes dues a la Catedral de Santa Maria de la Seu d'Urgell. També s'han de ressaltar les gires d'estiu, a l'illa de Mallorca el juliol del 2011 i per l'oest de França el juliol del 2012, a més de la participació, cada any, en les celebracions de la Diada de Meritxell, el 8 de setembre.

Diversos autors han compost peces especialment per al cor. És el cas del compositor francès Marc Henric (missa *Salva nos, Domine, Ave Maria*), el català Enric Ferrer (*Cantata nadalenca*) i la compositora algueresa Lucia Priami (arranjament d'*El cant dels ocells*).

La directora del cor des de la seva creació és Catherine Metayer. Directora del Cor Nacional dels Petits Cantors d'Andorra des que es va crear el 1991 fins al 2010, des de llavors va passar a dirigir el Cor dels Petits Cantors Lliures, que van integrar gairebé tots els cantaires de l'antic cor nacional. És convidada regularment per la Federació Francesa de Pueri Cantores per dirigir els curssets organitzats a escala nacional, i és directora musical i artística d'altres curssets i festivals a França.

El Cor dels Petits Cantors Lliures és una associació que depèn principalment dels seus socis i patrocinadors per poder tirar endavant les seves activitats. Fa de mitjana una vintena d'actuacions a l'any, algunes en marcs tan prestigiosos com el Festival de Música Antiga del Pirineu o el Festival Les Musicales de la Baie, a França. Pròximament, tenim previst un concert a Estrasburg (13 de febrer del 2013) en el marc de la presidència andorrana del Consell d'Europa, una participació a la cerimònia de commemoració dels 20 anys de la Constitució andorrana el 14 de març del 2013, el ja tradicional concert a la catedral de la Seu d'Urgell previst per a la primera setmana del mes de maig per interpretar la Missa KV257 de W. A.

Mozart, i la també tradicional gira d'estiu a principi de juliol, que es tancarà amb dos concerts en el marc del Festival de Música Antiga del Pirineu (Esterrí d'Àneu, 13 de juliol, i la Massana, 15 de juliol).

L'objectiu del cor és poder seguir oferint als infants andorrans una instrucció musical exigent i una oportunitat de descobrir grans obres de la història de la música, a més de compartir amistat amb els companys i de viatjar per portar la seva música i el nom d'Andorra més enllà de les seves fronteres. Per permetre-ho, els nens assagen gairebé cada dia de la setmana, després de la jornada escolar, ja que no disposem d'horaris adaptats. Tant les gires a l'estranger com els concerts a Andorra són una ocasió per posar a prova la seva preparació vocal i musical, i la seva participació en esdeveniments oficials afegeix una responsabilitat que els posa al mateix nivell que les millors formacions musicals. És, doncs, una formació musical, social i humana el que posem al seu abast a través del cant.

Trobem molt positiu que l'oferta coral tan diversificada que hi ha a Andorra permeti a cadascú trobar el cor que li correspongui, adaptat al seu nivell i a les seves ganes de cantar, triant també el tipus de repertori que li agrada més. El cant coral, en

Cor dels Petits Cantors del Principat d'Andorra amb la directora Catherine Metayer i el pianista Jordi Barceló

tant que activitat social i artística, contribueix a la vegada a la distracció i a la formació dels qui el practiquen, sigui quina sigui la seva edat. També representa un esforç, pel treball que requereix, i és un factor de cohesió pel conjunt d'experiències comunes que implica, algunes emocionalment fortes.

Creiem que el cant coral té molt de futur i pot entusiasmar molta gent, sobretot perquè algú que l'ha practicat sovint hi acaba tornant, fins i tot després d'anys sense pràctica. Per això també pensem que és especialment important i interessant sensibilitzar i formar els joves, i d'aquesta manera proporcionar-los aquesta obertura a un mitjà d'expressió artística tan directe i agradable com és el cant.

La discografia del Cor dels Petits Cantors Lliures des del 2010 inclou un CD de nadesles i un DVD del concert que van oferir el dia 7 de maig del 2011 a la catedral de la Seu d'Urgell interpretant la *Missa de la Coronació* (KV317) de W. A. Mozart. □

Coral de l'Escola Municipal de Música Issi Fabra de Puigcerdà

Text: Carme Baulenas

La Coral es va crear el 1992. Actualment la formen dos grups de cantaires, els petits, que són 6, i els grans, que són 13, sota la direcció de Carme Baulenas i Margarita Torner.

El repertori inclou música de tots tipus: populars catalanes i tradicionals d'arreu del món, temes de teatre musical i peces d'autor. El professor de l'escola de música Albert Martínez va compondre una cantata, *El Fill del Sol*, que va ser arranjada per tots els professors i interpretada el dia del Concert de final de curs del 2012 per tots els alumnes i cantaires de l'escola.

Les principals actuacions de la coral són audicions internes de l'escola, concert de final de curs, participació en les activitats de la vila, trobades corals amb altres escoles de música, trobada de corals a la Residència de Puigcerdà, trobada de corals a Talló, Dia Mundial de la Música. El 1992, des de l'Escola de Música, es va crear el cor Els Petits Cantaires, que va durar fins al 1995. El va fundar M. del Carmen Ramón i el van dirigir Salvador de Montellà i Emília Fabra. Més endavant, Els Petits Cantaires es van desvincular

de l'escola de música i des del 1997 fins al 2005 van ser la coral infantil de la Coral Cerdanya Canta, dirigida per M. del Carmen Ramón.

L'abril del 2005 es va firmar un conveni entre l'Escola Municipal de Música Issi Fabra, l'Ajuntament i la Coral Cerdanya Canta mitjançant el qual es formava una coral infantil amb tres grups diferents que portarien el nom d'Els Petits Cantaires de l'Escola Municipal de Música Issi Fabra. En van ser directores M. del Carmen Ramón, Sònia Lanau i Sajni Hotchandani.

L'agost del 2009 es trenca el conveni per les tres parts, i la coral infantil deixa el nom de Petits Cantaires. A partir del 2009, els grups corals de

l'escola de música els han dirigit Tània Todorova, Carme Baulenas i Margarita Torner.

Les corals estan formades per alumnes de l'Escola de diferents nivells (3r de Sensibilització, Preparatori, Nivell Elemental, Nivell Professional) i també alguns alumnes que només vénen a fer coral. Cada grup fa un assaig de 45 minuts un cop a la setmana seguint el calendari escolar.

La Coral depèn de l'Escola Municipal de Música Issi Fabra de Puigcerdà, que al seu torn depèn de l'Ajuntament de Puigcerdà. Actuacions el 2013: en la X Trobada de Corals a la Residència de Puigcerdà; en la Cantata de Rock Català a Andorra la Vella, junt amb les corals de les escoles de música de la Seu d'Urgell, Berga, Andorra la Vella i Puigcerdà; setmana d'audició de final de curs de l'EMMIF; concert de final de curs de l'EMMIF; al Dia Mundial de la Música, participació en el concert de tarda a la plaça Santa Maria de Puigcerdà.

Pel que al futur, esperem que tots els alumnes s'animin, participin activament en el grup coral i gaudeixin tots de trobar-se i cantar junts. □

Coral Cerdanya Canta

Text: Maria del Carmen Ramón

La Coral Cerdanya Canta va ser fundada l'any 1992 per la seva actual directora, M. del Carmen Ramón, dins de l'Escola Municipal de Música Issi Fabra de Puigcerdà, de la qual n'era la directora. L'any 1995 es desvincula de l'escola de música i es forma com a associació cultural sense ànim de lucre i s'integra en la Federació Catalana d'Entitats Corals.

El seu repertori es compon de gran quantitat de cançons basades en el folklore mundial, passant per la música sacra i nombrosos goigs de sants de la comarca; es diferencia també perquè incorpora cançons d'autors més moderns i música pop: ABBA, Beatles, Lady Gaga, Adele, Mike Oldfield, Nino Bravo, Joan Manel Serrat, Rossana...

Ha participat en nombroses activitats de la comarca de la Cerdanya, entre les quals destaquen les vetllades líriques a favor de l'orgue de l'església parro-

quial Sant Domènec de Puigcerdà i les Setmanes Culturals del Roser. També ha organitzat moltes trobades amb les corals de la seva demarcació i amb corals convidades de tot l'estat espanyol.

Cal destacar la seva participació en el VI Festival Internacional de Cant Coral de París el gener del 2000, on va cantar al Gran Arc de la Defensa i al Palau de la UNESCO, la missa del 3 de gener de 2001 a la Basílica de Sant Pere del Vaticà a Roma, i els concerts oferts a Florència i Siena.

El nom de la coral, de Puigcerdà i la Cerdanya, s'ha sentit pel País Basc, les Illes Balears, Galícia, Andalusia, la Comunitat de Madrid, el País Valencià, França, Itàlia, Grècia, Croàcia i la Xina.

Amb motiu del seu 10è aniversari, la Coral Cerdanya Canta va editar el seu primer disc compacte, *10 anys cantant. 1992-2002*.

La seva directora, M. del Carmen Ramón, és professora de piano, llenguatge musical i coral. Va

cursar els seus estudis al Conservatori del Liceu de Barcelona, i ha perfeccionat la tècnica de direcció amb prestigiosos directors com Xavier Sans, Alfred Cañamero, Eva Martínez, Pep Vila, Pep Prats, Emilio de la Linde, Fernando Marina, Mireia Barrera (Catalunya), Juan M. Esteban i Pilar Alvira (Madrid), Julio Domínguez i Susa Herrera (Galícia), Maite Oca, Isabel Mantecón i Esteban Urze-laiz (País Basc) i Carlos Pavese (Itàlia), i ha fet classes de cant amb Juan M. Abalde (Galícia) i Kevin Smith (Anglaterra).

Actualment, la Coral la formen 30 cantaires, homes i dones, d'arreu de la comarca, d'edats compreses entre 15 i 70 anys. No cal tenir coneixements de música, però sí bona veu i oïda, i moltes ganes de cantar i passar-s'ho bé. Assagem cada divendres a la nit a l'auditori de l'Escola Municipal de Música Issi Fabra.

El juliol del 2012 la coral celebrà el seu 20è aniversari amb una Mega Trobada de Corals.

Creiem que les corals s'han de renovar per poder implicar la gent jove a cantar... Hi ha un gran buit entre les corals infantils i les d'adults, ja que entre els 13 i els 20 anys els joves deixen el cant coral, perquè no els agrada cantar, o no els agraden el repertori i els assajos. Nosaltres hem intentat posar dins del cant coral cançons d'actualitat per poder-lo fer més atractiu, però tot i això costa molt. □

Coral d'Escaldes-Engordany

Text: Teresa Vidal

Fotos: Coral d'Escaldes-Engordany

La Coral d'Escaldes-Engordany es va formar a finals de l'any 1996 per participar en les festes de Nadal, per iniciativa de mossèn Grau, rector de la parròquia. Lydia Magallon, cònsol de la parròquia en aquell moment, va donar suport uns mesos més tard a aquesta iniciativa, essent Bàrbara Gondek la directora de la formació del gener del 1997 al juny del 2007. Al llarg dels anys ha passat de ser una coral mixta a una coral de dotze veus femenines. Des de l'octubre del 2007 fins a l'actualitat la direcció de la coral és a càrrec de Teresa Vidal. Des d'aleshores, la coral s'ha anat consolidant any rere any. Des de la temporada 2009-2010

tomem a comptar amb la participació de veus masculines i actualment la coral consta de 35 cantaires.

Es fan dos assajos a la setmana, els dimarts i els dijous, de les 20 hores a les 21.30, i les activitats s'inicien a partir del mes d'octubre. A part dels dos assajos setmanals, un cop a la setmana la directora i professora de cant Teresa Vidal imparteix classes de tècnica vocal. Gràcies a això i a la tenacitat i bona voluntat dels cantaires és evident que la qualitat musical de la Coral d'Escaldes-Engordany ha anat millorant cada any. Amb tot no podem oblidar el Comú d'Escaldes Engordany, al qual hem d'agrair que hagi cregut en aquest projecte i li hagi donat un suport incondicional des dels seus inicis. Durant aquests anys s'ha anat ampliant el repertori, que va de la música del renaixement a la música dels nostres dies, passant per l'òpera, la música

religiosa i la cançó popular. També s'ha anat ampliant el nombre d'actuacions anuals, i hem fet diversos intercanvis amb corals d'Espanya, Portugal i França, així com concerts al Principat d'Andorra de manera individual i també compartint escenari amb altres corals del país i participant en diversos aplecs.

El nostre objectiu ara és continuar aprenent i avançant en aquest camí, compartint amb tothom la nostra experiència, i és per això que convidem a totes les persones amants de la música que tinguin el desig de participar en aquest projecte que vinguin a gaudir d'aquests moments de plaer i harmonia, per continuar aquesta tradició cultural tan arrelada al nostre país. □

Els integrants de la coral a Caldea

En una actuació a La Garriga

Capella de Santa Maria de Puigcerdà

Text: Carme Baulenas

El nostre naixement es va originar a partir de la restitució de l'orgue parroquial de Puigcerdà, l'any 1996. En aquell moment, Salvador de Montellà va voler recuperar l'antiga Capella de Santa Maria de Puigcerdà, inactiva des de la Guerra Civil espanyola.

La Capella de Santa Maria és un conjunt vocal mixt integrat per una trentena de veus repartides en quatre cordes, amb una formació musical i vocal diversa. Salvador de Montellà, l'impulsor i creador de la Capella de Santa Maria de Puigcerdà, en va ser director del novembre del 1996 al setembre del 2003. L'han succeït en el càrrec Bernard Canredon, de l'octubre del 2003 al juliol del 2004; Carme Baulenas Relats, del setembre del 2004 al juny del 2005; Diana González, del juliol del 2005 al 2007, i Daniel Martín Jiménez, del 2007 al 2009. Des del 2009 fins avui n'és directora Carme Baulenas Relats.

Hem interpretat repertori de tot tipus: polifonia religiosa (des del gregorià fins als espirituals negres), cançó popular catalana i obres d'autors fins al segle xx, tot passant pel Renaixement, el Barroc, el Classicisme i el Romanticisme.

Han estat uns anys de dedicació a la vida cultural de la nostra comarca, de treball continu, en els quals hem dut a terme, com a mínim, dos concerts l'any a Puigcerdà i en altres pobles de la Cerdanya (d'una i altra banda de la frontera), i també de Catalunya i de França. Les actuacions més destacades són les següents: Trobada de corals de Cerdanya durant les Jornades Europees del Patrimoni; Dia Internacional de la Música; 17è, 19è i 20è Festival Internacional de Música de la Vila de Llívia; concert a Sant Martí de Salença (Rosselló) amb l'Ensemble Vocal de Cerdagne; concert a la 1a FESCAT de Llívia organitzada per l'Ajuntament de Llívia i el Centre de Promoció de la Cultura Popular i Tradicional Catalana; concert de Sant Sadurní a la Roca del Vallès; concert a benefici de l'orgue de Santa

Maria del Pi de Barcelona; Aplec de Quadres; inauguració de la restauració de l'església de Santa Eugènia de Nerellà, a Bellver de Cerdanya; la missa de TV2 de diumenge; concert i presentació del CD *Amicus meus. Cinc anys de Capella de Santa Maria de Puigcerdà*; concert al Centre social de Ribes de Freser; concert a la Chapelle de N. D. de Marceille, a Limoux i a la catedral de Carcassona; 150è aniversari de l'Escola Vedruna de Puigcerdà; concert «De Vivaldi a Bernstein» a l'església d'Oceja i també a la d'Enveig; participació en els XXIII Jocs Florals d'Alp; concert de la Capella de Santa Maria i la Unió Coral Centre i Energia de la Roca del Vallès; Trobada de Corals al Casino Ceretà, amb la participació del Cor Filharmonia de Girona, l'Ensemble Vocal de Cerdagne i la Capella; concert a l'església de Santa Maria de Mollet; Aplec Coral de Palamós amb motiu del 110è aniversari de la Coral el Progrés de Palamós; intercanvis transfronterers amb corals franceses com la Carol en Musique de Porta; actuacions a Sant Julià de Lòria (Andorra); 150è aniversari del Cos de Bombers de Puigcerdà; Trobada de Corals de Talló; Trobada de Corals a la Residència dels Avis de Puigcerdà; participació en el Poema de Nadal; Dia Mundial de la Música. Finalment, hem participat en la creació d'una nova Coral Transfronterera, amb més de 88 cantaires d'ambdós costats de la frontera, interpretant el *Glòria* de Vivaldi. S'han fet actuacions a Andorra i en diverses poblacions de la Catalunya Nord i Sud.

La Capella de Santa Maria de Puigcerdà és una coral de veus mixtes. Hi ha una junta directiva, formada per membres de la mateixa coral, que s'ocupen de l'organització de les activitats i de la part administrativa, i el director o directora del cor, que s'ocupa de la part musical.

La Coral assaja una vegada per setmana, cada dimecres de les 21.15 h a les 23.15 h, en una sala de la parròquia de Puigcerdà. Dues vegades a l'any, com a mínim, participem cantant en les celebracions de la parròquia: el dia 8 de setembre, festa de Santa Maria de la Sagristia,

a la missa del migdia, i el dia de Cap d'Any, a la missa del vespre.

El projecte global de la Capella de Santa Maria és seguir avançant i millorant cada vegada més la part vocal i l'equilibri i l'encaix de les veus, anar ampliant el repertori i augmentar el nivell de dificultat de les obres. Pensem que també és molt important fer trobades o intercanvis amb altres corals, d'aquí i d'arreu, per cantar i fer música plegats i establir lligams d'amistat.

El projecte de futur el tenim en el fet que formem part del Cor Transfronterer de Cerdanya (CTC) i estem preparant obres de molta envergadura com és el *Rèquiem* de Mozart.

Moltes activitats artístiques col·lectives tenen, al llarg del temps, unes fluctuacions amb alts i baixos. En aquest moment, moltes corals tenen manca de cantaires masculins. D'altra banda, es fa difícil una regularitat d'assistència als assajos i a les activitats per causes diverses (tothom fa moltes activitats, es viatja molt, moviments migratoris...). De totes maneres, encarem el futur amb alegria i ens anirem adaptant a les noves necessitats, sempre pensant a fer música junts i a gaudir i fer gaudir de la música al nostre país i arreu. □

Estudiantina

Text i fotos: Lluís Obiols i Perearnau

Agrupació d'homes que canta cançons satíriques per Carnestoltes, amb un component de mofa i de denúncia de temes locals d'actualitat. Els membres de l'Estudiantina van vestits amb capa i antifac negres, i amb un barret de tipus napoleònic amb una cullera i una forquilla de fusta. L'Estudiantina, de la qual es disposa de fotografies ja de principis del segle xx, va desaparèixer durant el franquisme, fins que durant la dècada de 1990 es va recuperar sota l'impuls de la Germandat de Sant Sebastià. Des de llavors, amb algunes interrupcions, l'Estudiantina canta pels carrers de la Seu durant el Carnaval. □

Cor de Cambra Valls d'Andorra

Text: Catherine Metayer

Foto: Cor de Cambra Valls d'Andorra

Dirigit per Catherine Métayer i acompanyat al piano per Míriam Manubens, el Cor de Cambra Valls d'Andorra, creat el novembre de l'any 2000, és un cor mixt d'adults format per 30 persones. El cor aplega cantaires de totes les edats interessats a treballar de manera exigent la tècnica vocal per poder descobrir i interpretar obres importants de compositors universals. A més, el Cor de Cambra permet als joves que han format part del Cor dels Petits Cantors Lliures tenir una continuïtat en la seva participació coral quan, per diverses raons, ja no poden formar part del cor de nens.

El Cor de Cambra Valls d'Andorra permet compartir afició i consolidar amistat entre els seus participants i afavoreix així la relació entre persones d'un mateix país. Aquesta relació ajuda, també, al creixement humà i intel·lectual individual, aporta companyia, i la seva activitat, finalment, assolix una dimensió social en benefici de tots.

Quant a l'estructura, el Cor té una presidència i una vicepresidència i dues secretàries. Econòmicament depèn únicament de les quotes que aporten trimestralment els cantaires.

Des del Cor pensem que el futur del cant coral dependrà, encara, com en el passat, de la voluntat i de la generositat d'aquells que hi participen de diverses maneres, cantant, suportant, assistint als concerts, etc., més que dels

objectius i les prioritats institucionals. Cantar, però, és despertar i canviar sentiments i emocions i cal seguir cantant per animar, per crear harmonia, per preservar la valuosa tradició del passat. Els cants, o les cançons, siguin festives, d'amor, de pregària o himnes, són també l'expressió, la veu i la història de la humanitat a través dels temps.

El Cor de Cambra Valls d'Andorra ha dut a terme, al llarg de la seva història, els concerts següents:

El gener del 2002, concert de presentació interpretant el *Gloria* de Vivaldi acompanyat per l'ONCA, a l'Auditori Nacional d'Ordino. El juny del mateix any va participar en la Festa de la Música interpretant un extracte de *La Traviata* de Verdi, i al desembre va participar en els actes organitzats pel centenari de la mort de Mossèn Jacint Verdaguer, interpretant una selecció de cançons populars sobre poemes seus.

El febrer del 2003, el Cor va celebrar el seu primer aniversari interpretant dues obres d'Henry Purcell, *Els Funerals* i *Oda per l'aniversari de la reina Maria*, acompanyat per la Jove Orquestra de Cambra de la Ribera d'Ebre, a l'Auditori Nacional, i al desembre va cantar a la catedral de Perpinyà amb el Cor Nacional dels Petits Cantors. El març del 2004 va participar en els actes per la francofonia organitzats per l'Ambaixada de França a Andorra, on va acompanyar

una cançó de Charles Aznavour, «Nous nous reverrons un jour ou l'autre», interpretada per la cantant Hélène Leonard. El juny del mateix any va actuar a l'Auditori Nacional, acompanyat per l'ONCA, on va interpretar la *Missa en do major* de F. Schubert, obra que havia estrenat a Saintes (França) el 15 de maig del 2004, convidat per la coral Les Voies d'Eole, dirigida per Michèle Olivier-Dulat.

El 2005, *Rèquiem* de Mozart amb l'Orchestre National du Capitole de Tolosa (França), i el març del 2006, *Rèquiem* de John Rutter amb el Trio Art3 i un conjunt instrumental. El 2007 va interpretar el *Te Deum* de Haydn amb l'Orchestre Symphonique du Lycée David d'Angers (França) i al maig va fer un concert per a Infants del Món.

L'abril del 2009 va interpretar el *Rèquiem* de Fauré, a Ordino, amb l'Orquestra d'Angers, i al desembre va fer un concert benèfic per a Inner Wheels per Haití. El juny del 2010 va oferir un concert a l'església de Santa Eulàlia d'Encamp, amb obres de Fauré i Mendelssohn, entre d'altres. Aquest mateix any va interpretar el *Rèquiem* de Fauré a la capella de Catllar (França) dins les Jornades del patrimoni, la *Missa de Sant Cosme i Sant Damià* a L'Albi (Catalunya), i va fer el concert de Nadal a l'església de Sant Esteve d'Andorra la Vella.

El 2011 va cantar la *Missa de la Coronació* de Mozart amb l'orquestra Baetera (França) a la catedral de la Seu de Urgell, una missa en benefici dels damnificats pel terratrèmol de Lorca, va fer un concert al Congrés de l'AMOPA (Encamp), va participar en la missa de beatificació d'Anna Maria Janer a la Seu de Urgell, i va oferir el concert «Nadal de conte» a l'església de Sant Esteve d'Andorra la Vella.

El 2012 va fer un concert amb el tenor José Todaro de l'Opéra de París en el marc de la Temporada de Música i Dansa, va participar en l'homenatge a Luis Mariano amb el tenor Roberto Galbès per al Telethon, va interpretar el *Rèquiem* de G. Fauré a la Catedral de la Seu de Urgell amb el Cor dels Petits Cantors Lliures, el Cor de Nenes i l'orquestra d'Enric Ferrer de Madrid, i finalment va oferir el Concert de Nadal amb el Cor dels Petits Cantors Lliures i el Cor de Nenes a l'església de Sant Esteve d'Andorra la Vella. Per al 2013 té previst el concert «Missa KV 257» de Mozart amb el Cor dels Petits Cantors Lliures i el Cor de Nenes a la Catedral de la Seu de Urgell, i, al juny, la *Missa di Gloria* de Puccini. □

El Cor de Cambra Valls d'Andorra a l'Auditori Nacional a Ordino

Actuacions de l'Estudiantina als carrers de la Seu d'Urgell durant el Carnestoltes.

Els Grans Cantaires

de la Residència Sociosanitària de l'hospital de Puigcerdà

Text: Maria del Carmen Ramón
Fotos: Arxiu Els Grans Cantaires

La Coral dels Grans Cantaires de la Residència de Puigcerdà va sorgir a finals de l'any 2002 per iniciativa del gerent que hi havia llavors a l'hospital de Puigcerdà, Carles Tobar, que, buscant diferents activitats per als avis, va creure que seria bo poder posar música a les seves vides. Es va contactar amb M. del Carmen Ramón, llavors gerent de l'Escola Municipal de Música Issi Fabra i directora de la coral infantil Els Petits Cantaires i la Coral Cerdanya Canta. El projecte li va semblar interessant, tot i que no tenia cap experiència amb gent gran.

Gràcies també a la col·laboració de Noemi Sanjosé, llavors assistent social de la residència, es van aplegar una colla d'avis que van voler provar l'experiència de cantar, i de seguida s'hi van trobar molt a gust.

La primavera del 2003, la Coral dels Grans Cantaires va organitzar una primera trobada amb les altres corals de la vila, per poder mostrar el treball

Al casal d'avis en l'exposició de labors

2003

2005

fet durant aquell any. D'aquesta manera es va consolidar la Trobada de Corals de Puigcerdà a la residència, sempre a la primavera. El 13 de maig de 2013 en celebrem la desena edició.

La coral la formen una quinzena de cantants entre avis de la Residència, alguns amb malalties degeneratives o neurològiques, i també familiars i amistats dels residents.

Al casal d'avis en l'exposició de labors

2003

2012

El repertori que fan són cançons del temps d'abans que els porten records i els són molt agradables, com havaneres, sardanes, boleros i sarsueles.

Només un cop a l'any actuen davant del públic en la Trobada de Corals de Puigcerdà a la residència, en la qual col·laboren la resta de corals de la vila. □

Coral de la Llar de Lòria

Text: Òscar Sánchez i Cazorla
Fotos: Arxiu Coral de la Llar de Lòria

La Coral de la Llar de Lòria es va crear l'any 2002 amb una quinzena de cantaires. Des d'aleshores el nombre de cantaires no ha variat significativament, malgrat la rotació permanent dels membres de la coral.

El repertori és molt variat, amb cançons tradicionals catalanes, havaneres i sardanes. També ha interpretat boleros, temes de la nova cançó catalana, popurrís i altres amb versions adaptades.

La coral participa principalment en les celebracions de la parròquia conjuntament amb la Coral Rocafort o els Petits Cantaires Laureadians: al concert de Nadal i el de Canòlich. Col·labora en algunes festes de la Llar de Lòria, com les de Carnaval, Pasqua i la cloenda de final de curs. També actua en trobades amb altres llars de jubilats per amenitzar la festa, o en aplecs de corals de jubilats. També ha participat en les celebracions de l'Associació de la Gent Gran al santuari de Meritxell i a Canòlich. Algunes vegades amenitza amb cantades les fires de la parròquia de Sant Julià.

En el seu repertori no hi ha composicions pròpies, únicament hi ha versions de cançons

conegudes, com *La bella Lola* o el popurri de *La veritable història del pescador i la sirena*, a les quals ha afegit un xic d'humor. També despunten obres d'autors andorrans com *L'himne de la Gent Gran* de Jaume Casadevall o *La grandalla* de Mn. Agustí Romero, antic rector de Sant Julià de Lòria.

La primera directora de la coral va ser l'Anna Roure, entre el 2002 i el 2004. A partir del 2005, la direcció musical és a càrrec de l'Òscar Sánchez.

La coral és un dels tallers que ofereix la Llar de Lòria cada temporada. L'objectiu és oferir un espai lúdic als membres inscrits a la llar, per promoure el cant coral entre la gent gran. Les actuacions són una motivació suplementària que anima els cantaires a assistir regularment als assajos.

El seu objectiu és oferir un espai lúdic a partir del cant coral, adaptant-lo a les necessitats del grup,

A la fira del Roser de Sant Julià, la tardor del 2012, amb la directora de la Llar de Lòria

La coral amb la directora Anna Roure l'any 2004

Foto del concert de Nadal a l'església de Sant Julià de Lòria l'any 2005 amb el director Òscar Sánchez

i incentivar una actitud activa entre els cantaires més enllà de les dificultats físiques de l'edat. La Coral de la Llar de Lòria vol mantenir la seva activitat de cant coral i esperen que s'hi integrin més membres per incrementar el grup i continuar participant en actes culturals i així ajudar a animar amb alegria l'ambient de la parròquia. A la Diada de la gent gran (Festa Magna) l'octubre del 2008 va ser la coral que va cantar la missa. □

Coral de la Casa Pairal d'Andorra la Vella

Text: **Anna Sardà**

Fotos: Arxiu Coral de la Casa Pairal d'Andorra la Vella

La Coral de la Casa Pairal d'Andorra la Vella va néixer gràcies a un grup de senyors aficionats al cant que es trobaven simplement per cantar. Quan aquest grup arriba a les 10 persones aproximadament i segueix assaigs regulars (l'any 2002) es decideix formalitzar una agrupació de cant coral. De seguida la coral va passar a tenir entre 20 i 25 cantaires i ha anat evolucionant musicalment tant en quantitat com en qualitat de repertori. El nombre màxim de cantaires ha estat de 32 persones. El director ha estat sempre Xavier Martín Zarceño.

La Coral depèn oficialment de Projectes Gent Gran Activa del Departament de Social del Comú d'Andorra la Vella i té dos delegats en representació dels cantaires.

El repertori és variat, tot i que principalment canta havaneres i sardanes.

Entre les actuacions, destaquen, l'any 2005, la cantada en la Festa de l'Aliança Andorrano-Francesa, la cantada de Corals de Gent Gran a l'Auditori d'Ordino i la cantada de Nadal el dia de Sant Esteve a l'església de Sant Esteve d'Andorra la Vella. El 2006 va participar en la Trobada Esportiva de Residències i va fer un concert el Dia Internacional de la Gent Gran a Andorra. El 2008, con-

cert amb motiu del Dia de la Mare al Santuari de Meritxell. Els anys 2008, 2010 i 2012 organitza, conjuntament amb el Comú, la Trobada Internacional de Corals de Gent Gran d'Andorra la Vella, en la qual participen, a més de les agrupacions corals de la Massana i Sant Julià de Lòria, corals de gent gran de Berga, Puigcerdà, Figueres, el Penedès, Lleida i Barcelona. El 2009 fa una cantada conjunta amb l'Orfeó Andorrà a l'església de Sant Esteve, participa en el concert conjunt el Dia Internacional de la Música a l'Auditori Nacional d'Ordino i fa una cantada amb motiu de la visita pastoral de Monsenyor Joan-Enric Vives i Sicília. Els anys 2009, 2011 i 2012 participa en la Missa

A la plaça del Poble

Actuació de la coral a Martorell

La coral a la Casa de la Vall amb el seu director, Xavier Martín

cantada amb motiu de la Festa Magna. També ha actuat en els caus d'art i les fires de Nadal de Sant Jordi d'Andorra la Vella i ha participat en el Concert de Corals de Gent Gran a l'Auditori de Lleida. A més de cantades amb la Coral Mossèn Lluís Vidal de la Bonanova (Barcelona), Casal Buenos Aires de Martorell i diverses misses i concerts en esglésies d'Andorra la Vella, Escaldes, Canillo i la Catedral de la Seu d'Urgell.

Per al 2013 hi ha previst un concert dins de la Fira del Préssec d'Ivars de Noguera (Lleida) i per al 2014 una actuació al Festival de Corals de Fira Gran (Barcelona) i la cantada a l'Auditori de Lleida amb motiu del Concert de Corals de Gent Gran.

L'any 2014 organitzem la 4a Trobada Internacional de Corals de Gent Gran d'Andorra la Vella. Tot i que la gent d'entrada s'espanta davant les obligacions dels assaigs i els compromisos, gaudir de la música i fer passar una bona estona al públic és una gran satisfacció per a tots els cantaires. Per a nosaltres és això el que, junt amb la bona acollida de públic que tenim, assegura la continuïtat del cant coral. □

Coral SAAS qui canta?

Text: **Òscar Sánchez i Cazorla**
Fotos: Arxiu Coral SAAS qui canta?

La coral SAAS qui canta? va néixer l'estiu del 2005. Sempre ha mantingut un grup d'una dotzena de cantaires. Dirigida des de l'inici per Òscar Sánchez, és una coral recent que depèn del Servei Andorrà d'Atenció Sanitària. S'organitza gràcies a una junta formada per un president, una vicepresidenta i uns vocals.

El tipus de música del seu repertori es compon de versions de música de varietat, gospel i música tradicional. Encara que no té composicions pròpies, sí que ha fet algunes versions de músi-ques de varietat (Flying Pickets, House Martins, Mecano...).

Les seves actuacions principals són les que

realitza en els actes festius del SAAS. També col·labora en concerts col·lectius com el de la Festa de la música i fa intercanvis amb altres corals d'Andorra

La funció de la coral és oferir una activitat lúdica i cultural en el marc del SAAS que permeti una aproximació entre el personal sanitari i els pacients i altres participants externs. El seu objectiu és consolidar-se com una entitat cultural més del cant coral a Andorra.

Els cantaires veuen amb bons ulls el futur del cant coral a Andorra, perquè creuen que és una activitat cultural que entreté, distreu i aporta una formació musical que permet l'expressió artística dels que l'integren. A més a més, afirmen que és una bona manera de fer noves amistats. □

Cor de la Llar de Sant Josep Regina Coeli

Text i foto: Jesús Paricio

El cor de la Llar de Sant Josep de la Seu, Regina Coeli, es va fundar la primavera del 2006. La seva funció és solemnitzar les grans festivitats religioses de l'any litúrgic (vetlla pasqual, missa del gall...) així com les festes patronals de la Llar. Aquest petit cor, al voltant de sis o set persones, reposa sobre els sòlids—aquí em renyaran— coneixements musicals que les religioses poden adquirir durant els anys de noviciat. Com que part essencial de la formació és fomentar la participació en la litúrgia dels assistents als actes religiosos, no hem passat de cantar a dues veus. Formació petita, però afortunada—aquí sí que ens envejaran—, ja que

comptem amb la col·laboració d'Antoni Cagigós per als assaigs de les dates més assenyalades, i agraïm especialment el seu acompanyament a l'orgue—una tradició ja— el dia de la festa del patró. Avui, la nostra coral està formada per tres religioses, dos voluntaris de la Llar i dues persones més de professions relacionades una amb els avis i l'altra amb la salut i la medicina.

La fotografia que s'adjunta correspon a la preparació dels cants de la Missa del Gall, penso que del Nadal del 2008. Només una curiositat: potser som el grupet coral més internacional de les nostres comarques, amb un ampli ventall de nacionalitats: espanyola, andorrana, mexicana, peruana i colombiana. Si algú ens guanya, felicitats i visca la concòrdia! □

Carol en Musique

Text: Daniel Martin

La coral Carol en Musique (associació sense ànim de lucre, llei 1901) va sorgir el 2007 a partir de la iniciativa de cinc cantants. Actualment, amb trenta cantaires, la coral té un repertori heterogeni: gospel, òpera, soul, opereta, sarsuela, música culta, tradicional, músiques del món, cançó francesa, pop-rock...

La coral la dirigeix Daniel Martin des de la seva fundació i està formada per gent de la vall de Querol, Andorra i Alta i Baixa Cerdanya. Des de la temporada 2006-2007, la coral Carol en Musique ha fet mig centenar de concerts a França, a Espanya i a Andorra. El seu entusiasme i les ganes de compartir la seva música amb els habitants del país l'ha fet cantar junt amb altres corals de la Cerdanya i del Capcir, i fins i tot de Rennes al coll de Pimorent, a més de 1.900 metres d'altitud!

Entre les seves col·laboracions cal destacar la realització de l'espectacle del Camí dels Bons Homes amb l'Ensemble Instrumental de l'Ariège—basat en la tragèdia càtara— en indrets emblemàtics com ara el Parc de la Prehistòria de Tarascon, el Casino d'Ax-les-Thermes, Pamiers,

Actuació de Carol en Musique amb el seu director Daniel Martin

Villemoustausou o la Grotte de Bédeilhac, un concert itinerant amb el Tren Groc o el treball amb el tenor luxemburguès Marc Dostert i el solista internacional Antonio Guirao.

Actualment, Carol en Musique és una de les entitats impulsores i gestores, amb la Capella de Santa Maria de Puigcerdà, del Cor Transfronterer de Cerdanya. Treballa amb la col·laboració del talentós pianista Nicolas Licciardi, format al CNSM de París, i amb l'orquestra Adagio d'Andorra.

Per Carol en Musique, el futur del cant coral a les nostres contrades passa per la creació de projectes innovadors, en col·laboració amb altres corals i institucions, i la renovació del repertori. En tot cas, un futur ple d'oportunitats, i així ho veiem any rere any.

Daniel Martin, músic, psicopedagog, instructor especialista en educació musical, màster en ciències de l'educació, DEA en teoria i història de l'educació, DEA en ciències de l'educació □

Grups corals de l'Escola Municipal de Música de la Seu d'Urgell

Cant Coral Jove

Text: **Sònia Lanau**
Fotos: Arxiu EMM de la Seu d'Urgell

El cant coral a l'Escola Municipal de Música de la Seu d'Urgell es va començar a impartir com a assignatura relacionada amb Llenguatge Musical el curs 1998-1999. Fou a partir del curs 2008-2009 que es van organitzar els grups segons les edats dels cantaires, cohesionant veus i tessitures. El curs següent, 2009-2010, es va crear el cor Noves Veus, format exclusivament per noies. Des del curs 2011-2012, el cant coral es va obrir a la ciutat i hi pot accedir tothom que vulgui gaudir cantant sense haver de cursar altres assignatures a l'Escola. Actualment en formen part 135 cantaires, en 4 grups diferenciats:

- *Cant Coral Petits*: integrat per 54 cantaires de 7 a 9 anys.
- *Cant Coral Mitjans*: integrat per 50 cantaires de 10 a 12 anys.
- *Cant Coral Jove*: integrat per 19 cantaires de 12 a 18 anys.
- *Cor de Noies Noves Veus*: integrat per 12 cantaires de 12 a 18 anys.

El repertori interpretat pels grups de Cant Coral Petits i Mitjans consta de cantates infantils de diferents autors com Poire Vallbé, Antoni Miralpeix, Guida Sellarès o Dani Coma, de cançons tradicionals i de música moderna.

El Cant Coral Jove centra el seu repertori en la música moderna, des de principis del segle xx

fins al XXI, sense deixar de banda les cançons tradicionals i de diferents països.

El repertori de Noves Veus abasta peces que van des del Renaixement fins al segle XXI.

En molts casos, els arranjaments de les cantates i les peces interpretades han estat realitzats per professors de la mateixa EMM.

Les diferents agrupacions participen en els concerts organitzats des de l'EMM de la Seu d'Urgell. Col·laboren en esdeveniments de la ciutat i amb les entitats locals. Participen en activitats del Pla Educatiu d'Entorn amb les escoles de la Seu d'Urgell i en les organitzades per l'ACEM (Associació Catalana d'Escoles de Música i Dansa), a més de trobades i intercanvis amb altres escoles.

Cant Coral Petits, cantata ACEM

Cor de Noies Noves Veus

Exemples d'aquests actes són:

- *Cantata per una tortuga*. Intercanvi amb els grups corals de l'Escola Municipal de Música de Berga i l'Escola Municipal de Música Issi Fabra de Puigcerdà. Maig 2007.
- Col·laboració en la Commemoració del Mil·lenari Sant Ermengol. Octubre 2010. Cor de Noies Noves Veus.
- Concert Solidari *Cantata per una tortuga*. Col·laboració amb l'ONG La Seu x Nicaragua. Maig 2011. Cant Coral Petits i Mitjans.
- Concert Solidari *La ciutat i la Lluna*. Col·laboració amb l'ONG Amics Joan Petit Nens amb Càncer. Abril 2012. Cant Coral Petits i Mitjans.
- Intercanvi del Grup de Cant Coral Jove i el Cor de Noies amb els grups corals de l'Escola Municipal de Música El Gavià de l'Escala. La Seu d'Urgell, abril 2012 – l'Escala, juny 2012.
- Commemoració 20è Aniversari ACEM: Cantata Infantil *El nen enamorat de la Lluna*. Barcelona març 2013. Cant Coral Petits.

L'Escola de Música de la Seu d'Urgell és municipal, per tant, depèn de l'Ajuntament de la ciutat. Anna Ambatlle, Mireia Latorre, Marga Mingote i Zoryana Sokhatska han estat directores d'algun dels grups. Actualment, els grups estan dirigits per Sònia Lanau (Grup de Petits i Cant Coral Jove), Rafel Llobet (Grup de Petits i Mitjans) i Amàlia Sanz (Grup de Petits, Mitjans i Cor de Noies).

El 8 de juny de 2013, els grups de Mitjans, Joves i Cor de Noies participaran en una trobada coral a Andorra la Vella amb les escoles de Música de Berga, Puigcerdà i l'Institut Andorrà d'Estudis Musicals. Interpretaran una cantata basada en cançons de rock català. □

Cant Coral Mitjans

Escola Andorrana de Segona Ensenyança d'Encamp

Cor d'Encamp

Text i fotos: **Jordi Porta**

El Cor d'Encamp neix el mes de novembre de 2009 a l'Escola Andorrana de Segona Ensenyança d'Encamp de la mà de Jordi Porta i Gil Blasi. Es tracta d'un projecte educatiu que mira de potenciar les qualitats més humanes que ens aporta la pràctica musical: socialització, educació del sentit estètic, potenciació de l'autoestima i sentiment de pertinença a un grup.

És un cor d'estudiants de 12 a 16 anys i de professors de l'escola que té com a finalitat principal promoure el cant coral i la música entre els adolescents, com a mitjà per al desenvolupament de la persona en valors com l'amistat, la solidaritat i el voluntariat.

Des de la seva creació, aquesta agrupació coral ha actuat en diversos actes culturals, oficials i esportius dins i fora d'Andorra. Alguns d'ells són: la inauguració del nou edifici de l'Escola Andorrana de Segona Ensenyança d'Encamp, la inauguració del Campionat del Món d'esquí de muntanya 2010 a Canillo, les actuacions per al Departament de Cultura del Comú d'Encamp o la trobada anual de corals d'educació secundària a Catalunya.

El cor també ha fet diversos intercanvis amb agrupacions d'altres escoles, com el grup de percussió de l'Escola Andorrana de Segona Ensenyança de Santa Coloma, el cor de l'IES de Sentmenat i el cor i l'orquestra de l'INS Joan Bru-dieu de la Seu d'Urgell.

Habitualment, el cor fa actuacions de Nadal a les residències d'avis d'Andorra la Vella. També col·labora amb organitzacions humanitàries com Intermón Oxfam o el projecte Solidaris amb Bolívia de l'Escola Andorrana de Segona Ensenyança d'Encamp.

Entre les actuacions de la darrera temporada 2011-2012 cal destacar la participació en el Concert de Nadal al Centre de Congressos d'Andorra la Vella, acompanyats per l'Orquestra Nacional de Cambra d'Andorra; l'actuació en el lliurament dels premis literaris Sant Jordi, organitzats per l'Ambaixada espanyola, i la participació en el Fòrum de les Escoles Verdes. També ha actuat amb el cor Malagasy Gospel al Centre de Congressos d'Andorra la Vella, en un acte solidari amb els nens necessitats de Madagascar.

El repertori que habitualment es canta al Cor d'Encamp va des de les versions corals de música moderna fins a la música ètnica i tradicional, passant per les nades, el gospel o la música clàssica. S'intenta triar un repertori motivador per als adolescents i adequat a la tessitura canviant dels nois i noies d'aquestes edats.

Pel que fa a les actuacions previstes per al 2013, el Cor d'Encamp estrenarà la cançó dels 30 anys de l'Escola Andorrana, creada per Gil Blasi i amb la col·laboració d'alumnes i professors del centre de segona ensenyança d'Encamp, dins dels actes commemoratius del 30è aniversari de la creació de l'Escola Andorrana.

Aquest any el cor tornarà a participar en la trobada de corals d'educació secundària de Catalunya i es proposa organitzar un intercanvi coral amb alguna escola catalana. També actuarà al lliurament dels premis literaris Sant Jordi 2013.

Com a projectes de futur, el Cor d'Encamp té previst gravar un CD que inclogui les cançons més representatives d'aquests quatre anys de vida i continuar fent actuacions que engresquin i donin sentit a la feina feta per aquest grup de joves cantaires.

A través de les seves veus i en les seves actuacions, aquesta agrupació coral mira de representar el col·lectiu de professors, alumnes, pares i educadors que dia a dia fan gran l'Escola Andorrana. □

Cor Transfronterer de Cerdanya

Text: **Daniel Martín**

Fotos: Arxiu Cor Transfronterer de Cerdanya

El Cor Transfronterer de Cerdanya va néixer l'any 2011 per iniciativa de les corals Carol en Musique (Alta Cerdanya) i Capella de Santa Maria de Puigcerdà (Baixa Cerdanya). Actualment té 80 cantaires de la Cerdanya, Andorra i la Seu d'Urgell.

La creació del Cor Transfronterer de Cerdanya té un caràcter singular en el nostre territori ja que presenta un doble vessant: d'una banda, permet posar en relleu un patrimoni immaterial pel que fa a la música i, de l'altra, afavoreix la formació continuada dels nostres cantaires.

Actualment, la població del nostre territori no té la possibilitat de gaudir de la pràctica o de l'audició en directe del patrimoni immaterial universal de

Sibil·la

Fotograma: TV3 Canal 33

Text: **Lluís Obiols i Perearnau**

El Cant de la Sibil·la està documentat a l'Ordinari de la Catedral d'Urgell de l'any 1536 (reeditat el 1548). Arran de la declaració del cant com a Patrimoni Cultural Immaterial de la Humanitat per la UNESCO l'any 2010, i aprofitant unes circumstàncies ben casuals, l'any següent es va tornar a interpretar el cant durant la nit de Nadal a la catedral de la Seu, de la mà de la soprano Laura de Castellet, i s'ha anat repetint des de llavors.

la música per a grans cors. Aquesta idea és un dels eixos estructuradors del Cor Transfronterer de Cerdanya: poder cantar i fer escoltar obres per a gran cor a les nostres contrades. És a dir, l'accés, per la pràctica o per l'audició *in situ*, a un patrimoni musical universal que és habitual en un entorn urbà. Això és únicament possible reunint cantaires dels dos costats de la frontera, essent una entitat cultural transfronterera, viva i ceretana.

El desenvolupament del cant coral a la Cerdanya comporta el mateix tipus d'obstacles per la llunyania de la nostra comarca de les grans ciutats, centres culturals tradicionals. En aquest

sentit, el Cor Transfronterer de Cerdanya convi-da un director musical, de fora de la comarca i de reconegut prestigi, per dirigir el projecte, així com músics professionals, instrumentistes i can-tants, que donen suport i permeten el desenvo-lupament de les competències dels cantaires.

Durant la temporada 2012-2013, el Cor Trans-fronterer de Cerdanya va estar sota la batuta d'Evelyne Schwabb, treballant el *Gloria* de Vival-di amb l'orquestra de l'Institut de Música d'An-dorra la Vella. Actualment prepara el *Rèquiem* de Mozart amb l'ajut dels professors i solistes internacionals Antonio Guirao i Anne-Laure Touya. □

Foto: Salvador Ulldemolins

Laura de Castellet interpretant el Cant de la Sibila

L'acompanyament a l'orgue de la catedral i la direcció del cor va a càrrec de Lluís Obiols Perearnau. El cor, format per persones individuals de formació diversa, es forma i assaja únicament per a la interpretació del Cant de la Sibila, i és una bona mostra de la implicació social i ciutadana en aquest element paralitúrgic i patrimonial que havia estat propi de la Catedral i que va estar en silenci durant pràcticament cinc segles. □

Fotograma: TV3 Canal 33

En el marc del 50è Aniversari de l'Orfeó Andorrà, el 32è Aplec de Corals va deixar palesa la gran vocació coral del Principat i de la Zona Nord

Text i fotos: Teresa Ventura i Guasch

El mes de maig del 2013 va tenir lloc, al Centre de Congressos d'Andorra la Vella el 32è Aplec Coral de la Zona Nord (Terres de Lleida i Andorra).

Hi van participar: la Coral Bordonera d'Organyà, dirigida per Agustí Bresco; la Coral La Lira de Torres de Segre, dirigida per Ramon Curco, i la Coral Signum de la Seu d'Urgell, dirigida per Rafel Llobet.

Per part d'Andorra hi van participar: l'Orfeó Andorrà i la Coral Casamanya sota la direcció de Josep Puig; la Coral Sant Antoni de la Massana i la Coral Sant Miquel d'Encamp, ambdues dirigides per Xavier Martín, que alhora va fer l'acompanyament pianístic; els Internacionals Singers dirigits per Robert Bailey; la coral SAAS qui Canta? dirigida per Oscar Sánchez, que també va codirigir la Coral Rocafort, al costat del director Daniel Areny, i la Coral d'Escaldes-Engordany dirigida per la professora Teresa Vidal.

Durant el matí, les diferents corals van fer cantades en diversos indrets de la parròquia, enlairant cada grup coral, amb orgull, el seu estendard. La cercavila es va concloure amb *El cant de la senyera*, poema de Joan Maragall (1860-1911) musicat per Lluís Millet i Pagès (1867-1941). És considerat «l'altre himne català», al costat d'*Els Segadors*. *El cant de la senyera* es va estrenar a Montserrat l'any 1896 en la cerimònia de la senyera catalana. Aquest cant, considerat l'him-

ne de l'Orfeó Català, va estar prohibit en l'època franquista. Lluís Millet i Pagès, juntament amb Amadeu Vives, van fundar el cor mixt de l'Orfeó Català amb seu al Palau de la Música Catalana. D'altra banda, Amadeu Vives és autor, entre altres obres, de la versió coral de *L'emigrant* (1890), amb lletra de Jacint Verdaguer (1845-1902).

A la tarda, *El cant de la senyera* el van interpretar conjuntament les onze corals al Concert de Cant Comú del Centre de Congressos. Van presidir l'acte la cònsol major d'Andorra la Vella, M. Rosa Ferrer, i la consellera de Cultura, Meritxell Rabadà, acompanyades de la cònsol menor del Comú d'Ordino, Consol Naudí. La interpretació coral va ser prèvia al cant de l'Himne andorrà, que també van cantar plegades totes les corals.

El programa del Concert de Cant Comú va ser molt variat. Va començar amb *Bonica Andorra*, una composició de Joan Roure i Jané (1921-1990), que també en va escriure la lletra. El mestre Roure va ser el fundador de l'Orfeó Andorrà ara fa 50 anys.

L'amanida catalana d'Antoni Miralpeix és un recull de peces catalanes diverses recollides per la tradició oral, la versió coral del qual és d'una gran senzillesa. Inclou algunes cançons d'esplai tan populars com *En Joan Petit quan balla* i *El gegant del Pi*.

La música de Vangelis *1492, The conquest of paradise*, en un bon arranjament coral a càrrec de John Glenesk Mortimer, va anar seguit de «Pirineu», una ària de la sarsuela *Cançó d'Amor i de Guerra*, composta per Ricard Martínez Valls amb llibret escrit per Josep Capdevila i Víctor Mora. L'obra es va estrenar l'abril de l'any 1926 al Teatre Nou de Barcelona i trenta anys més tard es representaria al Liceu, on tornà el 2011.

La música de Giuseppe Verdi (1813-1901) va aportar el seu toc operístic amb el «Cor dels esclaus» de l'òpera *Nabucco*. L'obra és una tragèdia lírica en quatre actes. El llibret està escrit per Temistocle Solera, que es va basar en l'Antic Testament. L'òpera *Nabucco* de Verdi es va estrenar l'any 1842 a la Scala de Milà. Al matí ja havíem pogut escoltar una ària de «Il trovatore» del mateix compositor, amb l'acompanyament de la pianista Maria Preibsch.

Finalment, l'Himne andorrà, escrit pel bisbe Joan Benlloc i Vivó (1864-1926), compost per Enric Marfany (1877-1957) i amb arranjament per a cant coral del mestre Joan Roure, va posar el segell d'or a la jornada. Hom es va acomiadar amb la popular *L'Hora dels adéus*, una cançó d'origen anglès però que s'ha adoptat arreu dels països catalans; s'empra com a símbol d'agermanament entre tots els cantaires i el poble. En aquest cas, era un cant sense fronteres.

El primer acte del 50è aniversari de l'Orfeó Andorrà es va celebrar el 27 d'abril de 2013 a l'Institut de Música d'Andorra la Vella. Va ser un concert extraordinari, en el qual l'Orfeó va interpretar, entre altres obres, l'*Ave Maria* de Giulio Caccini (1551-1618) amb l'acompanyament de la pianista Marina Vallcorba. També van oferir l'*Ave Verum* d'Amadeus Mozart (1756-1791), i la sardana *Andorrana*, composta pel mestre Joan Roure, amb lletra de Dom Ambrós Queralt. Una sardana que, al seu dia, els Petits Cantors havien enregistrat sota la direcció de Catherine Metayer. La propera cita coral de l'Orfeó Andorrà, en el marc d'aquest 50è aniversari, serà el dissabte 25 de maig de 2013, a les 20.15, a l'església de Sant Esteve d'Andorra la Vella, un concert en commemoració del Dia internacional de la diversitat cultural. □

III Trobada de Corals de Gent Gran i Concert de Primavera a la Massana

Text i fotos: Teresa Ventura i Guasch

El nostre país té una llarga trajectòria de persones que han dedicat part del seu temps d'esplai a les activitats corals. Entre elles vull destacar els antics cantaires de la coral d'Encamp, que sembla que han estat oblidats pel pas dels anys, però que penso que són mereixedors d'un espai per completar la història coral dels nostres avantpassats més propers. Cal retrocedir als anys seixanta per trobar referències d'algunes persones coincidents en el seu temps, com els senyors Roc Rosell, Teodor Torres, Modest París, Josep Casas o Roc Torres. Acompanyaven la coral Jaume Casadevall Costa, que tocava l'harmonium, i Josep Torrent Bernaus amb el seu violí. La formació musical va néixer amb el nom de Coral Santa Eulàlia i només cantava a l'església. Acudien a tots els oficis, per Nadal, per Pasqua, el mes de Maria, per la Festa Major i la diada de Sant Romà, a les Bons. L'entitat cultural estava integrada per un grup de veus blanques i algunes noies i dones més grans, a les quals s'adherien alguns veus masculines que coneixien amb profunditat tot el repertori de cant coral. Les obres més interpretades eren la *Missa d'Angelis* i la *Missa de Pius XII*. Deu anys més tard, quan Jaume Casadevall va haver de deixar la coral, el va substituir el seu fill, que només tenia 18 anys. La coral cantava sobretot a la capella de Sant Miquel de la Mosquera, on Enric Casadevall i Medrano acompanyava les veus corals amb un piano elèctric. Paral·lelament, Josep Torrent dirigia les caramelles. Més tard agafaria el relleu el jove Benjamí Rascagneres. El mestre Jaume Casadevall i Costa és autor de quasi un centenar de sardanes, una de les quals, al seu dia, van interpretar els Petits Cantors d'Andorra dirigits per Catherine Metayer. Diverses cobles de Catalunya tenen en el seu repertori sardanes compostes per Casadevall.

Durant aquells anys seixanta, el mestre d'Ordino era el Sr. Florit, que a més a més s'encarregava d'ensenyar a cantar bé als infants i d'introduir els adults al cant coral. El mestre Fontbernat també assajava el cant de les caramelles a Encamp, a Andorra la Vella i a Sant Julià de Lòria, on més tard el substituiria el professor Daniel Areny, que amb el seu suport fundaria la Coral Rocafort. Alhora naixia l'Orfeó Andorrà, entitat que ara compleix el seu cinquantenari. I així successivament anem trobant veritables amants de la música i del cant coral que van sembrar el país amb

les llavors que posteriorment donarien fruit a un esclat musical i coral.

Va néixer també la primera coral de la Massana, que dirigia Dolors Ribes; després vindrien els International Singers i la Coral d'Escaldes, dirigida actualment per Teresa Vidal. I fins i tot la néta del mestre Roure va dirigir una coral infantil. Més tard, la coral Saas qui canta?, dirigida per Òscar Sánchez, va iniciar una tasca molt acurada amb un repertori molt ben seleccionat.

D'aquestes arrels i d'aquelles llavors tan ben conreades van néixer les formacions musicals que hem esmentat i que ara celebren la Festa de la Música a totes les parròquies del país.

El professor Xavier Martin, que al seu dia ja va organitzar el 32è Aplec Internacional de Corals, dirigeix actualment la Coral d'Encamp i la Coral de la Gent Gran d'Andorra la Vella, a més de la

Coral Sant Antoni i la coral Les Orenetes, totes dues de la Massana.

En la III Trobada de Corals de Gent Gran, celebrada a l'església de Sant Iscle i Santa Victòria de la Massana, les entitats amfitriones van voler convidar la Coral Art-Vie d'Armissan dirigida per Nadine Barrière.

I les tres corals de gent gran van presentar un programa divers, que va començar amb l'*Ave Maria* que va interpretar la coral Les Orenetes, que també va cantar la sardana *Per tu ploro*, composta l'any 1864 per Pep Ventura (1817-1875). Va seguir *Unchained Melody*, de la banda sonora del film *Ghost*. I van acabar amb *La Comparsa* d'Ernesto Lecuona, arranjada pel mateix director, Xavier Martin.

La Coral Sant Antoni va iniciar la seva participació amb «Habanera» i «Niña Estrella» de la sarsuela *Don Gil de Alcalá*. Després van cantar *Chiquitita* versionada per a coral per José L. Blasco, i *Vestida de niti Boig per tu* de Pep Sala. Van acabar amb *Girona m'enamora*, una sardana de Ricard Viladesau arranjada per Josep Palomares.

Finalment va intervenir la coral convidada, Chorale Art-Vie d'Armissan, que va obrir el seu concert amb *Un coin de terre, un olivier* (música i lletra de Pace Panzeri i Mallory). A continuació van oferir *Les trois cloches* de Jean Villard i *Les compagnons de la chanson*. Seguiren amb la popular *L'enfant au tambour* escrita i composta per Harry Simeone; *Mille colombes*, amb música i lletra d'Eddy Marnay i Christian Brhun, i la tradicional *Occitanie*. Van acabar el seu recital amb *Se canto*, considerada l'himne occità, a la qual van seguir alguns bisos que el públic va acompanyar amb gran entusiasme.

El cant conjunt de l'*Ave Maria* de Giulio Caccini (1551-1618) va posar el fermall d'or a la Trobada, que queda oberta a noves edicions. Val a dir que molts estudiosos posen en dubte l'autoria d'aquesta *Ave Maria*, que de tota manera és molt apreciada per les corals d'arreu. Voldria destacar que la filla de Caccini, Francesca (1587-1640), va ser la primera dona de la història reconeguda com a compositora, deixant de banda l'avançada i polifacètica autora del segle XII Hildegarde Von Bingen (1098-1179). Francesca Caccini va compondre, entre altres obres, una òpera titulada *La Liberazione di Ruggiero* i va publicar, l'any 1608, *Il primo libro delle musiche*, un interessant recull pedagògic que va representar una gran aportació al seu entorn musical.

Talment com els pioners del cant coral al Principat d'Andorra, que van sembrar les llavors d'un gran teixit cultural que va propiciar el desenvolupament musical arreu del país. El cant coral ha florit en totes les parròquies i juntament amb l'ONCA, la Jonca i altres grups instrumentals constitueixen el patrimoni musical que tots estimem. □

Cantaires de les Caramelles de Sant Julià, any 1950.
1. Manel Cairat i Ribot (sotsdirector), 2. Agustí Marfany i Mateu (director), 3. Francesc Cairat i Freixes (síndic general).
Arxiu família Cairat

La família Marfany, nissaga de músics

Text: Maria Teresa Cairat i Vila

El títol de l'article abasta el sentiment d'aquells que coneixem la família Marfany, que sempre ha estat, i encara avui és, una família on hi ha hagut persones que, per alguna o altra raó, han excel·lit en el camp musical. És possible que en aquesta família hi hagi un component genètic que els predisposi cap a la música, pensant en uns gens com a unitats hereditàries elementals que fisiològicament disposin les persones cap a una o altra capacitat artística. No hi ha dubte que aquesta possibilitat existeix, ja que en la família s'han succeït els músics generació rere generació. Hi han aparegut figures musicals —autors, compositors, pedagogs o intèrprets— exactament igual com en altres famílies s'han succeït els escultors o els pintors, productes d'una herència. A la família Marfany el leitmotiv ha estat sempre la música.

Franz Liszt, cèlebre compositor i pianista hongarès, deia que «la música és el cor de la vida», i afegia que a través de la música es parla de l'amor a totes les coses, que sense ella no hi ha bé possible i que amb ella tot és preciós. Amb aquesta frase, el músic magiar ens expressa tot el que ens pot fer sentir la música. Podríem dir que els Marfany compositors i intèrprets es van apropiat d'aquest pensament i així alguns dels seus membres, seguint aquest sentir, van dedicar-hi tota una vida i a través d'ella ens van fer sentir la bellesa de les coses.

Si volem parlar d'aquesta nissaga i de la seva vena musical, haurem de començar per mossèn Enric Marfany i Bons, potser el més conegut per haver estat l'autor de la Marxa del Consell i de l'Himne Andorrà. No obstant això, no hem de menystenir els altres músics de la família, alguns coetanis seus, com mossèn Enric Marfany i Gosset, o altres d'una generació posterior, com Agustí Marfany i Mateu.

Concert al cinema Valira de Montserrat Marfany i Canturri al piano, Isidre Marvà, Carles Pajares i Josep Maria Pampliega al violí. Arxiu família Álvarez Marfany

Mossèn Enric Marfany i Bons va néixer a Sant Julià de Lòria el 1871 i va anar a estudiar música a l'Escolania de Montserrat. Aquest fet inicial és digne de ser tingut en compte, sobretot si pensem en l'Andorra del segle XIX, on anar a estudiar música tan lluny de casa devia ser un fet molt inusual, i possiblement només passava en casos en què realment es creia que la persona ja mostrava unes qualitats innates per a aquest art. Per tant, el primer músic de la nissaga va tenir una base musical sòlida bastida entre les muntanyes de Montserrat. Segons un article escrit pel pare Cebrià Baraut, «la personalitat de Mn. Marfany com a músic presenta tres facetes en les quals excel·lí en gran mesura: organista, compositor i pedagog». Veiem amb aquestes paraules del pare Cebrià que mossèn Enric Marfany i Bons sempre ha estat considerat un gran músic. En tornar de Montserrat va decidir fer-se capellà i va anar al seminari de la Seu d'Urgell, on va continuar els estudis musicals d'una manera autodidacta, per acabar esdevenint un mestre de música que ensenyava solfeig, piano, harmòni i cant gregorià. Com podem veure es tractava d'una àmplia gamma d'ensenyament que no anava dedicada només als seminaristes, sinó també a totes aquelles persones de la contrada que tenien un interès especial per la música. Hem d'assenyalar també que a més de pedagog va ser executant, ja que era l'organista de la catedral de la Seu, càrrec que ocupà gairebé cinquanta anys. Malgrat que se li van oferir càrrecs

més importants, com el d'organista a Madrid, o altres, ell els va rebutjar sempre, segurament per quedar-se a prop dels seus. També va ser compositor d'una obra àmplia. Com he dit anteriorment, entre les seves composicions destaquen la Marxa del Consell i l'Himne Nacional d'Andorra. A més d'aquestes dues peces va produir molta més obra, però no se n'ha fet ni un recull, ni una classificació; encara avui és un àmbit de recerca que roman obert als musicòlegs.

El següent Marfany en el temps va ser mossèn Enric Marfany i Gosset, cosí i coetani de l'anterior, que també va néixer a Sant Julià de Lòria, el 1877, i amb qui sovint s'ha confós l'obra, segurament ajudat pel fet que ambdós es deien Enric. Com el seu cosí, va anar al seminari de la Seu d'Urgell i igualment va fer estudis musicals. Una vegada ordenat capellà va ser nomenat organista, primer a Ponts i després a Puigcerdà, on va donar classes de solfeig i piano. Un dels seus alumnes va ser Issi Fabra, músic ceretà que va tenir una orquestra pròpia i que als anys trenta va tocar en els escenaris més famosos de París. Finalment, Mn. Marfany Gosset va acabar essent organista a Barcelona, a l'església de l'Àngel Custodi d'Hostafrancs. Era també compositor i, entre altres obres, va compondre *A Andorra*, *l'Aplec de Canòlic* i el *Cant al Valira*, a més d'innombrables cançons religioses. Com en el cas del seu parent, tampoc no s'ha fet ni un recull ni una classificació de la seva obra.

Saltem ara a una generació posterior, on novament ressorgeix el geni musical dels Marfany i fa la seva aparició Agustí Marfany i Mateu, nebot dels anteriors, que nasqué a Sant Julià de Lòria i que no va fer de la música el seu *modus vivendi*, però sí que aquest art el va acompanyar tot al llarg de la seva vida. Ell es va dedicar principalment als negocis per tirar endavant la família i fer créixer el seu patrimoni, però la música va ocupar sempre els seus espais lliures. Va estudiar piano, harmòni i solfeig, i tocava en tots els actes religiosos de la parròquia de Sant Julià. Va ser també director de la Coral de Sant Julià a partir de l'any 1951. De fet, ell va dirigir un grup coral només masculí que cantava les caramelles i assistia a molts actes culturals a tot el país i als aplecs corals de Catalunya. Col·laborava amb ell en la tasca de direcció de la coral el Manel Cairat, que havia estat també deixeble de mossèn Enric Marfany.

Per concloure amb la nissaga Marfany esmentarem diverses descendents més, Montserrat Marfany i Canturri i Maria Dolors Bartumeu i Marfany, de Sant Julià. Totes dues van estudiar piano i, sense arribar a ser grans figures, eren bones intèrprets i quan tocaven el piano se sentia el seu carisma musical i els seus dots interpretatius i feien que els oients es delectessin amb les seves execucions. La Montserrat va estudiar amb el seu pare, l'Agustí Marfany, i amb el Sr. Marvà, professor de música a la Seu d'Urgell, i la Maria Dolors va estudiar també amb el Sr. Marvà. A aquesta última, Mn. Enric Marfany i Gosset li dedicà un vals de la seva composició titulat *El aprendiz de relojero* amb les paraules següents: «A l'estimada neboda Maria Dolors Bartumeu i Marfany, aprofitada alumna de la filial del Conservatori del Liceu de la Seu d'Urgell». De fet, Mossèn Enric havia escrit aquest vals per a l'Enric Bartumeu, cosí de la Maria Dolors, que estava fent d'aprenent de rellotger a Barcelona.

Per continuar amb la nissaga Marfany parlarem de dues altres renebodes de Mossèn Enric Marfany i Gosset que, com ell, vivien a Barcelona, al barri d'Hostafrancs: la Montserrat i la Dolors Sau i Marfany. Malgrat que vivien a prop de mossèn Enric, mai no els va fer classes de música, ja que quan elles van arribar a l'edat de poder estudiar, ell ja era molt gran. Tanmateix totes dues van estudiar música i tocaven el piano amb gran virtuosisme.

Acabaré aquesta ressenya amb unes frases de la Montserrat Marfany, que a més d'intèrpret musical és també poetessa i en un dels seus escrits diu: «Les llàgrimes d'emoció en caure en un silenci absolut formen el primer so musical i les fonts del bosc, els ocells, els rius sonors i tot l'univers s'expressen musicalment; és un bell espectacle, és un cant d'agraïment al Creador».

Enric Marfany i Gosset

Va néixer a Sant Julià de Lòria el 6 de març de 1878 i va morir a Barcelona el 3 de novembre de 1957.

Fill d'Agustí Marfany i Vila, de Sant Julià de Lòria, i de Rosa Gosset i Pol, d'Aubinyà.

Va ser sacerdot, organista i compositor.

Era cosí germà de Mn. Enric Marfany i Bons, també sacerdot, organista i compositor.

De molt jove va ingressar al seminari de la Seu d'Urgell. Va celebrar la primera missa el 4 d'abril de 1904, a 26 anys.

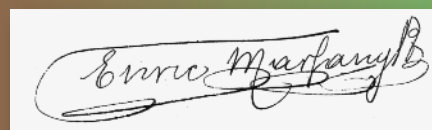
El 1905 era organista de la parròquia de Ponts.

El 1912 ho era de l'església parroquial de Santa Maria de Puigcerdà, fins al 16 de novembre de 1924. A Puigcerdà tenia alumnes de música, entre ells Issi Fabra, compositor i músic reconegut arreu del món.

Va ser l'organista i capellà de la parròquia del Sant Àngel Custodi a Barcelona, al barri d'Hostafrancs, del 1924 fins a la seva mort, el 1957, i de la capella de les Germanes Paüles d'Hostafrancs. Era l'organista i el director del Cor Parroquial, del Cor de Filles de Maria, i el sacerdot de les Monges Paüles del mateix barri. També era director espiritual de molts feligresos. La seva tasca es va estroncar per la Guerra Civil; el 19 de juliol de 1936 van cremar l'església del Sant Àngel Custodi i les dependències

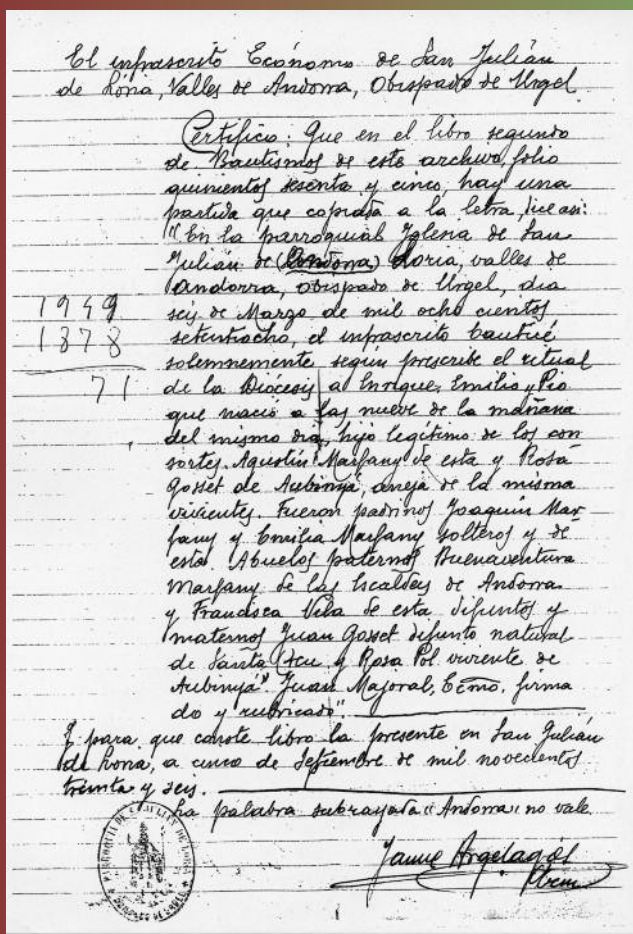

Enric Marfany i Gosset tocant l'orgue amb el Cor Filles de Maria

La seva signatura

parroquials, Centre Angèlic, els habitatges dels sacerdots i el convent i l'escola de les Germanes Paüles. Amb l'ajuda del promès de la seva neboda Rosaura, Emili Sau, es va haver de refugiar a casa de familiars per no ser assassinat, com els va passar a altres sacerdots. El 30 de juliol, sota la protecció de l'ambaixada de França, va ser repatriat i s'embarcà al port de Barcelona en el creuer Duquesne de l'armada francesa, junt amb els seus nebots Rosaura i Rafel, que vivien

amb ell, i amb altres religiosos i monjos de Montserrat. El vaixell els va portar fins a Portvendres, i d'allà van tornar en automòbil cap a Andorra.

Un temps després va marxar cap a Itàlia, i seguidament a Irun, on es va estar amb un amic seu, el doctor Santmartí, canonge, fill de Guissona.

Acabada la guerra va tornar a la parròquia d'Hostafrancs. Quan va fer els 25 anys de la seva tasca a la parròquia va ser homenatjat pels seus feligresos i les associacions parroquials amb un llibre que recollia 80 composicions musicals seves. El 1954 va celebrar els 50 anys de la primera missa, i va ser novament homenatjat.

Bon compositor i molt refinat en les interpretacions, el compositor Frederic Mompou, l'esposa del qual, Carmen, havia format part del Cor Filles de Maria, en deia que era un gran músic i encara millor intèrpret.

Entre moltes de les seves obres ressaltem: *A Andorra*; *El cant del Valira*; *L'Aplec de Canòlic*; *Corazón Santo*; *Dueño de mi vida*; *Goigs a llaor del Sant Àngel Custodi de la Ciutat de Barcelona*; *Himno del Cincuentenario* (de la congregació de Filles de Maria de Puigcerdà, 1919) amb lletra de Manuel Trepas; *Jesús, vivir no puedo*; *O Salutaris*; *Trissagi marià*, per a orgue; *Veni Sponsa Christi*; *Goig de la Mare de Déu de Canòlich*.

El senyor oncle

Text i fotos: Enric Bartomeu i Maza

Sabíeu per què l'Enric Bartomeu i Rocamora es diu Enric? Perquè el seu pare, Enric Bartomeu i Maza, se'n diu. I per què el seu pare se'n diu? Perquè el seu padrí, Enric Bartomeu i Bitriu, també se'n deia. I per què el seu padrí també se'n deia? Perquè el padrí de bateig del seu padrí també se'n deia.

Mossèn Enric Marfany i Gosset, padrí de bateig del padrí de l'Enric Bartomeu i Rocamora, va néixer a Cal Marfany de Sant Julià de Lòria l'any 1877. A més de sacerdot, va ser organista i compositor de gran talent. Va compondre nombroses obres per a orgue, piano i orquestra de cambra i va ser un músic molt reconegut en la seva època. El 1905 era organista de la parròquia de Ponts i el 1912 de la parròquia de Santa Maria de Puigcerdà. Exercí aquesta darrera tasca fins al 1924, quan fou destinat a la parròquia barcelonina del Sant Àngel Custodi d'Hostafrancs, on el 1928 i entre el 1932 i el 1934 era organista i director de la capella de música. També està documentada la seva estada els anys previs a la Guerra Civil espanyola a la casa que avui és l'Espai Ermengol de la Seu d'Urgell. Durant el conflicte espanyol es refugià a casa dels seus pares a Sant Julià de Lòria. Compongué principalment música religiosa. Entre les seves obres podem destacar *Cor-*

Enric Marfany i Gosset

zón Santo i *Dueño de mi vida*, motets per a cor amb acompanyament d'orgue o harmòni, *Goigs a llaor del Sant Àngel Custodi de la Ciutat de Barcelona*, el recull *Cançons d'Andorra (A Andorra, El Cant del Valira i L'Aplec de Canòlic)*, dedicat al Consell General, la *Marxa Nupcial* per a orgue i orquestra de cambra, i les cançons *A la Verge de Meritxell* i *Montserrat*. Erròniament, alguns li atribueixen l'autoria de l'Himne andorrà, però aquest en realitat va ser compost pel seu cosí germà, mossèn Enric Marfany i Bons, també sacerdot, organista i compositor, menys dotat per a la música però que ha esdevingut més cèlebre per aquella composició. La confusió entre l'un i l'altre és prou corrent; a Sant Julià de Lòria un dels carrers principals és l'avinguda Mossèn Enric Marfany, sense que se sàpiga molt bé a quin dels dos mossens Enric Marfany està dedicat.

La relació de mossèn Enric Marfany Gosset amb la família Bartomeu prové de la branca materna de l'Enric Bartomeu Bitriu, i també té a veure, ves per on, amb la vila d'Oliana.

En efecte, cap al 1885, un tal Narcís Bitriu i Bernaus, natural d'Oliana, va contraure matrimoni amb Emília Marfany i Gosset, de Sant Julià de Lòria i germana gran del nostre mossèn Enric. El Narcís i l'Emília es van establir a la Seu d'Urgell i allí, abans d'acabar el segle, tingueren dues nenes, l'Engràcia i l'Emiliana Bitriu i Marfany. L'Emília va morir essent les dues nenes molt petites i el Narcís no es va veure amb cor de prendre'n cura i, d'un dia per l'altre, va desaparèixer (font familiars diuen que va marxar a França) deixant les nenes abandonades. Així que la casa originària de l'Emília, Cal Marfany de Sant Julià de Lòria, se'n va haver de fer càrrec; allí, les dues nenes van intensificar el contacte amb el seu oncle mossèn Enric; ja de ben petites els van ensenyar a adreçar-s'hi amb l'apel·latiu de senyor oncle.

Cap al 1915, l'Engràcia Bitriu i Marfany va contraure matrimoni amb Nicolau Bartomeu i Solans, de cal Farré de la Farga de Sant Julià de Lòria. Mentrestant, la seva germana Emiliana ja de ben joveneta havia estat destinada a fer de majordona del senyor oncle a Puigcerdà.

El Nicolau i l'Engràcia tingueren cinc fills: Emília, Dolors, Nicolau, Maria i Jaume Bartomeu Bitriu. La Dolors i la Maria moriren a cap de pocs mesos de néixer i el Jaume morí durant el part, juntament

D'esquerra a dreta: mossèn Jaume (rector de Sant Julià), Francesc Cairat (síndic general), el senyor oncle i el seu cosí mossèn Enric Marfany Bons, a la plaça Major de Sant Julià, al costat de cal Marfany

amb la seva mare Engràcia, a causa de la grip espanyola, que tants estralls va causar en aquella època; corria l'any 1923. Tot seguit, el Nicolau es va casar amb la germana de la difunta, l'Emiliana, cosa força habitual en aquella època, amb la qual cosa deixà de ser la majordona del senyor oncle.

El Nicolau i l'Emiliana tingueren dos fills, el 1925 l'Enric Bartomeu i Bitriu, padrí de l'Enric Bartomeu i Rocamora, i el 1927 la Rosa, avui encara viva.

La relació de Cal Farré amb el senyor oncle, però, va continuar de manera intensa, tot i que aquest ja vivia a Barcelona, i el matrimoni Nicolau-Emiliana el va fer padrí de bateig del seu primer fill, l'Enric Bartomeu i Bitriu. Per això li van posar Enric, perquè el senyor oncle va decidir posar-li el seu nom de pila.

Poc després, un germà del Nicolau, Jaume Bartomeu i Solans, es va casar amb una altra neboda del senyor oncle, Dolors Marfany i Mateu, cosina de l'Emiliana, confirmant la devoció dels nois de cal Farré per les noies de cal Marfany i reforçant encara més la relació entre les dues famílies.

A principis dels anys 1940, el senyor oncle compongué un vals dedicat a l'Enric Bartomeu i Bitriu, quan aquest estudiava per relotger a Barcelona. Un deliciós valset intítulat *El aprendiz de relojero*, que l'Enric Bartomeu i Rocamora, el seu nét, i el que escriu, el seu fill, us podem tocar si ens ho demaneu.

El senyor oncle va morir a Barcelona l'any 1957 després d'una llarga (per l'època) i intensa vida. Només en va morir una part. Queden el record emocionat que sempre ens han transmès el meu pare Enric, la meva tieta Rosa i els parents de Cal Marfany i, també, la música. La música que va compondre i la passió per la música que va transmetre al seu fillol, la que el seu fillol va transmetre al que escriu i la que el que escriu i l'Anna Maria hem transmès als nostres fills.

Ma. Pau Vinyes i Gual

Al Princip de Orléans

1845

de la estimada música de D. Felip Bruchmann
 una feta de música de la família
 de D. Felip Bruchmann de la família
 de D. Felip Bruchmann de la família

Ma. Pau Vinyes i Gual

Marcha Nacional

Ma. Pau Vinyes i Gual

Ma. Pau Vinyes i Gual

Ma. Pau Vinyes i Gual

Marcha Nacional

Ma. Pau Vinyes i Gual

Ma. Pau Vinyes i Gual

Ma. Pau Vinyes i Gual

Ma. Pau Vinyes i Gual

La Verga

Meritxell

COLA POLI I DEVINAMENT.

1845. 2a. ed.

que ha estat de vi na, amb el nostre bé, amb el mar
 de la benedictió de ra dels meus lla us fan veure per quina

tal que he ve- quina per bé. Vull dir que ve-
 ligada de lo. Saiga us de. maner que a me-

gi na brava de de de a ve- zell. Passa en la tant en a-

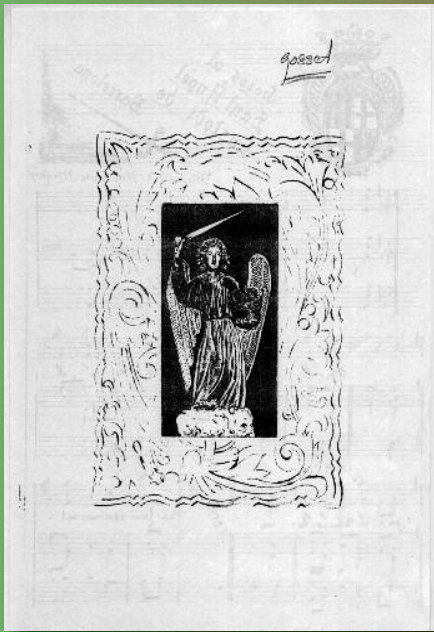
1845. 2a. ed.

so do el mar - rurs del bos - tam de les font la ci - ta
 vi do pel so - la ble ta - mi - cat de me - que un m - r -

per de quan us la ra us ha os de - de... i el com -
 si - da fan que us a pe - na - di - de... si un -

1845. 2a. ed.

ha del c - car llam
 ruc en el pe -

Parròquia del Sant Àngel Custodi d'Hostafrancs, a Barcelona

MOTETES EUCARÍSTICOS
 PARA LA COMUNIÓN
 con acompañamiento de Órgano o Armonio

I. Corazón Santo.
 II. O Salutaris.
 III. Dueño de mi vida.
 IV. Jesús, vivir no puedo.

por
ENRIQUE MARFANY, Pbro.
 Organista de la Parròquia del Sant Àngel, Hostafrancs

Reg. 1337 Ptas. 3

Virus y aprobados por la Junta General de Musicos de la Obispa de Barcelona

PROPIEDAD DEL AUTOR

CASA EDITORIAL DE MÚSICA
BOILEAU
 Barcelona 1934-1937
 BARCELONA 1937-1938

Corazón Santo

ENRIQUE MARFANY, Pbro.
 Organista de la Parròquia del Sant Àngel, Hostafrancs

Majestades

Acompañamiento

Corazón Santo, Tu eres el Rey, Tu eres el Rey.
 Tu eres el Rey, Tu eres el Rey.
 Tu eres el Rey, Tu eres el Rey.
 Tu eres el Rey, Tu eres el Rey.

Propiedad del Autor
 MICHAEL BOILEAU, BARCELONA 1937

Motete

¡Vive Jesús, vive Jesús, vive Jesús, vive Jesús!
 ¡Vive Jesús, vive Jesús, vive Jesús, vive Jesús!
 ¡Vive Jesús, vive Jesús, vive Jesús, vive Jesús!

¡Vive Jesús, vive Jesús, vive Jesús, vive Jesús!
 ¡Vive Jesús, vive Jesús, vive Jesús, vive Jesús!
 ¡Vive Jesús, vive Jesús, vive Jesús, vive Jesús!

1937

O Salutaris
a tres voces de Tiple

Moderato

O Sa-lu-ta-ris Sa-lu-tis, que con tu pa-sa-je o-sten-des
O Sa-lu-ta-ris Sa-lu-tis, que con tu pa-sa-je o-sten-des

1287

O Sa-lu-ta-ris Sa-lu-tis, que con tu pa-sa-je o-sten-des
O Sa-lu-ta-ris Sa-lu-tis, que con tu pa-sa-je o-sten-des

1287

O Sa-lu-ta-ris Sa-lu-tis, que con tu pa-sa-je o-sten-des
O Sa-lu-ta-ris Sa-lu-tis, que con tu pa-sa-je o-sten-des

1287

Dueño de mi vida

Lento

Due-ño de mi vi-da, Vi-da de mi-a mor-ti-va, que me
DUEÑO DE MI VIDA, VIDA DE MI MOR-TIVA, QUE ME
DUEÑO DE MI VIDA, VIDA DE MI MOR-TIVA, QUE ME

ESTROFA

1287

Jesús, vivir no puedo

Lento

Jesús, vi-vir no pue-do, Je-sús, vi-vir no pue-do
Jesús, vi-vir no pue-do, Je-sús, vi-vir no pue-do

1287

Jesús, vi-vir no pue-do, Je-sús, vi-vir no pue-do
Jesús, vi-vir no pue-do, Je-sús, vi-vir no pue-do

ESTROFA

1287

San F. Wolfgang Gieseler

San F. Wolfgang Gieseler

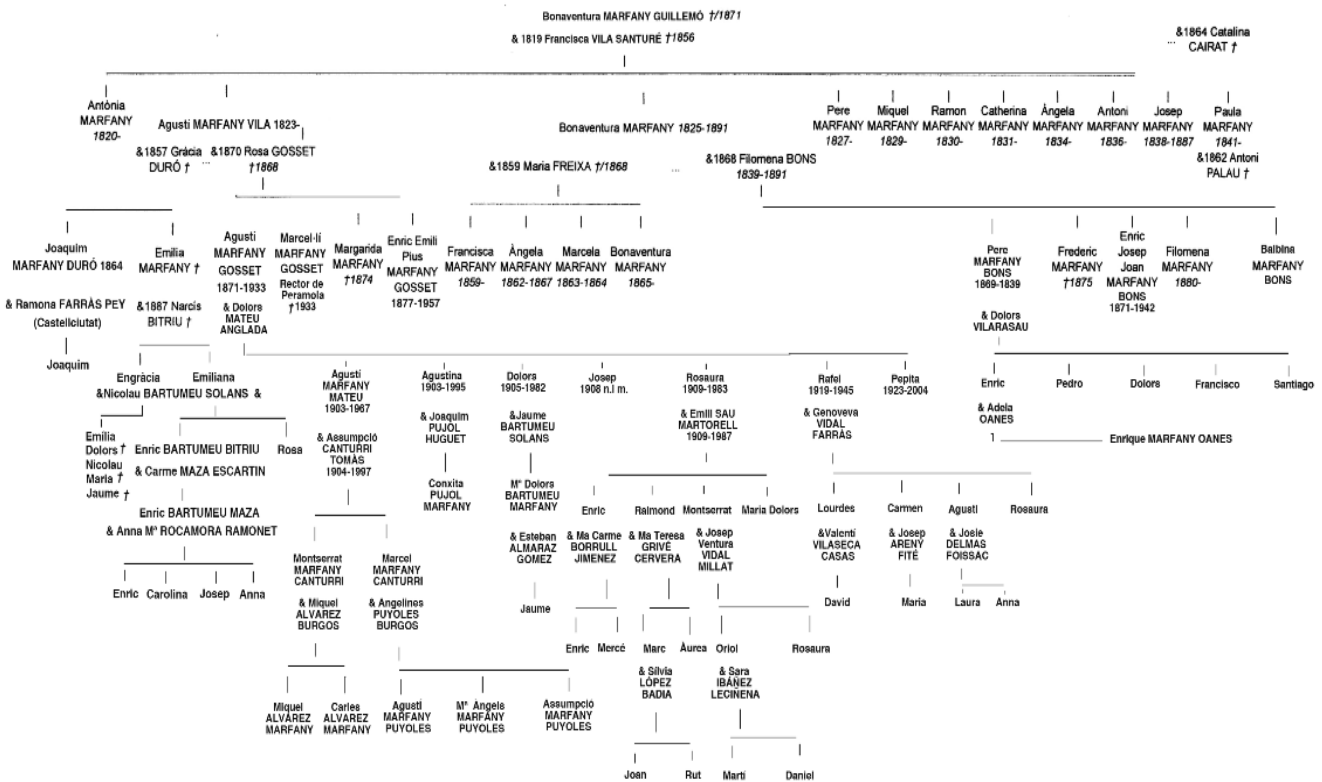
1287

San F. Wolfgang Gieseler

1287

San F. Wolfgang Gieseler

1287

Issi Fabra, un alumne excepcional de Mossèn Marfany i Gosset

Issi Fabra, més conegut artísticament com Issi Fabra, va néixer a Puigcerdà el dia 11 de juny de 1906 i va començar a estudiar música a 7 anys.

Fill de Josep Fabra i Vidal i d'Emília Bové i Bada, va seguir els passos del seu pare i del seu oncle Joan Fabra, també músics, i va estudiar trompeta, trombó de vares i acordió. Va aprendre piano amb l'organista de la parròquia, mossèn Enric Marfany i Gosset, que era molt bon pedagog, i violí amb Miquel Florensa. Ja a Barcelona va rebre lliçons d'harmonia d'Enric Morera, de piano amb el mestre Font i de violí amb Monner. De seguida van destacar les seves bones aptituds per la música, i va començar a compondre obres ja a tretze anys. Va continuar els estudis al Conservatori de París, ciutat on s'introduí en el món de l'art i compaginà els estudis musicals amb els de

dibuix a l'École de Melin. El seu bon traç el va ajudar més tard a dissenyar anuncis amb els quals feia publicitat de les seves orquestres. Durant la guerra va fer classes gratuïtes de música als fills de famílies treballadores per mostrar que la música no era només per a les persones benestants, però va ser empresonat per amagar pianos perquè no fossin cremats. A la presó va crear una banda amb els detinguts amb la qual oferien concerts als militars. Acaba la guerra es va instal·lar a Barcelona, va debutar a la sala de festes El Cortijo de Barcelona el 1943 i seguidament va actuar als grans hotels, sales de festes i teatres més importants de l'Estat espanyol. En una actuació a Madrid va establir contacte amb un ministre de Franco que el va ajudar a recuperar el passaport i entre el 1949 i el 1966 va recórrer tot el món amb la seva orquestra, tocant en hotels de luxe i teatres.

Com a compositor és autor de més de dues-centes peces de tots els estils: música simfònica, sardanes (*Passeig de Barcelona, Rosa de Sant Jordi, Vesprejant, Muntanyes de Cerdanya, Andorrans, La Cerdanya, S'Agaró*), havaneres (*És fabulós un cremat de Palamós*), la partitura *Gala i Dalí*, l'òpera *La Fageda d'en Jordà*, i música per a revista.

A partir del 1965 es va dedicar a l'ensenyament de la música a la Cerdanya, Andorra i Perpinyà. El 1983 es va retirar a Olot atret pel seu ambient artístic i es va dedicar plenament a la composició fins a la seva mort, el 29 de maig de 1994.

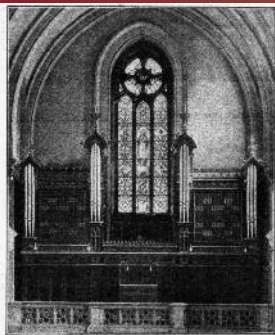
(Extret de l'article «Issi Fabra: quan la música esdevé espectacle», de Lluís Brugués i Elisenda Vidal. *Revista de Girona*, núm. 264, 2010)

M. Raimond San Marfany

Estimat Raimond: Vaig rebre la bonica postal de felicitació que vares enviar-me pel meu Sant Nic bonica, perquè em recorda molt els temps de la meua infantesa quantes vegades, hauria passat aqueix pont ^{de Xivall} per anar a fer berenades, arrossos i costellades a la font de ferro, això a les hores de la tarda. També a les primeres hores del matí, moltes vegades essent més matiners que el sol que il·lumina els

camins, per anar a treure els filats que havíam parat el dia antes, amb la gran il·lusió de trobarhi agafades entre les malles les truites, que ben fregides o amb salsa de tomàter eren riquíssimes. Mui, es clar, no deus haver probat ni una cosa ni una altra; els temps han canviat. Sabem que ajudes als oncles en lo que t' manen, que estàs content, que no fas travessures; en una paraula, que ets un bon minyo a carta cabal. Jo t' felicito i prego per quís forsa notes per explicar-nos forsa coses, quan tornis a dipantar veure per aquets barris. Suposo deus llegir balques lletres dels pares, que no deuhis dir d' estar-ne salutada p' tu. *La salutada p' tu, Maria*

GRAN ORGUE, expressa, de l'Església Parroquial del Sant Àngel Custodi, Barcelona, construït per aquesta Casa.

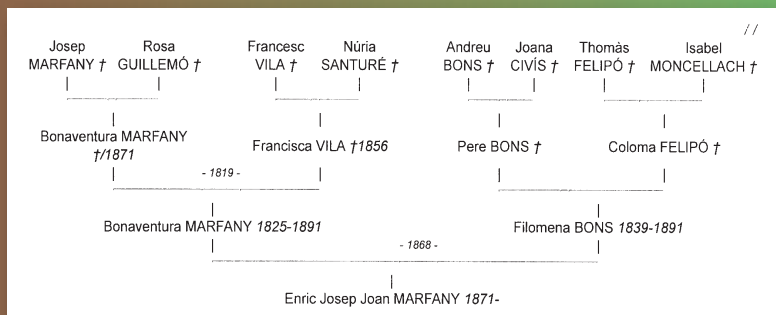

Mossèn Enric Marfany i Gosset tocant l'orgue que va substituir el que va ser cremat de la parròquia del Sant Àngel Custodi d'Hostafrancs

Mn. Enric Marfany i Bons

Text: Benigne Marquès i Sala
Arxiver Diocesà i Capitular d'Urgell

Fill il·lustre de Sant Julià, nasqué el 19 de gener de 1871. Els seus pares es deien Bonaventura i Filomena. A vuit anys i mig ingressà a l'Escolania de Montserrat, el 30 de juny de 1880. El fet que fos admès en tan prestigiosa escolania vol dir que tenia una bona veu i que era un noi apte per a la música. Allí rebé una formació musical completa i hi romangué fins al 9 de setembre de 1887. Aquell mateix any ingressà al Seminari de la Seu per cursar-hi el primer any de filosofia. En set anys completà la carrera de la seva ordenació sacerdotal. Després de guanyar unes oposicions, obtingué el benefici d'organista de la Catedral d'Urgell, el 22 d'abril de 1893, càrrec que de forma molt brillant portà a terme fins a la seva mort, que s'esdevingué el 15 de setembre de 1942.

Tota una vida, des de la seva infantesa fins a la seva mort, dedicada plenament a la música. Mossèn Enric Marfany fou un músic excel·lent: compositor, gran pedagog, organista brillant, i la seva personalitat és remarcable també per la seva bonhomia, senzillesa i una actitud de sacerdot zelós i pietós. És pel testimoni obtingut d'alguns dels seus deixebles que avui podem conèixer les activitats del mestre i la seva personalitat.¹ Com a compositor, durant els llargs anys d'actuació a la catedral degué compondre música abundant, però la seva senzillesa el privà de guardar-la o publicar-la. Segons els seus deixebles, la seva producció més abundant fou sobre el tema marià: rosaris, avemaries, motets a la Verge. Són realment molt escasses les partitures seves que ens han arribat fins als nostres dies.² Caldria fer una recerca pels diversos arxius musicals per tal d'intentar de recuperar, tant com fos possible, altres partitures del seu repertori. No oblidem, però, que com un contratemps a aquesta recerca hi hagué unes pèrdues molt notables a tots els arxius durant la Guerra Civil. Malgrat tot, els seus deixebles donen testimoni de la qualitat de les seves produccions musicals. Com a mestre de música i gran pedagog, excel·lí en les seves tasques de l'ensenyament musical, impartit durant llargs anys. Efectivament, de les seves mans en sortiren formats un bon nombre de músics de qualitat, alguns dels quals guanyaren les oposicions de mestres de capella o d'organistes en diversos bisbats d'Espanya i de l'estranger. Una llista de primeres figures, deixebles seus, dona fe de les qualitats que ell tenia com a mestre i pedagog. Podem esmentar els bons deixebles seus Mn. Francesc Tàpies, Mn. Antoni Montsó, Mn. Ramon Pujol, Mn. Salvador Ritort, Mn. Pere Ribes, Mn. Joan Moga, Andreu

Domenjó, Mn. Josep Comes i Mn. Albert Vives. Encara que Mn. Enric Marfany rebé de jove tota la formació musical com a escolà de Montserrat, no hauria arribat a assolir tot el bagatge complet d'un bon mestre si ell personalment no hagués completat la seva formació amb una dedicació i un exercici constant de la música i amb el fet d'estar al corrent dels moviments musicals que s'esdevenien al seu temps. Això darrer m'ho va explicar Mn. Albert Vives, que em contà que, a les últimes classes d'harmonia que el seu mestre Marfany els impartia aquell curs, els digué: «Avui us presento aquest petit llibret d'harmonia moderna, diferent de la que us he ensenyat fins ara [un tractat dodecafònic?]. No és perquè vosaltres l'hagueu d'utilitzar, sinó més aviat perquè en conegueu l'existència i també perquè com tot, a petites dosis, pot tenir alguna utilitat, com les metzines als medicaments».

També com a organista i executor de les peces musicals tenia unes grans qualitats, reconegudes per la gent que el conegué i sentí les seves interpretacions a l'orgue. En aquest sentit afirma Mn. Vives: «Com a executant, qui no recordarà sense emoció les "filigranes pastorils" de la Nit de Nadal o els "fervoris eucarístics" de la Festa del Corpus? I malgrat que defugia tota mena d'exhibició, en les grans solemnitats, al nostre orgue actual Bach hi sonava amb la mateixa perfecció com podia haver sonat als millors temples del món». Dos fets més corroboren aquests dots d'un excel·lent intèrpret d'orgue. El bisbe d'Urgell, Joan Benlloch, en ser traslladat a la nova seu arquebisbal de Burgos, l'any 1919, li oferí la plaça d'organista d'aquella catedral. I el mateix rei Alfons XIII, l'any 1924, en la seva visita a la Seu d'Urgell li proposà també el càrrec d'organista al Palau Reial de Madrid. La seva senzillesa i el seu amor i fidelitat al bisbat d'Urgell feren que ell declinés ambdues ofertes.

De la mateixa manera que els seus deixebles, en parlar d'ell, el presenten com un bon mestre i pedagog musical, també tots ells coincideixen a assenyalar el seu tarannà senzill, agradable en el tracte, i també un sacerdot exemplar, pietós, i força proper al poble, que sabia atansar-se als més humils i àdhuc als marginats.

Finalment, en la seva àmplia tasca musical, molt meritòria, desplegada durant molts anys al Bisbat d'Urgell, no podem oblidar un fet molt important. L'any 1920 la catedral estrenava un orgue nou, l'actual. Anteriorment, hi ha constància que el 1906 la catedral tenia dos orgues, situats a ambdues bandes del cor de canonges, que estava ubicat al centre de la nau principal. L'any 1912

ja parlen del mal estat en què es trobava l'orgue. Als anys següents emprengueren les obres de restauració de la catedral, que comportava el trasllat del cor al presbiteri. Aquella restauració estigué enllestida la Pasqua del 1919. Paral·lelament es feren les gestions per adquirir un orgue nou, que encomanaren a l'orguener de Barcelona Lope Alberdi. El nou orgue fou inaugurat el 30 de setembre del 1920, amb un concert ofert per Mn. Enric Marfany i Antonio Alberdi.

En el projecte de la construcció d'aquest nou orgue hi degué tenir també una tasca important Mn. Marfany. Si bé és cert que tant el projecte com la construcció eren competència dels tècnics, i en aquest cas de la casa Alberdi de Barcelona, és innegable que Mn. Marfany els degué donar una primera idea de les característiques que volia per a aquest nou orgue d'Urgell. I en l'acta capitular, anterior a la inauguració de l'orgue, consta que acordaren la conveniència d'una revisió prèvia de l'instrument, abans de la seva acceptació definitiva: «Revisión del Organista Reverendo Marfany, por ser competente».³ Podem dir que amb el nou orgue, Mn. Enric Marfany pogué prosseguir la seva llarga tasca musical, fins a completar els seus dies, amb una plena satisfacció.

Evidentment, el bisbat d'Urgell i la vila de Sant Julià de Lòria se senten molt joiosos i orgullosos de comptar en el seu si amb una personalitat tan il·lustre i rica en les seves diverses facetes com la que en realitat fou el prevere Mn. Enric Marfany i Bons.

Notes:

1 Albert VIVES I MIR, «Perfils de la vida de Mn. Enric Marfany, sacerdot i músic», *Església d'Urgell*, núm. 52 (febrer 1977), p. 15-17. L'article recull també el testimoni d'alguns altres deixebles del mestre Mn. Enric Marfany.

2 Parla, entre altres aspectes, del tema de producció i edició d'obres musicals i abunda també en el fet que són poques les obres seves actualment conservades Cebrià BARAUT, «Mn. Enric Marfany i Bons, fill de Sant Julià de Lòria, autor de l'Himne Nacional d'Andorra», *Església d'Urgell*, núm. 238 (març 1995), p. 5-7.

3 Miquel GONZÁLEZ, *Els orgues de les comarques de Lleida i del Principat d'Andorra*, Lleida, Pagès editors, 2007, p. 155-174.

Perfils de la vida de

Mn. Enric Marfany i Bons, sacerdot i músic

Text: Mn. Albert Vives i Mir

Mossèn Enric Marfany i Bons va néixer a Sant Julià de Lòria el dia 19 de gener de l'any 1871. Des de ben petit va mostrar unes qualitats extraordinàries per captar la sonoritat musical. A més, posseïa una bella veu d'infant. Per aquest motiu va ingressar, de jove, a l'Escola de Montserrat, on va cursar tots els estudis musicals. En produir-se el canvi de veu, deixà Montserrat i se'n vingué al Seminari de la Seu d'Urgell.

A 22 anys (abril del 1893) va fer oposicions i fou nomenat organista de la nostra Catedral. Un any més tard (març del 1894) rebé l'ordenació sacerdotal i ja per sempre més va romandre a la nostra ciutat, fidel al càrrec que tant estimava, fins a la seva mort...

Al llarg de mitja centúria, Mn. Marfany va passar pel firmament d'aquesta diòcesi com un sol lluminós de l'art més exquisida: la música. Un sol que torna clar el dia, malgrat que vagi embolcallat de núvols [els núvols de la seva profunda humilitat]. Les seves tasques musicals (execució, creació, ensenyament) eren com el pol entorn del qual es movien incansablement totes les altres activitats d'una ànima il·lusionada i generosa. I el bo i millor del cas és que aquestes altres activitats no eren com satèl·lits menors que giresin entorn d'aquell centre únic de força abassegadora. No! Als ulls de molts que el coneixien bé, i ja no cal dir-ho, als ulls de Déu, eren guspises flamejants d'un cor abrandat al seu zel sacerdotal, tot ple de vivències interiors. Les hores ocultes passades al fosc raonament del seu confessor, sempre abastit de penitents, acusaven secretament «l'home de Déu», el conseller i el conciliador tot alhora... Les llargues segües amb la gent més humil del poble, amb els marginals, amb els tarats, i ben sovint amb els immersos en desesperació interna, acabaven sempre produint alleujaments, il·luminacions i fins redreçament de vides que es creien frustrades per sempre... I tot això, sense fer-ne soroll!

Com a mestre de música, Mn. Enric formà «escola pròpia»: tot un estol de deixebles que s'expandien per tota la Península i àdhuc més enllà: Ceuta i Narbona, per exemple. Com a executant, qui no recordarà sense emoció les «filigranes pastorils» de la Nit de Nadal, o els «fervoris eucarístics» de la Festa del Corpus? I malgrat que defugia tota mena d'exhibició, en les grans solemnitats, al nostre orgue actual Bach hi sonava amb la mateixa perfecció com podia haver sonat als millors temples del món. I el compositor que mai no volgué publicar cap obra, en compongué moltes, i moltes d'una

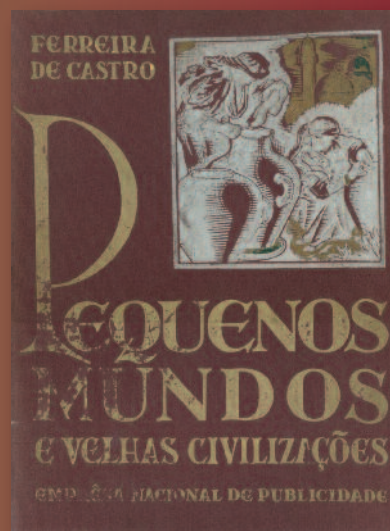
vàlua incomparable. Cal destacar entre totes les de tema marità, rosaris, avemaries, motets a la Verge a qui estimava amb un encès fervor...

Aquest fou el Mn. Marfany que van conèixer tres generacions d'urgellencs: els de la ciutat i molts de comarques enllà. No gaire més enllà, però; perquè al lloc d'on qualsevol altre hauria pogut emprendre el vol vers horitzons d'universalitat, ell reclogué ses ales i hi romangué semiocult, en aquell afer quotidià de simplicitat, de senzillesa i, tanmateix d'una eficiència insospitada...

Aquest fou el Mn. Enric Marfany que tots els d'ací conegueren... Però per als qui vam tenir l'honor i la sort de conèixer-hi llargament i de tractar-lo amb més intimitat, per als qui fórem els seus deixebles predilectes, Mn. Enric Marfany era més, moltíssim més que tot això. Era el pedagog prudent, assenyat, intuïtiu, que et sabia sotjar fins al fons de l'ànima, que endevinava tota la turbulència dels nostres impulsos juvenívols, i els frenava o els estimulava segons fos més oportú. Tot conservant el prestigi de la seva autoritat indiscutible i indiscutida, n'abdicava molts cops d'una manera quasi ingènua, i passant per alt el respecte que tots sentíem per ell, es convertia tot d'una en el company fidel, l'amic sincer, el germà, el bon pare que sabia afalagar-te sense adulacions o castigar-te sense ofendre't. Ens va ensenyar molta música, certament, però ens va ensenyar encara molt més normes de vida, formació ètica i, sobretot, uns models d'alta exemplaritat.

El sacerdoti de molts dels seus deixebles, el nostre sacerdoti, ha tret sens dubte moltes brotades que, sense la saba que ell ens havia infiltrat, potser mai no haurien arribat a fruitar. A vegades el vèiem del tot absort, com enlairat a regions inassequibles. D'altres vegades apareixia seriós, enèrgic en decisions incisives. Eren moments d'excepció, sempre escadussers. Eren moments que temíem, que ens feien tremolar, però que respectàvem, segurs que els seus motius eren vàlids.

La seva personalitat moral, la seva presència física imponent i voluminosa, foren les bases més sòlides de tota mena de subtilitats, en el tracte íntim, en la conversa amical, en el comú treball. Les classes de piano dels dissabtes constituïen per a nosaltres una festa esperada on s'agermanaven el gaudi i el profit. Els assaigs de la Schola, els dijous, esdevenien una saborosa llepolia. Assegut davant de l'harmòni o del piano, segons s'esqueia, anava perfilant, amb una delicadesa d'orfebre, la melodia, el contrapunt dels temes, l'estructura total de l'obra. De

tant en tant, un toc d'atenció a algú que badava o a alguna corda que desafinava. Tot d'una, treia les mans del teclat i se les refregava vigorosament. Aleshores els nostres rostres es posaven tensos i expectants, perquè era l'hora en què florien dels seus llavis els acudits, les comparacions, les anècdotes, els records personals, amb una fluïdesa, amb un finíssim humor i amb una gràcia que ens embadalien. La simple enumeració de tants i tants de records que en servem fóra inacabable.

El malaurat episodi de la Guerra Civil el va trasbalsar molt. Primer, l'exili; després, el retorn. Quan ens retrobava a quiscun de nosaltres, ens abraçava amb una força gairebé violenta i se li traslluïa l'emoció. Ens estimava de veritat; però ja no era el mateix Mn. Marfany. Se'l veia feliç de reveure'ns, però pressentia la pròxima crida del Senyor i es quedava somrient amb melangia. El bon Déu se l'endugué al seu Si el 15 de setembre de 1942. La seva missió ací al món estava acomplerta. Havia lluitat el bon combat, havia guardat la fe; era l'hora d'assolir la corona... Sempre que penso en el Cel hi veig Mn. Marfany. Sé que ell és allí i que ens hi espera. Mentrestant, servem ben viu el seu record i honorem la seva santa memòria!

(De la revista *Església d'Urgell*, núm. 52, pàg. 15, 1977)

Mn. Enric Marfany i Bons

Fill de Sant Julià de Lòria

Autor de l'Himne Nacional d'Andorra

Text: Cebrià Baraut i Obiols

Mossèn Enric Marfany i Bons nasqué a Sant Julià de Lòria, Principat d'Andorra, el 19 de gener de 1871 d'una família benestant i molt religiosa. El pare es deia de nom Bonaventura i la mare Filomena. Tenia vuit anys i mig quan els seus pares, desconecim per quines motivacions, decidiren portar-lo a Montserrat, on ingressà a l'Escolania el 30 de juny de 1880. Hi romangué fins al 9 de setembre de 1887, o sigui que s'hi va estar set anys i dos mesos. El fet d'haver estat admès gratuïtament significa que tenia bona veu i era considerat apte per al cant, a diferència d'altres nens acollits com a pensionistes. La seva entrada a l'Escolania coincidí amb l'inici de les festes del mil·lenari del trobament de la imatge de la Mare de Déu de Montserrat, inaugurat el 25 d'abril de 1880, en el qual es cantà per primera vegada el *Violai*, lletra de Mn. Cinto Verdager i música del mestre Rodoreda, que amb el temps havia de convertir-se en l'himne oficial del Santuari. La coronació canònica de la mateixa imatge i la proclamació del patronatge de la Mare de Déu de Montserrat sobre les diòcesis catalanes va donar peu, l'any següent, el 1881, a altres celebracions no menys solemnes, a l'esplendor de les quals els escolans, amb llurs cants, van contribuir també d'una manera destacada.

L'Escolania es trobava aleshores en un procés de recuperació, després de les greus crisis sofertes a la primera meitat del segle XIX, a conseqüència de la destrucció del monestir durant la Guerra del Francès (1811-1812) i l'exclaustració (1834-1844), en què aquest romangué pràcticament abandonat. Retornats els monjos i no sense poques dificultats, la famosa institució montserratina va poder ser restablerta el 1851 de forma definitiva. Després de la mort del pare Jacint Boada (1859), la seva direcció fou confiada, per manca de personal idoni, a mestres seculars que no sempre estigueren a l'altura de llur comesa. Només a partir del 1873 fou posada novament sota el mestratge d'un monjo, renovant així l'antiga tradició mantinguda durant segles.

El designat per l'abat Miquel Muntadas va ser aquesta vegada el pare Millán Agustino, natural d'Alesanco (La Rioja), que en entrar a Montserrat, a l'edat de trenta anys, posseïa ja una bona formació professional com a organista i mestre de capella. Va conservar el càrrec de mestre de l'Escolania fins a l'any 1892, en què fou succeït

pel pare Manuel Gusmán. Sense ser músic de gran talla, com ho demostren les composicions que se n'ha conservat, els seus contemporanis li reconeixien tanmateix una gran habilitat tècnica i uns dots pedagògics remarcables, «habiendo tenido discípulos muy aprovechados que son el honor del monasterio».

Entre els seus deixebles, educats a l'Escolania durant els anys susdits, brillen especialment els noms d'Enric Marfany i d'Àngel Rodamilans, aquest darrer admès el 28 de maig de 1883. Amb ells convisqué un altre escolà il·lustre, el futur abat de Montserrat Antoni M. Marcet, que se'ls ajuntà l'11 de juny de 1886.

No sembla massa arriscat suposar que l'estada a l'Escolania no sols va permetre al jove Enric Marfany d'adquirir uns coneixements bàsics de l'art de la música, sinó que va contribuir també, potser d'una manera decisiva, a desvetllar la seva vocació sacerdotal. Sigui com sigui, el cert és que retornat a la seva vila natal, immediatament després, decidia entrar al Seminari de la Seu d'Urgell, on era admès a l'inici del curs de 1887. Acabats els estudis eclesiàstics, el mes de març de 1894 rebé l'ordenació presbiteral de mans del bisbe Salvador Casañas. Un any abans (abril 1893), superades brillantment les oposicions, havia estat nomenat organista de la catedral, càrrec que exercí fins a la seva mort, el 15 de setembre de 1942.

La personalitat de Mn. Marfany com a músic presenta tres facetes en les quals excel·lí en gran mesura: organista, compositor i pedagog. Segons un dels seus deixebles, «era un músic complet que interpretava, creava i ensenyava». Fou un autèntic virtuós de l'orgue, instrument del qual coneixia tots els ressorts, cosa que, unit a la seva sensibilitat artística, en feia un magnífic executor dels autors antics i moderns. Això li valgué

fins i tot algunes propostes molt afalagadores. El bisbe Joan Benlloch, en ser traslladat a la seu arquebisbal de Burgos (1919), li oferí la plaça d'organista de la catedral, i el rei Alfons XIII, en la seva visita a la Seu d'Urgell el 1924, li brindà el càrrec d'organista del palau reial de Madrid. Ell però, amb la humilitat que el caracteritzava, declinà amablement aquests honors.

De la seva producció musical, que sabem que fou copiosa, la major part resta inèdita, i ni tan sols disposem d'un índex de les diverses obres, religioses i profanes, que compongué. Recollir-les i publicar-les és una tasca que s'imposa amb urgència. Entre les poques composicions impreses i per cert ben conegudes figuren la Marxa del Consell i l'Himne Nacional d'Andorra, interpretat per primera vegada el 8 de setembre de 1921, en la festa de la coronació canònica de la Mare de Déu de Meritxell patrona del Principat. La idea de dotar Andorra d'un himne nacional sembla haver-se d'atribuir al bisbe Joan Benlloch (1907-1919), autor de la lletra. Fou escrit i musicat el 1914, i l'edició original (de la qual reproduïm la primera pàgina) s'imprimí a Barcelona, a la casa editora de música Boileau i Bernasconi, Provença 285, juntament amb la partitura de la Marxa del Consell.

El mestratge musical de Mn. Marfany es va desenvolupar sobretot al seminari diocesà de la Seu d'Urgell, on donava lliçons de solfeig, composició, piano, cant gregorià i cant polifònic. El seu mètode d'ensenyament es va revelar extraordinàriament fructífer. Prova d'això és l'estol de deixebles altament qualificats que va aconseguir formar, molts d'ells benemèrits impulsors de la renovació de la música religiosa, instrumental i coral, a dins i a fora de la diòcesi urgel·litana. La llista és prou considerable i representativa perquè hom pugui parlar d'una escola de Música Sacra

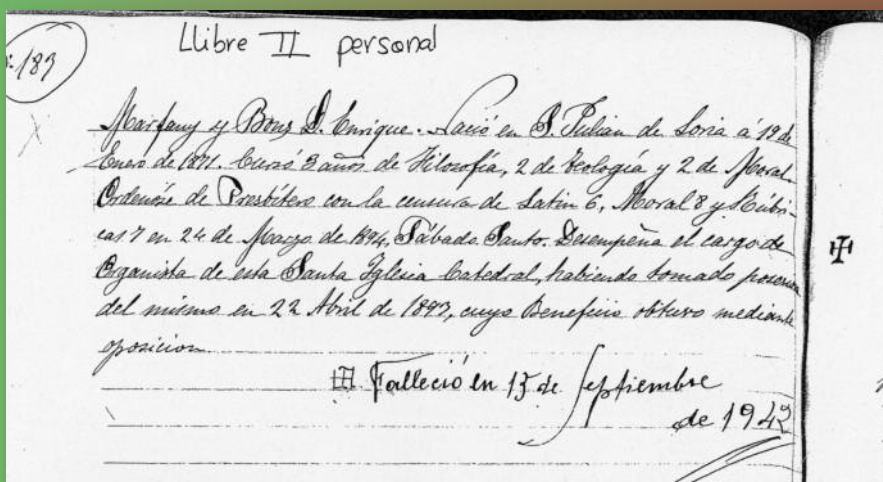

Grup instrumental de La Seu d'Urgell (Any 1910)
al centre, (assegut) Mn. E. Marfany

Catedral de Santa Maria de la Seu d'Urgell

L'orgue de la catedral de Santa Maria de la Seu d'Urgell construït per l'orguener Lope Alberdi de Barcelona va ser inaugurat amb un concert ofert per Mossèn Enric Marfany Bons i Antonio Alberdi el 30 de setembre de 1920

de la Seu d'Urgell. Entre els seus exponents més rellevants mereixen un esment especial Mn. Francesc Tàpies, organista i mestre de capella de les catedrals de Lugo i de Tarragona, Mn. Antoni Monsó, Mn. Ramon Pujol, Mn. Salvador Ritort, compositor i organista de la catedral de Tarragona, Mn. Pere Ribes, Mn. Joan Moga, Mn. Andreu Domenjó, organista de la catedral de Narbona, Mn. Francesc Comes i Mn. Albert Vives, com llur mestre, organista de la catedral de la Seu d'Urgell.

Mn. Enric Marfany fou, a més d'un artista consumat, també un òptim sacerdot, íntegre i modèlic. Tots els seus contemporanis ho reconeixen unànimement. El seu nom és, doncs, ben digne de figurar, per aquest doble motiu, en la llista d'homes insignes que amb la seva vida i la seva obra honoren l'escolania de Montserrat, el bisbat d'Urgell i la seva pàtria, el Principat d'Andorra.

Villancico, a tres veus amb acompanyament d'orgue, contrabaix i fagot

Dues composicions de Mossèn Enric Marfany i Bons quan era escolà a l'Escolania de Montserrat

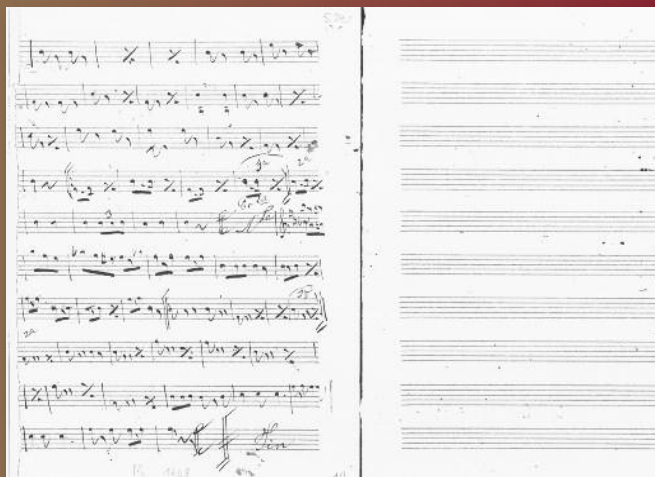
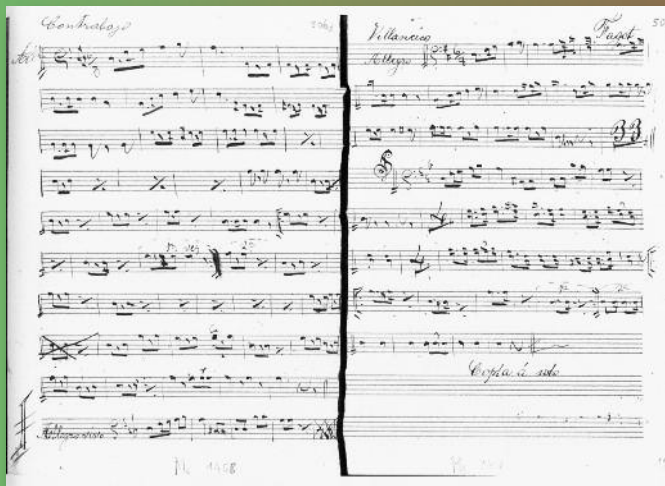
Gran Villancico a 3 per Enric Marfany

Villancico *Andante*

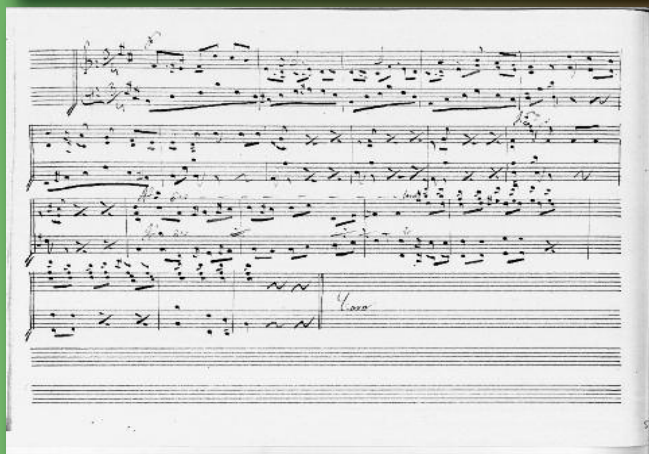
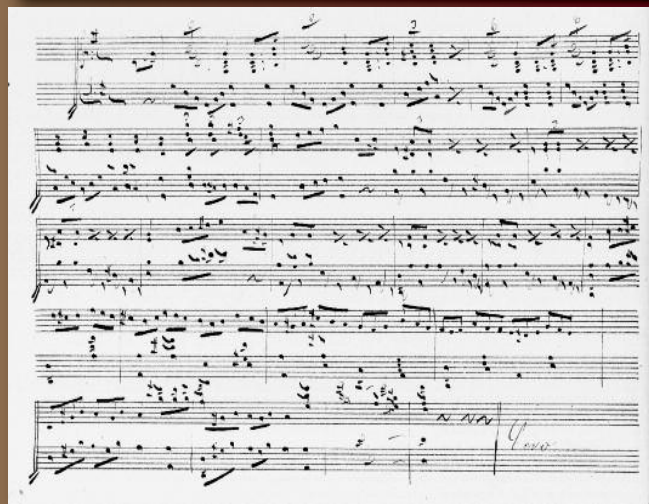
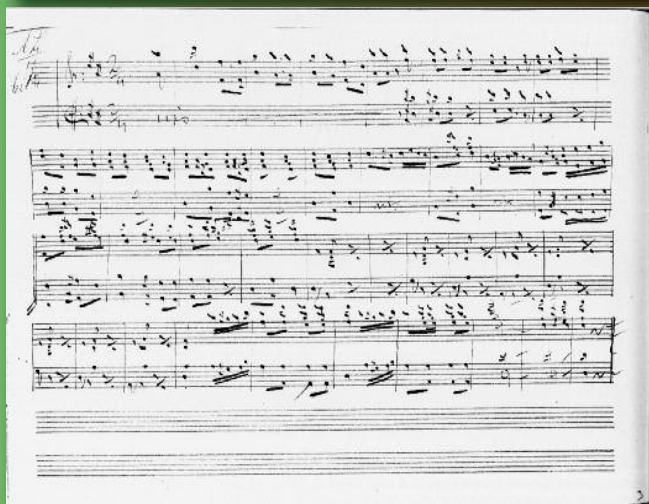
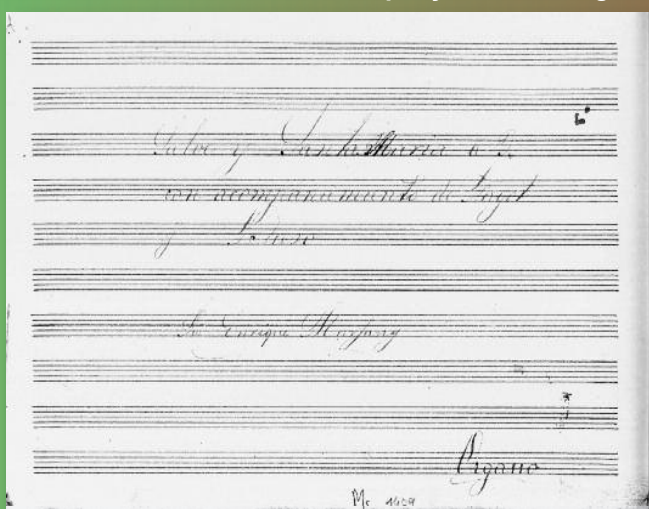
Canto

Villancico *Andante*

Organo

Salve i Santa Maria amb acompanyament de fagot i contrabaix

A. D. JOHNSON & PUBLISHERS, CHICAGO, ILL.

Un recuerdo à mis PADRES

ROMANZA para BARITONO

por
E. MARFANY

MADEIRA

MADEIRA, 1907

MADEIRA, 1907

A. D. JOHNSON & PUBLISHERS, CHICAGO, ILL.

Un recuerdo à mis padres

ROMANZA para Baritono

por E. MARFANY

MADEIRA, 1907

MADEIRA, 1907

MADEIRA, 1907

MADEIRA, 1907

MADEIRA, 1907

(6)

/// GOLAS AL SANTO CRIST DE

BALAGUER //

Letra de Mr. J. Verdagué

Música de Mr. Ennie Marfany

(1922)

Chor

Organo

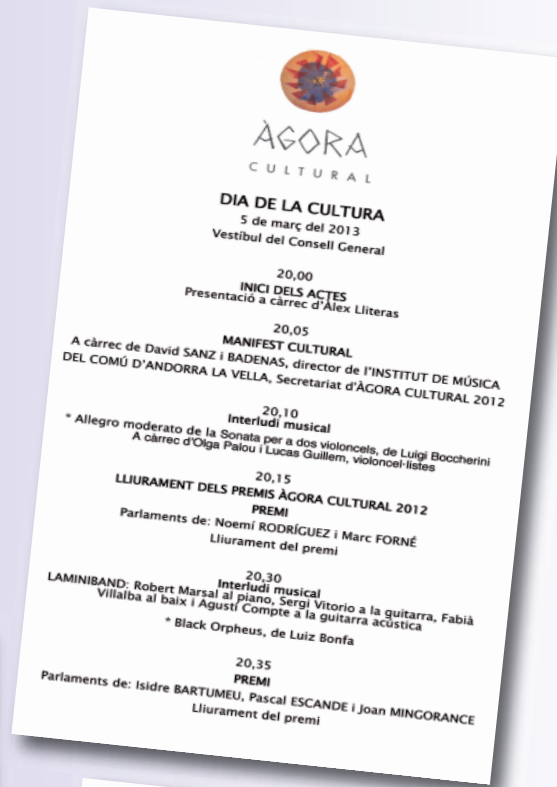
MADEIRA, 1907

MADEIRA, 1907

MADEIRA, 1907

David Sanz, director de l'Institut de Música, secretariat Àgora Cultural 2012, llegint el Manifest Cultural

Manifest cultural 2012

Molt Il·lustres i Honorables autoritats,

Distingits amics i amigues,

Que la cultura es vulgui fer dependre únicament i exclusivament del fet polític no és la millor de les notícies. L'impuls polític no sempre concorda amb l'alè cultural i artístic, i ambdós malviuen per aquesta tensió. La tendència a avaluar el fet cultural a partir del nombre de visitants que el consumeixen és conseqüència d'una interpretació errònia de la cultura, que transforma els centres o espais d'art en una mena d'empresa que, amb caràcter objectiu, ha de respondre a una rendibilitat econòmica, cosa que desvirtua i desvia els veritables objectius dels centres d'art, de la cultura i dels seus emissors.

Sembla una broma, però no ho és. Que un país és també la seva cultura és un fet obvi que el temps present sembla que sovint oblida. El pas del temps ens ha mostrat la democratització de la cultura, procés que va néixer amb la Il·lustració, quan les noves classes socials també volien consumir art i, progressivament, fent-lo accessible a les persones, va fer possible que els homes i dones tinguessin l'oportunitat d'explorar els seus dots artístics, cosa que permeté una integració i una relació més grans dels individus amb el seu voltant i que féu de la vida alguna cosa més que subsistència.

Aquest procés es consolida al segle XX. La cultura arriba a quasi tots els estrats de la societat, qualsevol persona pot accedir a les diverses manifestacions artístiques. Els vitralls eclesiàstics donen pas als palaus reials i aquests, progressivament, a l'espai civil, veritable àgora de la democratització de la cultura. I actualment, les noves tecnologies acceleren aquest procés de democratització donant un espai a l'individu fins aleshores insòlit i canviant els mecanismes tradicionals de l'estructura cultural, en el seu sentit més ampli. Reneix l'home i mor Déu; és a dir, mantenint l'aspecte transcendent de gran part de l'activitat cultural, s'hi afegeix el diàleg mirant als ulls de tots aquells que hi participen, art dels homes i destinat als homes en plena llibertat, sense desmerèixer cap creença personal, però avançant en els límits, en cas que hi siguin, de la pròpia cultura.

La incorporació de les diverses democràcies en els diferents països, diguem-ne avançats, va donar un gran impuls al desenvolupament cultural, considerant-lo com un patrimoni de tots que forma part de la identitat d'un poble, allunyant-lo d'hàbits passats que entenen cultura com a activitat de luxe. En aquest sentit, la història és inapel·lable i, amb l'observació adient, s'hauria d'evitar reproduir errors, semblants o similars, del passat.

És en aquest sentit, en aquesta confrontació de la política i la cultura, que s'han d'afegir noves veus, que s'han d'incloure més agents en el diàleg, perquè la pluralitat i la interacció entre totes les parts permeti obrir nous camins, assolir noves sensibilitats i, per tant, reflectir de manera més fidel tot allò referent a la cultura i a l'expressió artística de les societats contemporànies. Caminar junts en la diferència i, fins i tot, en la divergència. La gestió en el terme i l'acció ben entesos. La política cultural és necessària; s'ha d'intervenir, però no controlar. L'estat, les administracions representen un agent més que, des de la modèstia, coordina, assessora, fomenta els valors propis dels pobles i, alhora, respecta la pluralitat. Però compte, aquesta democratització de la cultura no n'ha de comportar una vulgarització, la cultura clàssica així ens ho recorda constantment; i cal tenir molt en compte que tampoc existeix una única cultura. Els individus pertanyen a un lloc, a una terra, i les seves circumstàncies traspassen també l'àmbit cultural, així ha de ser. Però aquest localisme no es pot traduir en provincianisme, ja que el contingut de la cultura esdevé també realitat autònoma que interactua amb la societat: de les idees, dels valors, de l'estètica, etc. I és aquest un àmbit que mereix reflexió, esforç i actitud crítica, per damunt de tot tipus d'impulsos sentimentals.

Olga Palou i Lucas Guillem

Manifest cultural

La societat actual reclama una gran concentració per part de l'individu tan sols per discernir l'allau d'estímuls que rep diàriament. Aquest excés comporta un risc, pel volum i per l'aparent facilitat d'accedir a tot tipus de producte o informació. La rapidesa en l'accés no respon necessàriament a una facilitat d'assimilació del contingut i, per tant, pot comportar un canvi, una modificació en el contingut per tal d'equiparar accés i assimilació.

La cultura no és només coneixement, és una manera de respirar en aquest món. I l'educació, la gran desprotegida, també hi pot col·laborar, però necessita camp d'acció, necessita suport. S'inverteix en aparadors culturals efímers, i mentrestant el magatzem és buit. L'aparador és immediat, però a mitjà i a llarg termini –d'allò més important– el percentatge d'inversió és mínuscul. L'aparador és una inversió massa costosa per l'herència cultural que genera. Cal invertir per enfortir el demà, el futur cultural. Hem de gestionar el magatzem. És l'educació, per tant, qui pot garantir un bon ús de la cultura. És també l'educació, doncs, qui mereix una protecció i un suport per a aquesta acció. Acció que comporta un procés no immediat. La natura conté el seu ritme, la seva llei. La llavor cultural, també.

Reitero la idea de realitat autònoma de l'art, l'espai absent d'estadístiques, de partidismes, d'interessos econòmics, d'estudis de mercat o simplement de mercaderia d'entreteniment. L'entreteniment no és condició *sine qua non* de la cultura, pot ser-hi o no. La cultura és una possibilitat de transformació personal, i és responsabilitat dels qui la gestionen i actuen generar les condicions perquè es produeixi aquesta experiència artística, de coneixement i de vida. Que tot aquell que hi accedeixi pugui trobar quelcom que l'ajudi a viure una mica millor.

Bona nit.

David Sanz i Badenas,

Institut de Música del Comú d'Andorra la Vella, secretariat Àgora Cultural del Principat d'Andorra 2012, en nom de totes les entitats

Parlament d'Albert Esteve, ministre de Cultura

Foto: Eduard Comellas

Lluís Claret, Rosa Mari Sorribes i Joan Massa, Premis Àgora 2012. Foto: Eduard Comellas

Distingides autoritats, senyores i senyors, amics i amigues, bona nit.

Començo agraint el fet que, com cada any, Àgora Cultural convidi el Govern d'Andorra a participar en aquest acte de celebració del Dia de la Cultura, en el qual també s'homenatgen persones il·lustres, treballadores, decisives en els seus àmbits, que s'han distingit per dedicar una part molt important de la seva vida, de manera constant i incansable, encara avui, a enriquir-nos a tota la societat amb les seves aportacions i la seva dedicació. La meva més sincera felicitació a la Rosa Mari, el Joan i el Lluís, digníssims mereixedors d'aquest reconeixement. Es tracta d'una trobada emotiva, que Àgora Cultural, aquest fòrum que aglutina una bona part de les entitats que vetllen per la salvaguarda del nostre patrimoni cultural, vol àmplia perquè es visualitzi, en un dia com el d'avui, la diversitat de persones particulars, entitats i associacions que treballen, cadascú des de la seva dimensió i possibilitats, amb aquest objectiu comú.

El Ministeri de Cultura vol ser present, com a defensor o com a garant, i moltes vegades com a col·laborador, en les activitats que s'impulsen des d'aquestes entitats, que reforcen amb el seu entusiasme la vitalitat dels àmbits en què són presents. Entitats que continuen fent la seva tasca cada any que passa amb menys recursos, que supleixen, si encara és possible, amb més dedicació. L'exemple d'unitat d'Àgora Cultural ens hauria d'estimular a les administracions que ens dediquem a fomentar la cultura al nostre país a treballar per unificar, mancomunat, agrupar

i, en conseqüència, optimitzar activitats, recursos i esforços. Ho hem iniciat amb l'agenda conjunta que posa a l'abast de la ciutadania tota l'oferta cultural sota un únic paraigua i que està sent tot un èxit. Però aquest és només el primer pas, en el món institucional de la cultura hi ha molta feina per fer encara en aquest sentit. És sabut que dos dels reptes que afronta el Govern d'Andorra són l'obertura i la redefinició de les relacions institucionals. Fem que la cultura sigui exemplar en aquest sentit, que sigui la punta de llança, la palanca d'aquests canvis. Obriem les

nostres visions, les nostres ments per treballar plegats en la definició d'una política cultural conjunta, consensuada i d'abast nacional, que ens permeti fer front amb més rigor i més eficàcia als reptes que ens planteja la situació econòmica actual, que difícilment ens tornarà a temps passats. Ens permetria evitar duplicitats i, algun cop, excés d'oferta en algunes disciplines en espais curts de temps i alhora alliberar recursos per a camps que tenim pendents de conrear encara actualment. La cultura dóna a l'activitat dels homes la seva dimensió més humana i ha de saber adaptar-se millor que cap altra a les circumstàncies canviants sense deixar al mateix temps de ser fidel a certes continuïtats essencials. Ha de saber desfer-se de conservadorismes que la poden arribar a perjudicar i ha d'adoptar nous criteris que n'afavoreixin la regeneració. La cultura més honesta és precisament la que no busca ancorar-se congelant el temps, sinó al contrari, la que s'arrela en el temps per treure'n la saba d'una joventut renovada. Avui que commemorem el Dia de la Cultura em sembla una bona ocasió per formular aquest desig.

En aquest mateix sentit, us encoratjo a les entitats que formen part d'Àgora Cultural i a tots els actors públics i privats que no deixem passar aquesta «oportunitat», i cito la paraula entre cometes com a eufemisme «d'època de dificultats». Replantegem-nos tots les maneres de fer, revisem tots quins projectes, amb el pas del temps, potser han perdut aquell vigor de l'inici i necessiten un replantejament. Siguem exigents amb nosaltres mateixos, fem autocrítica. No ens ha de fer por renovar o innovar per tornar a engegar amb un nou ímpetu un nou camí.

Tenim les bases per fer-ho perquè tenim talent, les persones homenatjades en aquesta

edició i les que ho han estat en edicions anteriors així ho demostren. Tenim inquietuds, curiositat intel·lectual i vitalitat; les entitats que formen part d'Àgora Cultural i altres associacions en sou la prova. I tenim institucions que tenen el deure de vetllar, promoure i difondre el nostre llegat cultural. A tots plegats ens correspon treballar per dotar el nostre país d'una identitat cultural generadora de benestar, de cohesió social, però també de desenvolupament, renovant la relació entre aspectes culturals i econòmics. Avui que commemorem el Dia de la Cultura em sembla la millor ocasió per formular també aquest altre desig i obrir-vos les portes del Ministeri de Cultura perquè sigui un espai de reflexió, d'intercanvi, de diàleg i de creativitat.

Junts, tots els actors, hem de posar les coses difícils als estereotips: la cultura segueix sent percebuda massa sovint com un sector no productiu, subvencionat i reservat a alguns creadors i un públic captiu i seleccionat. Un camp reservat a les institucions, associacions i alguns mecenes generosos, que sort en tenim!

Junts, tots els actors, hem de fer de la cultura un actiu per als nostres ciutadans, un atractiu per als nostres visitants, i un al·licient per als inversors que desitgen instal·lar-se a Andorra. Bé, acabo amb aquests ambiciosos propòsits, no em vull allargar més, perquè ja portem una bona colla de parlaments, tots merescuts. Felicito novament les persones homenatjades en aquesta edició i els dono les gràcies per la seva contribució al desvetllament cultural del nostre país. I felicito també Àgora Cultural i tots els seus membres per fer possible que, un any més, ens retrobem aquí en aquest acte tan especial.

Moltes gràcies.

Parlament de Vicenç Mateu, síndic general

Autoritats, senyores i senyors, Per segon cop, la seu del parlament reprèn el nom d'Àgora gràcies a l'esforç de totes les entitats que formen part de l'Àgora Cultural d'Andorra. A totes, i aquesta vegada especialment a l'Institut de Música, les felicito i encoratjo a seguir treballant, perquè són una veritable mesura del país, de les seves potencialitats i inquietuds, posen les cares, plurals i diverses, a la societat civil andorrana i, amb el coneixement, renoven el temps i les arts. Felicito les persones que han rebut aquest premi perquè han aconseguit donar-se, portar a terme unes tasques professionals consistents que sovint deuen haver estat dures. Per damunt de tot han estat fidels als seus ideals humanistes, diria. I a més han fet d'Andorra, en el sentit més ampli del terme,

la seva referència i el seu objectiu, han transmes la cultura, han fet d'Andorra, un lloc determinat i precís, un espai de creació, si se'm permet, artística, però també política. Com passa en els premis que reconeixen els mèrits d'una persona i amb l'ajuda, ens enfilem al temps i hem pogut fer un repàs mental d'uns anys que han produït tants canvis, una cosa que no és solament un signe d'experiència, sinó de la necessitat de recordar, de fer memòria i d'aportar cadascú el seu pensament per no deixar que s'esbiaixi. Als músics que ens han acompanyat, a les persones que han pujat a parlar de les persones premiades, moltes gràcies. A Rosa Mari Sorribes, Joan Massa, Lluís Claret, moltes gràcies també pel que heu fet i pel que seguïu fent. Gràcies per acompanyar-nos.

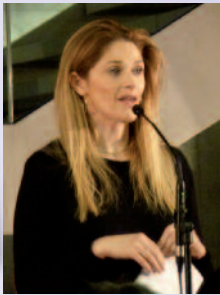
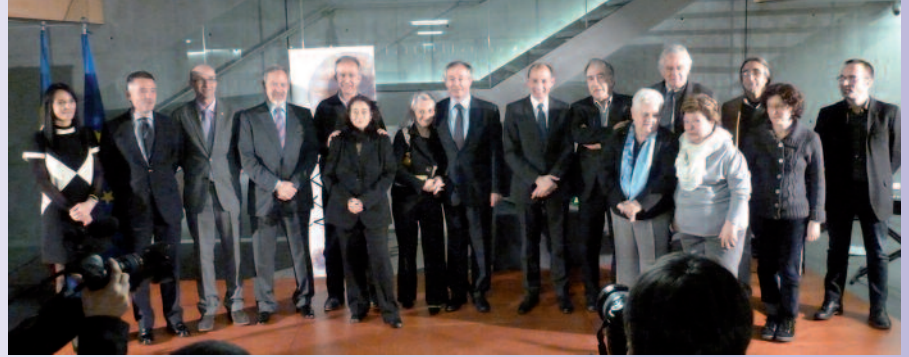
Alex Llitteras presentant l'acte

Foto: Eduard Comellas

Els músics de Laminiband

Rosa Mari Sorribes i Forcada

Parlament de Noemí Rodríguez

Novembre de 1989. Feia tres mesos que havia començat la carrera de periodisme a Barcelona. Des de l'estiu feia tasques de redacció i doblatge per preparar les emissions de la Telefira a Antena 7, amb Luís Rodríguez al capdavant. Estàvem ficats de ple en la dinàmica de quinze –bojos– dies de tele. Sota els auspicis de l'aleshores cònsol major d'Andorra la Vella, Manel Pons, i les eleccions comunals a tocar, l'activitat era frenètica.

Faltaven dues hores per començar l'informatiu migdia. Jo enllestia la redacció d'una notícia sobre els cementiris i la diada de Tots Sants, quan el Luís Rodríguez se m'acosta i em diu que vagi a casa a pentinar-me i a posar-me guapa que el Francesc Robert, el presentador habitual del *Firanotícies*, tenia un curset de vídeo a Barcelona i que jo faria l'informatiu.

La sensació de pànic no vull ni recordar-la. Com un autòmat, em vaig treure el *bolí* que em servia per lligar-me els cabells al cap mentre la Mabel Mateu em maquillava i em deia que no patís, que tot aniria bé –sense gaire convenciment, val a dir-ho.

L'estudi improvisat era a l'escenari de l'antiga sala d'actes del Comú d'Andorra la Vella i la Rosa Mari Sorribes seia a l'altra taula, preparada per començar l'emissió.

Jo la veia allà tan tranquil·la, amb aquella trena rossa gruixuda i llarga i tots els papers sota control, que vaig pensar que amb ella al costat no podia sortir res malament.

Em va somriure i em va dir que no patís, i sense perdre el bon humor va girar la mirada cap a la càmera mentre començava a sonar la sintonia dels informatius.

Em consta que hi ha proves gràfiques d'aquell dia terrorífic, i que sense el suport de la Rosa Mari hauria estat catastròfic quan vaig perdre el punt mentre llegia les notícies internacionals, però va acabar i vam sobreviure. Jo al meu primer directe i ella a una companya improvisada, novella i terriblement apurada. Li vaig donar les gràcies des del cor aleshores. I ho torno a fer ara, quan el temps ha

anat canviant el paisatge i la trajectòria vital de cadascun de nosaltres.

La Rosa Mari Sorribes va començar a exercir el periodisme quan no hi havia periodistes. Quan ni tan sols es creia que fessin falta. Quan, de fet, hi havia persones que creien –algunes encara ho creuen ara– que el món seria un lloc millor sense nosaltres.

Els primers periodistes a Andorra van haver de fer molta pedagogia. Es passaven hores i hores asseguts a sol i serena davant de Sindicatura esperant que algun dels membres de les comissions –sempre a porta tancada– es dignessin comentar el contingut o l'objectiu de la trobada. No sempre amb resultats, i l'*off the record* era, com ara, una eina de doble tall que es feia servir perquè no publicassis res del que era notícia.

I ella era allà al mig, obrint pas, amb la seva llibreta i la seva gravadora. La recordo saludant tothom, perquè coneix tothom i tothom la coneix. Explicant històries de vida. La Rosa Mari no ha estat mai una periodista d'escola, i no perquè li falti ofici, sinó perquè la seva manera de fer no neix de les aules, ni de les teories, sinó de l'experiència i de les tripes. Persona compromesa, amb el seu temps, amb les persones. Amb la gent del carrer, i respectuosa –malgrat tot– amb un *status quo* que no li va posar les coses fàcils. Per venir de fora, per ser jove i guapa, per dir les coses pel seu nom i per tenir sempre la pregunta als llavis.

La Rosa Mari de la gravadora va anar deixant pas a la Rosa Mari més executiva al capdavant del *7 Dies*, el primer setmanari gratuït del país que, en les seves mans, va aconseguir ser un referent en gairebé totes les llars del país.

Som el que som no tant pel que ens fa grans davant els ulls del món, sinó per les petites accions quotidianes.

No cal ser un heroi. Només tenir consciència i actuar en conseqüència. Sense confondre el que està bé amb el que ens convé. O almenys intentar-ho. Ningú ha esperat mai que fóssim perfectes.

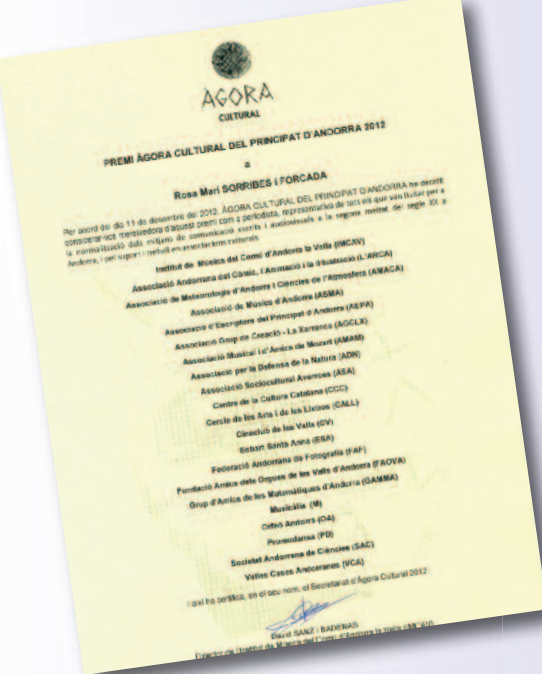
Rosa Mari, gràcies.

Rosa Mari Sorribes rebent el premi de mans de Mònica Bonell i Cristina Sahuquillo

Foto: Eduard Comellas

Marc Forné i Rosa Mari Sorribes

05/03/2013 22:22

La Rosa Mari Sorribes i l'Andorra 7

Parlament de
Marc Forné

Finalment has vingut, Rosa Mari, simplement no arribaves perquè t'havies equivocat de lloc, em sembla, o potser no sabies que això anava per tu, entre d'altres... no ho sabies? M'alegro que no ho hages sabut fins ara, perquè potser no hauries vingut, coneixent-te com et coneixem...

La Noemí, com que és jove i té aquesta gran sort, entre molts altres d'aquí, va començar en el món del periodisme l'any 1989, que és quan va acabar l'Andorra 7. Llavors tu, Rosa Mari, ja feia deu anys que n'eres redactora en cap, i abans ja hi havies fet de periodista; però m'agrada recordar-ho aquí, encara que sigui parlant de l'Andorra 7, com és natural, no?

En aquell moment, de l'Andorra 7 tant la Rosa Mari com jo en dèiem un «diari de set dies», perquè de diari no n'hi havia cap. Imagineu-vos ara, que tenim dos diaris de pagament, dos diaris gratuïts, la ràdio i la televisió nacionals, no sé quantes ràdios més que emeten cada dia, la Noemí que emet cada dia donant llenya als d'aquí davant, llenya molt ben entesa i molt ben donada precisament (i als que hi érem abans també... perquè, certament, ningú no és perfecte).

Tot allò que hi ha avui dia no hi era, i no hi hagués estat sense aquelles pioneres: la Rosa Mari Sorribes, la Joana Viusà, la M. Dolors Grau... Són gent que eren periodistes quan molts no sabien ni per què servien, tal com als anys quaranta els advocats tampoc no sabien per què servien a Andorra, perquè donant-se la mà la gent en tenia prou amb la paraula... Quan es va fundar l'Andorra 7 la va dirigir durant 31 setmanes, abnegadament, el Toni Sementé; del número 32 al 35 no hi havia cap responsable, és a dir que els veguers ens haurien pogut tancar en qualsevol moment; per cert que no els costava gaire de tancar res, fins i tot llibreries.

La Rosa Mari va fer el seu primer article a l'Andorra 7 el 14 de juliol de 1979, no sé si abans ja remenava alguna cosa per allà, però el primer article firmat el vaig recuperar i es diu «Andorra, de tripijocs res». Curiós, eh? No

vull deixar de llegir un tros d'aquest article, perquè veieu el tarannà d'aquesta dona. L'article es refereix a tota una campanya que va fer *El País* (gran diari a Espanya entre diaris famosos, en un d'aquests Estats famosos, veïns de la fabulosa Europa), que era una campanya anti-Andorra claríssima, com tantes que hi ha hagut després, però aquella ho era molt, de clara no?, i contra unes persones determinades d'aquí, un col·lega meu, l'enyorat Joaquim Arana Pelegrí, i molts d'altres.

La Rosa Mari conclou dient a l'article: «A Andorra de tripijocs res: De moment és trist constatar que des de l'estranger passa massa sovint que alguns mitjans d'informació aprofiten qualsevol cosa que sigui o estigui relacionada amb Andorra per augmentar el tòpic que ens han volgut aplicar de mestres del tripijoc.» Això va ser escrit fa 34 anys, només, mireu si ho podeu llegir qualsevol dia a la premsa dels països veïns, sobretot del Runer cap avall: quan es tracta d'Andorra hi ha una manera de fer, i aquesta manera de fer la va emmarcar molt bé la Rosa Mari. Jo no sé si havent-hi molts més periodistes com hi ha ara, tots ho tenen tan clar, perquè la Rosa Mari tampoc era andorrana d'origen, encara que fos d'Andorra, però tenia ben clar que primer era el país i el país amb totes les coses bones i dolentes que tingui, i la defensa del país de cara a fora, això és el que em sembla que l'Andorra 7 va intentar mantenir sempre.

Ella va ser nomenada, ja ho feia però és com si no ho fos, redactora en cap d'Andorra 7 el 27 d'octubre de 1979, i ho va ser des de llavors i durant deu anys.

Qui és va inventar allò de la *reformeta*? No sé si va ser ella, el que és segur és que jo vaig aprofitar-ho, jo que era el director amateur en aquell moment, i moltes coses que he sigut, vaig aprofitar aquest diari, aquesta revista. «Primer Govern, primera crisi, i ara què?». Et sona, Rosa Mari? A l'editorial que feia jo sempre (bé el titular a vegades me'l feia ella), el titular diu «El cap de Govern ha dimimit, es busca caparró de governet»... El que no sabíem llavors és que el candidat era

el Sr. Josep Pintat (al cel sia), predecessor meu, que no m'ho va perdonar mai, amicalment. Però es buscava el caparró de governet... què voleu que us digui. La Rosa Mari va tenir la gràcia de ficar-se allà dins, a Casa de la Vall, a fer fotos del sastre d'Escaldes mentre prenia mida al cap de la gent per fer-los el tricorni (que això encara ho deuen fer ara suposo, senyor síndic? senyora subsíndic?), però en aquell moment ho va fer i, és clar, va prendre el cap del Sr. Pintat i d'uns quants més, i vam publicar, evidentment, el Sr. Pintat, que encara no era candidat a res, perquè en aquella època era així.

En aquell moment a l'editorial vaig dir que l'Òscar Ribas havia tingut el gran encert i el gran valor andorrà d'acceptar ser el cap de Govern de la «reformeta», perquè per ser cap de Govern d'allò, se n'havien de tenir ganes de defensar el país, i l'Òscar en va tenir ganes, perquè allò era una autèntica *reformeta*, miserable *reformeta*, no? Em vaig cansar de dir-ho, la Rosa Mari és va cansar de posar-ho a les portades i va servir, alguna cosa devia de servir perquè després es fes una Constitució que era una autèntica reforma, no una *reformeta* ridícula com aquella que ens volien fer creure l'any 1981.

És a dir que ens ho vam inventar junts, podria dir que és així, en tot cas ho vam fer servir molt, tant ella com jo, jo als meus escrits i ella a les portades. De vegades li havia de revisar les portades perquè havia de vigilar que no és passés, perquè per ella, pel seu esperit, hauria anat més enllà, però és clar, qui pagava era jo...

Vull creure que aquell període ha estat el millor de la seva trajectòria periodística. La Noemí ha explicat, i m'ha fet molta gràcia, com va sortir un dia en un informatiu de Telefira. Quatre anys abans hi havia sortit jo si fa o no fa en les mateixes condicions que ella, perquè el Jordi Gigó, el marit de la Rosa Mari, em va convèncer que ho fes; us preguntareu què hi havia de fer jo, allà, presentant la Telefira del Comú d'Andorra la Vella...

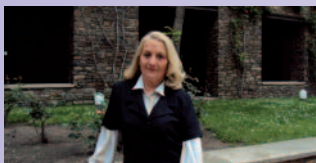
Si fa o no fa amb això hem sigut molt paral·lels, ens vam trobar amb el mateix i era perquè el Jordi Gigó sí que era un paio que feia anar a qui volgués, però l'autèntica embadocadora era la Rosa Mari, era ella, si va entabanar la Noemí per fer-ho, també em va entabanar a mi per presentar una cosa de televisió que mai li he d'agrair prou, perquè després els meus adversaris polítics em deien «és que tu a la tele surts molt bé». Home... en vaig aprendre una mica per força gràcies a la Rosa Mari i al seu marit.

L'Àngels Mach em va demanar que parlés cinc minuts, suposo que ja em passo. I és que insisteixo a pensar que aquella època, els deu anys a l'Andorra 7, van ser els millors de la llarga, llarga i bona cultura periodística que ens ha portat la Rosa Mari Sorribes a aquest país. Per tant, el meu agraïment per aquests anys i per tots els d'abans, que no eren tants, i també per tots els de després. Rosa Mari, moltes gràcies.

Biografia Rosa Mari Sorribes i Forcada

Rosa Mari Sorribes entrevistant a Narcís Casal i Vall, l'any 1967

L'any 2011, presidenta d'AMARE

Nit literària 1996, a Encamp

Nit literària 1999, a Andorra la Vella

Nit literària 1988, a Canillo

Va néixer a Albesa, la Noguera, el 1947. És periodista. Es va traslladar a Andorra el 1968 i a partir del 1973 va col·laborar a la revista *Claror*. Va ser també col·laboradora del diari *Poble Andorrà* (1974-1977), cap de redacció del setmanari *Andorra7* (1978-1989) i responsable de diverses seccions a la revista *Informacions* (1989-1994). Ha estat corresponsal de diversos mitjans informatius catalans i responsable de les primeres emissions de televisió a Andorra amb *Telefira* i *Tele Festa*

Major d'Andorra la Vella (1979-1996). És coautora, amb Jordi Gigó, de *l'Atlas de les Valls d'Andorra* (1984). A partir del 1994, i fins a l'agost del 2008, va dirigir el setmanari *Set Dies*.

Ha col·laborat amb el Cercle de les Arts i de les Lletres i amb la Societat Andorrana de Ciències. És secretària de la junta de l'Associació d'Escriptors del Principat d'Andorra i fundadora i presidenta d'AMARE, Associació de Malalts i Afectats Reumàtics, Fibromiàlgics i de la Síndrome de Fatiga Crònica.

Jocs Florals 1995, a la Massana

7a Diada Andorrana a la UCE, el 20 d'agost de 1994

VII Jornades de la SAC, el 17 de novembre de 2001

Parlament de Isidre Bartumeu i Martínez

Joan Massa i Sarrado

Bona nit a tothom. La veritat és que parlar del Joan Massa per a mi és molt senzill. Fer-ho en 5 minuts ja és més difícil. Jo voldria recordar dos escenaris als quals tinc molt associat el Joan.

El primer escenari, la primera visió, el primer record que en tinc és el vehicle que portava. Els que hem estat al Sant Ermengol ho sabem, crec que era un Seat, de matrícula 20.001. Un número que m'agrada molt.

El segon record era aquell adhesiu que portava, «Atomcraft? Nein danke». (Nuclear? No gràcies). El Joan va fer la seva tesi doctoral a Alemanya i portava aquell adhesiu al cotxe que ja marcava un instint trencador, diguem-ho així.

I el tercer record era un impermeable, jo diria un *xubasquero*, d'un color groc duríssim, que quasi bé provocava fotofòbia als qui li veien portar.

Als qui vam tenir la sort de ser alumnes seus, el Joan ens va imprimir sobretot un saber crític, un mecanisme de pensament. Volia que qüestionéssim sempre la realitat i que fóssim crítics amb la realitat. Ens va encaminar, ens va destinar. Això va fer que –això és una llegenda urbana– molts, o bastants, dels seus alumnes es dediquessin a la cosa pública. La veritat, Joan, en nom de molts dels que et vam tenir com a alumnes, sempre queda un professor. És un home intel·ligent, és un home culte, és un home auster i és un home honest. I això encara enforteix més el mestratge que ens va donar a tots els que el vam tenir com a mestre. És el primer instant que tinc present del Joan.

La segona cosa és el que va passar a la primera planta de la Casa de les Monges l'11 de desembre de l'any 1992, durant el procés constituent. A la Casa de les Monges es feien les bipartides, és a dir, les trobades per desllorigar els punts de conflicte que hi havia entre la delegació del Consell General i la delegació de la Mitra, sense la presència del representant del copríncep francès; es volien llimar les diferències. Aquell dia, en la sessió, hi havia moltíssims punts de conflicte encara pendents de tancar. Teníem la pressió que s'havia convocat una Comissió Tripartida, crec que era per al 18 de desembre, i hi havia molts punts, i molt importants,

que encara no estaven tancats: la qüestió de la nacionalitat, el paper dels coprínceps que després va quedar recollit al títol tercer de la Constitució, l'encaix dels coprínceps en els tractats internacionals, el dret a la vida... i aquell dia es va tensar molt tot. Et recordaràs, Joan, que això va ser així, fins a cert punt que cap a la una de la tarda d'aquell dia, alguns membres de la delegació del copríncep episcopal ja van tancar els documents que portaven i van posar els papers a la cartera, i alguns que portaven ulleres ja les havien posat als estoigs. Però el Joan va tenir l'energia i la subtilitat suficients per temperar els ànims, per demanar un recés. Les dues parts es van reunir per separat. Això va provocar un efecte lubrificant i va permetre guanyar un temps i que es fessin reunions de passadís entre les dues parts. I que finalment aquella tarda, te'n deus recordar, es resolguessin i es tanquessin moltíssims temes de la Constitució andorrana, que quedava pendent per pactar entre la delegació del copríncep episcopal i la delegació del Consell General. Aquest és el segons flash que voldria il·lustrar del Joan.

També voldria manifestar una cosa que he dit a vegades. Ara ell ha entrat en la jubilació, volguda amb plenitud. I tindrà temps, això que ens falta a tots, que anem tan estressats avui dia que necessitem temps per a la reflexió. Un prec que faig al Joan, li faig aquí davant: que et dediquis a escriure sobre Andorra. Reuneixes els dos elements essencials per fer-ho. El primer, coneixement; coneixes aquest país com ningú, en coneixes els meandres. I el segon, temps. Per les circumstàncies, si em permetes, que no vius aquí però vius molt a prop d'aquí, tens la distància suficient per tenir la perspectiva per analitzar. Moltes vegades els que som dins la realitat que ens ocupa, no sabem veure més enllà d'un perímetre molt reduït.

Joan, com a alumne que he estat teu, gràcies pel molt que ens has ensenyat. Et demano que facis i escriguis sobre el Principat d'Andorra. Vaig llegir una vegada una frase de Goethe, «ser el que ets». Et felicito perquè tu ho has aconseguit. Gràcies, Joan, per tot.

Joan Massa amb la seva esposa Xuni Miñambres i el seu fill Joan

Rebent el premi de mans de Vicenç Mateu i Miriam Manubens

**Parlament de
Pascal Escande**
Director de Gabinet de la
Representació del Copríncep Francès

Joan Massa i Sarrado

Maria Rosa Pons, Joan Mingorance, Pascal Escande i la seva esposa, Joan Massa, Xuni Miñambres i el seu fill Joan

Olga Palou i Lucas Guillem

Rosa Mari Sorribes i Joan Massa

Quan el Toni Pol em va contactar per demanar-me si volia participar en l'acte d'homenatge organitzat per la SAC en honor de Joan Massa, la meua resposta va ser de manera espontània positiva.

Però després d'haver donat el meu acord, van sorgir les dificultats. De quin Joan Massa s'ha de parlar? De l'home de cultura homenajat aquest vespre, de l'historiador especialista en el *Manual Digest*, del professor de filosofia, de l'articulista del *Diari d'Andorra*, del secretari general dels Serveis del Copríncep Episcopal, del pare de família, de l'home, de l'amic?

Finalment, són totes aquestes facetes de la seva personalitat les que s'han d'evocar per acostar-se a una veritat. Però jo no he tingut la sort o la desgràcia de ser alumne del Joan Massa, professor de filosofia, i no conec bé o conec poc els seus altres talents, per tant només puc parlar dels àmbits en els quals ens hem tractat: el professional al servei dels nostres coprínceps respectius i l'amistat que ens uneix.

Vaig arribar a Andorra ja fa quasi vint anys, el setembre de 1994, quan la Constitució tot just acabava d'entrar en vigor.

El Joan, secretari general de la Mitra, va ser una de les primeres persones que vaig conèixer. No sabia en aquell moment que ens hauríem de trobar tan sovint i que ens faríem amics...

Us he de dir que he trobat sempre en el Joan Massa, i en el Nemesi Marquès, cooperació i comprensió; s'ha de dir també que la gran complicitat, nascuda de la negociació constitucional, que regnava entre aquests últims i el senyor Jean-Yves Caullet, representant personal del copríncep francès, va facilitar en gran manera les nostres relacions.

La Constitució obliga els coprínceps a treballar junts, i per aquesta raó els seus col·laboradors més pròxims han de treballar en bona harmonia. En el seu article 43.1 diu: «D'acord amb la tradició institucional d'Andorra els Coprínceps són, conjuntament i indivisa, el Cap de l'Estat, i n'assumeixen la representació més alta.» Fent servir una imatge marítima, estan embarcats en el mateix vaixell; si la institució dels Coprínceps és atacada, són els dos coprínceps qui

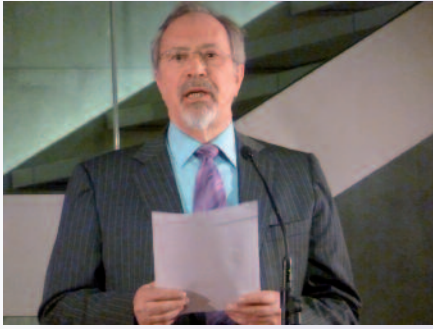
en pateixen, malgrat les altres funcions diferents que puguin exercir. En la seva saviesa, la Comissió Tripartida ha previst tots els mecanismes perquè no hi pugui haver conflictes entre ells, ja que cadascun pot adreçar-se al Tribunal Constitucional i una llei pot ser promulgada amb la signatura d'un sol copríncep. I aquí suposo que el Joan hi ha tingut un paper important, perquè aquestes disposicions reflecteixen la seva personalitat.

Em recordo d'una conversa mantinguda al despatx del copríncep Jacques Chirac en presència del Joan Massa; el copríncep Chirac, evocant una certa demanda que li havia fet el monarca d'un país veí del Principat, havia comparat l'arquitectura institucional d'Andorra a una taula de tres peus: els dos coprínceps històrics i el poble andorrà, cito de memòria, «si un dels tres canvia, aleshores l'equilibri es trenca i la taula s'ensorra». És aquest un resum just de la nova situació institucional; si el poble andorrà desitja canviar la Constitució i suprimir la figura dels Coprínceps, cosa que és perfectament possible, la institució dels Coprínceps desapareixerà sense problema, però si un dels coprínceps desaparegués, per raons diverses, el segon no tardaria a desaparèixer també.

Així doncs, després de prop de vint anys de treball en comú, us podeu imaginar que tenim molts records conjunts. No compto els actes polítics, culturals, de negociacions internacionals com a membres de la delegació andorrana, on hem representat els coprínceps. Estàvem sempre associats i érem tan còmplices l'un amb l'altre que algunes persones ens anomenaven els Zipi i Zape.

El Joan Massa m'ha ajudat a comprendre aquest país tan complex que és Andorra, m'ha ajudat també a entendre Espanya i Catalunya, m'ha permès progressar en català. Les nostres discussions han estat molt nombroses, de vegades sobre temes importants, d'altres sobre temes més lleugers, com la traducció dels noms dels peixos i mariscs en una llengua o en una altra, tema fonamental quan has d'escollir un plat en un restaurant...

La meua obligació de reserva no em permet parlar aquí de tot, potser el Joan ho farà si algun dia escriu les seves memòries. Desitjo simplement dir avui adéu al secretari general dels Serveis del Copríncep Episcopal, i fins aviat al meu amic Joan.

Parlament de Joan Mingorance

Joan Massa i Sarrado

Agraeixo a la Societat Andorrana de Ciències que m'hagi encomanat la presentació de Joan Massa, que rep avui el Premi Àgora que s'atorga al reconeixement d'una feina ben feta.

Presentar-lo, per a mi, no es pot traduir en una simple o acadèmica al·locució sobre un il·lustre conegut. Per a mi és quelcom més personal i íntim; us he de parlar d'un amic cordial. Quan vaig arribar a aquestes terres nobles, a les acaballes dels anys seixanta del segle passat, ell fou precisament una de les primeres persones que vaig conèixer.

Des de llavors, tot i que la nostra formació universitària i humanística es desenvolupà en contrades força allunyades d'Andorra, seguirem sendes prou coincidents perquè les trobades fossin freqüents.

Més endavant, retornats a Andorra, els nostres contactes, especialment els culturals, esdevingueren continus i, en molts aspectes, es desenvoluparen en paral·lel.

Aquest seguit de circumstàncies fan que us pugui dir, de forma concloent, que el Joan Massa és un personatge molt complet i alhora molt polièdric. És ampli i variat el ventall de camps i de facetes que ha practicat i practica amb fruïció: des de professor i difusor del pensament filosòfic i diletant de la música, fins a esportista assenyat i distingit cinèfil.

Tot i que, per la presència que ha tingut en tertúlies a la ràdio i a la televisió i per una llarga i continuada participació escrita en diaris i diferents publicacions d'Andorra, és una persona coneguda, no per això és fàcil ni és senzill esbossar una semblança de la seva personalitat.

Ha estat un alt funcionari, responsable i conscient, però també, un plaent consumidor de tot tipus de llibres i un assidu lector o, més ben dit, un autèntic devorador de diaris i de revistes. És un pensador i un intel·lectual que es distingeix per les reflexions i pels raonaments de gruix que acostuma a plantejar. Com a articulista i divulgador exposa, de forma clara i entenedora, les seves idees, posant sempre els clàssics, de tots els temps, com a rerefons o referents. Durant els darrers vint anys, la vella Andorra ha experimentat canvis substancials. Transformacions que, en alguns moments, han estat frenètiques i que ha calgut afrontar

amb molt de coratge, però sense cap mena de dubte, el resultat final ha estat possible gràcies a l'entrega i la dedicació de molta, de moltíssima gent, que de forma desinteressada i plena hi ha esmerçat esforços i sabers.

Entre tots ells, el Joan, des del seu càrrec de secretari de la Mitra, ocupa, amb tot el dret, un lloc preeminent i rellevant en aquest projecte. Mai en fou el protagonista, però tots aquells a qui pertocà aquesta responsabilitat comptaren amb ell i tingueren la seva lleial col·laboració. Com ell mateix diu: «Ha estat una singladura, per la mar andorrana, llarga i interessant.»

Ara bé, parlar del Joan es parlar d'un home amb una formació densa i extensa.

Quan una persona elegeix com a mestres de la seva formació personalitats històriques de l'altura d'Aristòtil, Ciceró, Pico della Mirandola, Kant, Tomàs d'Aquino, Max Weber o Hans Küng, a més d'una llista innúmer, el seu pensament no pot deixar de ser dens, equilibrat i noble.

Hi ha actualment com una mena de reclam general per reconèixer la formació elevada i superior de les noves generacions. Jo no negaré que en aptituds, els joves d'ara són capaços de parlar idiomes, de manejar els mitjans de comunicació amb destresa, d'utilitzar les noves tecnologies amb gran facilitat. Però, en actituds, no estan més ben preparats que la generació del Joan. La formació en actituds davant la vida, el món, la societat, la cultura o davant de Déu mateix, són molts diferents. En aquest tipus de qualitats, les joves generacions tenen més mancances que les generacions d'abans.

Joan Massa ha transmès, perquè ell mateix els havia cultivat i assimilat seriosament, els principis del pensament clàssic, grec, romà, alemany, castellà i català. Coneix perfectament, a més a més, els valors del cristianisme mundial.

Com i quina és una visió del món densa en actituds? Assenyalaré una petita mostra d'un personatge històric que fa pensar. Les *Meditacions* o *Pensaments* de Marc Aureli, emperador romà de l'any 161 al 180, comencen amb una relació acurada de tot allò que li havien ensenyat i que ell havia après en la seva formació com a ésser humà de caràcter i formació universal. Aquestes qualitats, aquestes actituds, encaixen per-

fectament en la teva formació. Aplicant-te a tu gran part del que s'aplica a si mateix Marc Aureli, en ressaltaré les següents:

- L'equanimitat, que és la base del dret romà i que Marc Aureli diu que va rebre del seu avi.
- La tranquil·litat d'ànim per afrontar el destí, «com una roca batuda per les ones».
- La fidelitat a les idees de la filosofia clàssica grega i la conformació de la teva vida a aquestes idees.
- La racionalitat universal com a element bàsic de la humanitat total.
- L'austeritat com a instrument de control de les avarícies polítiques desordenades.
- La insignificança de tot el que és quotidià i superflu.
- La disciplina de vida, honesta, austera i digna.
- El senyoriu de tu mateix i l'art de treure sempre el millor.
- Tu també has après a llegir amb reflexió sense admetre mai els tòpics de la notícia superficial en llibres o escrits. Així has arribat a la vasta erudició sense pedanteria. També has après a ser dialogant, sabent que el primer interlocutor sobre els grans problemes de la humanitat ets tu mateix.
- Has après igualment a no repetir que «estic molt ocupat» per rebutjar d'aquesta forma els deures i les cortesies més elementals. Has fet tot el que has pogut per aquells que t'han necessitat, amb energia i solidaritat. Per això, has donat sempre la sensació de «hombre firme más bien que enderezado».
- Diu també Marc Aureli, i això forma part essencial del teu tarannà, que havia adquirit del seu germà Sever la idea cabdal d'un estat democràtic fundat sobre la igualtat i la llibertat de vot i d'un poder que respecti, per sobre de tot, la llibertat dels seus ciutadans.

Amb aquestes actituds i amb aquestes companyies no tinguis por, Xuni, que el Joan vulgui fer el Camí de Sant Jaume tot sol, perquè va acompanyat dels més bons i millors amics que una persona pot tenir. Moltes gràcies, Joan, per tot el que has fet, fas i faràs.

Agraïment Parlament de Joan Massa i Sarrado

Bona tarda,
Senyors síndics, ministres, consellers, ambaixador d'Espanya, família, amics i amigues.

D'aquest premi no en sabia res! Ha estat una gran sorpresa. Tot el procés ha estat molt ben gestionat, s'ha dut amb una gran reserva. Dos fets, però, m'han mostrat que alguna cosa passava. Aquest matí, la Xuni m'ha dit que volia assistir a l'acte aquest any i que potser el nostre fill Joan també hi seria. M'ha estranyat la proposta, sincerament. El segon fet –novetat i raresa– ha estat veure l'Aran i el Xavi, la nostra filla i el seu marit, asseguts a les últimes cadires, dient-me que havien pujat a comprar; avui és la primera vegada que entren en aquest edifici. En aquest moment m'ha caigut el vel dels ulls. Ara fa un instant, absort, pensant què diria, he anat als clàssics. Els clàssics sempre tenen resposta per a tot. Així, Ovidi a les *Tristes*, quan marxa a l'exili, recorda, aclaparat, tots els últims detalls. Virgili, expulsat de les seves propietats, li fa dir al pastor Melibeu aquell famós «si mens non laeva fuisset», que traduït lliurement seria 'si no fos tan estúpid', quan repassa que ja hi havia alguns fets que predeïen els esdeveniments futurs. És també el meu cas; si el meu esperit no hagués estat cec...

Estic molt agraït pel premi Àgora que m'atorgueu avui. Agraïment específic i singular per dur el nom d'Àgora. Àgora, la plaça principal, centre de la vida política, és aquest edifici, aquest vestíbul, aquí on som. És l'estoa, la porta entre la polis, que és a fora, i l'assemblea, que és a sota. Aquest vestíbul, l'acròpolis andorrana, és l'acros, el cim, el punt també més elevat de la polis, on ara un grup de ciutadans ens trobem i fem tertúlia, el fòrum dels romans.

Vivim moments difícils per a la cultura. El títol d'un poema de Bertolt Brecht, *Schlechte Zeit für Lyrik* (Mals temps per a la lírica), ja ens deia que escrivia empès per l'espant davant els discursos del pintor d'estar per casa i no per l'entusiasme d'una pomera en flor. Temps difícils, aquí i arreu. Confio que Europa agafarà algun dia un altre camí o modularà el rumb d'ara. Pateixen la cultura i tot el camp social. Ho sap també Andorra i el seu ministre, aquí present, pels esforços que fa en els pressupostos. La societat és viva, i Àgora i les seves 21 entitats ho fan

Foto: Eduard Comellas

present. Li vaig dir l'any passat a l'Antoni Morell, en aquest mateix lloc, amb paraules de Martí Pol: l'Àgora és l'àmbit de tots els àmbits. El meu agraïment per ser, per fer i per fer possible la vida cultural d'Andorra. Constató ahora que Andorra és agraïda, se n'està tornant, se n'ha tornat.

Un sentit agraïment també als tres grans amics i a les seves paraules, que no mereixo. Al Joan Mingorance, probablement el responsable remot i llunyà del fet que avui jo estigui aquí. Ho recordarà perfectament. El Joan era ja catedràtic de filosofia a Barcelona quan jo tenia la intenció de fer oposicions a l'Institut de la Seu d'Urgell, que tenia vacant la seva plaça de filosofia. El Joan m'avisà que demanaria trasllat de Barcelona a la Seu i ocuparia la plaça. Així fou i ja no m'hi vaig presentar. Fill únic i amb els pares malalts, tornava a casa amb trenta anys després dels estudis al seminari, a Salamanca i a Munic. En aquell moment, l'Antoni Morell m'obrí, provisionalment, la porta andorrana des de l'Assessoria Pedagògica i els Arxius. Tot era eventual i aquí estic avui, després de 37 anys «provisionals», on he passat la segona part de la meua vida. L'amistat de tots aquests anys li ha fet dir al Joan el que ha dit. Tenim orígens i estudis comuns, lectures comunes, com Marc Aureli. La filosofia, la seva anàlisi i la seva ensenyança, ens ha fet companys i amics de viatge.

A l'Isidre Bartumeu, bon amic també i gran alumne en aquells anys gloriosos del Col·legi Sant Ermengol. Sempre he conservat un excel·lent record del col·legi i d'unes molt bones fornades d'alumnes en uns anys decisius de la vida d'Andorra. L'Isidre n'és un exemple. Potser la meua vocació –així ho crec– fou sempre una vocació pedagògica, mai del tot exercida. Vaig deixar els estudis i la tesi doctoral a la Universitat de Munic just després dels seus Jocs Olímpics. Estudis sobre la relació entre la filosofia hegeliana i la teologia romana del moment. Coses de la vida i crisis de la vida. Ho dic avui per primera vegada. Al col·legi espanyol de Munic venien obrers espanyols, molts d'ells gallecs, que treballaven als ferrocarrils, al Bundesbahn, amb la finalitat que els escrivíssim les

cartes per als familiars. Eren analfabets. Fou per a mi un xoc molt fort, anímicament i espiritualment. Era impossible casar el meu Hegel amb el no saber llegir ni escriure dels altres. Vaig tornar a Espanya i vaig acabar filosofia a Salamanca. Després, els arxius i les classes al col·legi a la tarda i, als matins, treball amb els serveis del copríncep Joan Martí. Aquesta duplicitat de feines aquest diferent matí i tarda em va anar molt bé. La filosofia com a saber crític, que ha dit l'Isidre, aquest mecanisme de pensament i d'anàlisi de la realitat, tenia el seu secret, en el meu cas. Són els anys de tot el procés de la reforma de les institucions, la Memòria de 1976, la *Reformeta...* que coneixia bé pel meu treball matinal al Palau Episcopal. Durant les classes de la tarda, explicant la política de Plató, Aristòtil, Hobbes o Locke, els feia dir a aquests autors les diferents posicions, raonaments, criteris i valoracions que, amb informació privilegiada, tenia de la realitat i dels polítics andorrans. Era la provocació unanuniana i l'empenta perquè els alumnes del col·legi es dediquessin a la cosa pública.

Al Pascal Escande, des de la Constitució de 1993 el meu *alter ego*, com si fóssim germans. La ministra Meritxell Mateu ho encertà en batejar-nos com Zipi i Zape. Això ja ho diu tot. Al Pascal li tinc una gran consideració i estima. Hem treballat junts, molt i en bona harmonia, al servei d'Andorra i dels coprínceps. Faig homenatge ara i aquí al copríncep Mitterrand, especialment el del segon mandat, i a Jean-Yves Cullet, per l'esforç i la comprensió que tingueren per aquest país, quan la doctrina pública i oficial francesa sobre el Principat d'Andorra era molt diferent, com tots sabem. Foren ells qui trencaren definitivament les teories del Quai d'Orsay, vell model i esquema, com fa uns dies i en aquest mateix espai ho afirmà el mateix Cullet. En la persona del Pascal en faig públic reconeixement. I ho dic avui. Foren, abans que el Pascal arribés a Andorra, uns anys foscos i de ferro, amb fortes campanyes contra el bisbe i copríncep Joan Martí Alanis i els seus serveis. Atacs interiors i exteriors, per terra, mar i aire, que algun dia caldrà escriure. Per exemple, a Estrasburg, davant la Comissió dels Drets Humans, un bon matí hi aparegueren impresos i pamflets llançats hores abans. Duïen un «Help!» com a títol, disparat des d'un mapa d'Andorra, acusant el copríncep i els seus serveis de no defensar a Andorra els drets humans. En vaig recollir alguns exemplars que ara són a l'arxiu de la Mitra. *Ubi sunt* tots aquells? Anys difícils i foscos. Avui, però, la meua reconeixença i gratitud, Pascal. Amb tu les dono als coprínceps francesos i als seus col·laboradors. Amb ells i els consellers generals férem possible la Constitució de 1993, que ha sigut per mi el millor succés i la meua superior aventura en la ja sempre més estimada Andorra.

Moltes gràcies!

Biografia

Joan Massa i Sarrado

Escalarre: Aplec de Santa Maria d'Àneu. Amb els meus pares, Maria i Joan, al meu darrere, i l'oncle Manel d'Escaló. Any 1953

Escola d'Esterrí d'Àneu, any 1952, amb 5 anys

Seminari de la Seu d'Urgell. Equip de futbol del meu curs. Any 1964.

Salamanca. Llicenciats en Filosofia del Col·legi Major San Bartolomé (El Bartolo). Any 1976.

Salamanca. Façana de la Universitat. Any 1972

Palau Episcopal. Presentació als MCS de J. E. Vives, nou bisbe coadjutor, per part de Joan Martí Alanis

Palau Episcopal. Dia de la condecoració Pro Ecclesia et Pontifice, amb el síndic, Vicenç Mateu, i el cap de Govern, Toni Martí. 2-3-2013

Nascut a Tírvia, a casa Pelafó, al Pallars Sobirà, el 17 de març de 1947. Fill únic de Joan Massa Soliva, fuster, de casa Girvàs del Compte, a Gerri de la Sal, i de Maria Sarrado Farré, mestressa de casa, de casa Pelafó de Tírvia. El 1950, la família es trasllada a viure i treballar a Esterrí d'Àneu, a les obres hidroelèctriques de l'Alt Àneu. El 1962 els pares es traslladen a la Seu d'Urgell. El 1978 es casa amb Xuni Miñambres Rebés. Tenen dos fills, Aran, de 33 anys, i Joan, de 30.

Salamanca. Amb el catedràtic de Teologia Olegario González de Cardedal, gran amic i director de la tesi doctoral, a casa seva, l'abril del 2009.

Andorra. Vinguda del copríncep Giscard d'Estaing, signant amb Martí Alanis al llibre d'honor d'Encamp, amb els síndics Reig i Aleix i el Toni Morell. 18-9-1978

Estudis: 1) 1958-1967: batxillerat, filosofia i teologia al seminari de la Seu d'Urgell. 2) 1967-1971: llicenciatura a la Facultat de Teologia de la Universitat de Salamanca. 3) 1972-1974: estudis de doctorat a la Universitat de Munic. 4) 1974-1976: llicenciatura en filosofia i lletres a la Universitat de Salamanca. 5) 1986-1994: llicenciatura en dret a la Universitat de Barcelona.

Feina: 1) 1976-2013 al Principat d'Andorra fins a la jubilació:

- del 1976 al 1984: a l'Assessoria Pedagògica i als Arxius del Consell General, i professor de filosofia al Col·legi Sant Ermengol.

- del 1978 al 2013: als Serveis del Copríncep Episcopal com a secretari general. Alhora, fins al 1984, professor de filosofia al Sant Ermengol.

2) 2006-2010: primer síndic de greuges de l'Ajuntament de la Seu d'Urgell. Càrrec i funció gratuïts.

Escriu articles regularment al *Diari d'Andorra*. Imparteix conferències i ponències a l'entorn de la filosofia i la societat, i ha col·laborat en diversos llibres.

El 2 de març de 2013 va rebre la condecoració Pro Ecclesia et Pontifice.

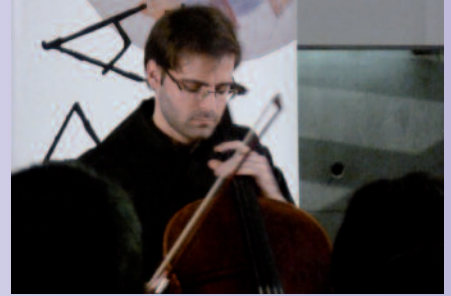
Nova York. Entrada de l'edifici de l'ONU, amb la Xuni Miñambres. Juliol del 2008.

Serra del Cadí, amb la Xuni Miñambres. 22-8-2009

Sant Miquel del Fai. Tota la meua família: la Xuni, el meu fill Joan, la meua filla Aran amb el seu marit Xavi Viñal i el seu fill Pau. Octubre del 2012

Marc Pons

Xavier Rebés d'Areny-Plandolit

Casa Guillemó i Lluís Claret

Àgora Cultural ens ha demanat a la família Rebés unes ratlles per a aquesta revista en homenatge al Lluís Claret, però les dues

persones de la família que més en podien parlar, malauradament, ja no hi són. Em refereixo al meu pare, Bartomeu Rebés, i a la meva germana Montse.

El meu pare i el senyor Claret, pare del Lluís i el Gerard, eren amics i suposo que es coneixien des que, cadascú per diverses circumstàncies de la Guerra Civil espanyola, van venir a Andorra.

L'Andreu Claret, abans de convertir-se en el famós «home de les neus» que ens va alliberar de la incomunicació viària amb França durant els llargs hiverns, tenia una fusteria que li tenia llogada el meu pare, però, al marge de la relació comercial els unia l'afició musical. De tots és coneguda la relació del Claret pare amb Pau Casals fins a l'extrem que el Mestre els era padrí, no sé si de tots dos.

El Lluís i el Gerard, de petits, van començar a estudiar música, com gairebé tots els de la nostra generació, amb el senyor Marbà, i encara que les classes les impartia a casa de cada alumne, quan venien els «festivals de música», generalment a final de curs, fèiem els assajos conjuntament. També recordo que algunes vegades les classes eren col·lectives, o bé a casa d'algú, o bé a la Casa de la Vall o en algun altre lloc.

Jo vaig estudiar violoncel, com el Lluís, i per tant vam compartir secció en les «orquestrades» que eventualment es muntaven en els famosos «festivals».

Així com jo vaig ser company d'estudis musicals amb els germans Claret, la meva germana Carme ho va ser de batxillerat al col·legi francès i tinc entès que de tant en tant, quan els seus calendaris els ho permeten, es troben per fer un dinar.

En aquells temps, si es volia continuar estudiant s'havia de marxar d'Andorra. I així, cap a tretze o catorze anys jo vaig marxar a estudiar en un internat de Puigcerdà i els germans Claret van anar a estudiar a Barcelona, però ells van continuar els estudis musicals i en poc

Philippe Cres, M. Rosa Pons, Joan Mingorance, Natàlia Solà i Ilke Maréchal

Lluís Claret, Maria Lluïsa Fontbernat i Albert Moreno

Foto: Eduard Comellas

temps van fer uns progressos impressionants. El meu pare va seguir molt més de prop tota l'evolució musical del germans Claret i els va encoratjar i ajudar en tot el que va poder, de tal manera que en els concerts que organitzava a Casa Guillemó sempre hi eren com a invitats preferents.

Jo estudiava arquitectura a Barcelona i estava una mica al marge de les activitats musicals del meu pare, però més tard, quan vaig acabar la carrera, recordo que em vaig oferir a dissenyar un cartell per un dels concerts a Casa Guillemó en què els germans Claret ja incorporaven algun dels seus fills, tot i que no recordo si es va arribar a celebrar, però aquí el teniu. Durant tota aquella etapa, el Lluís i el Gerard es van consagrar com a músics d'elit i el Lluís especialment va posar Andorra dins el mapa musical mundial. Una fita que fins aleshores era difícil d'imaginar. Per fer justícia, ara en Gerard, al capdavant de l'ONCA, comparteix aquesta tasca d'ambaixadors musicals d'Andorra per tot el planeta.

A casa, eren hostes habituals. La meua germana Montse els feia els honors i va ser com una germana gran que estava al corrent de tots els detalls tan musicals com familiars dels dos germans.

En el procés de creació de l'Escola de Música d'Andorra la Vella, de la qual el meu pare va ser impulsor i creador, la relació amb els germans Claret va ser molt intensa. Fruit d'aquella relació els germans Claret van fer-li al meu pare un regal que el va fer l'home més feliç del món. El van invitar a tocar amb ells, com a violinista, en un concert que es va fer al Centre de Congressos d'Andorra la Vella l'any 1990 en commemoració dels 10 anys de la creació de l'Institut de Música del Comú d'Andorra la Vella i que va coincidir amb el seu 80è aniversari.

Sento no poder aportar més detalls del lligam que van tenir la família Claret, els germans Claret i, en especial el Lluís, amb casa meua, però sí que puc assegurar que els que hi vam ser a la vora la vam percebre com a molt intensa, afectiva i fructífera.

Lluís, per molt anys!

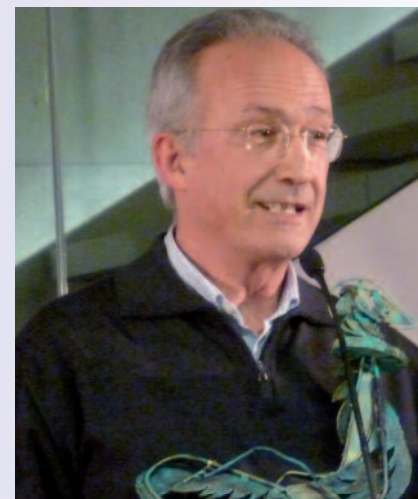
**CONCERT GUILLEMÓ
1996**

GERARD CLARET (violí)
LLUÍS CLARET (violoncel)
JOSEP MARIA ESCRIBANO (piano)
ALBERT GIMENEZ ATENALLE (piano)
SERGI CLARET (violí)
SARA PÉREZ (violí)

diumenge, 10 de març a les 19 h.
casa guillemó

Cristina Sahuquillo, David Sanz i Miriam Manubens

Agraïment

Va ser una sorpresa i un orgull molt gran rebre aquesta distinció. Representa un reconeixement personal per haver escampat el nom d'Andorra en més de quaranta països, i és una part més de la tasca cultural que duen a terme moltes altres entitats d'Andorra. Esperem que tot plegat faci possible un món millor, on l'interès per la cultura pugui liderar el progrés de l'home.

Lluís Claret i Serra

Bona nit, il·lustres autoritats, senyor síndic
Em fa feliç ser aquí, a parlar del Lluís Claret que, ho sabem tots, és una continuació d'aquella grandesa que es pot dir Casals, que es pot dir Fournier i que continua, i és bo que no s'acabi mai. Ara bé, a mi em toca parlar de l'amic, però sóc molt conscient que no es pot separar l'admiració de l'amor. És difícil estimar ningú que no admiris. És difícil que l'amor no comenci per l'admiració. En Lluís és el nostre amic, i quan dic el nostre amic vull dir de tots els de casa, des de fa molts anys. Està present en la meua poesia i jo voldria fer-los partícips de dos poemes, un del començament, en el qual parlo del Lluís violoncel·lista en el sentit clàssic. Molta gent al pati de butaques, ell s'aboca a l'escenari. És un concert que va fer a les Drassanes, quan feia pocs anys de l'inici d'aquesta amistat.

Joan Margarit i la seva esposa Mariona, Lluís Claret i la seva esposa Anna Mora, i els seus fills Aina i Daniel

Lluís Claret: tres suites (2-IV-92)

Crispada mà en les cordes, solitari ocell de presa com damunt d'un clítoris, plaer de l'arc fent entreobrir aquests llavis de fosca veu de Bach. Penombra al límit solemne de la fusta. Ell és pàl·lid, de cabells grisos: sembla que somrigui vora el ressò lluent de vell armari que fa que l'ombra de Casals s'inclini aturant-se a escoltar el jove d'antany. Sap que just ara que no és ningú podria fer la seva millor música. Llavors ell, el nou mestre, mira al públic i estén la mà oferint l'aplaudiment alhora a l'ombra i a la partitura.

Hi ha aquests concerts del Lluís, podeu imaginar-vos, n'he escoltat molts, molts. Sempre m'ha donat molt més del que jo podia esperar. Però avui voldria parlar d'uns altres tipus de concerts. Són aquests concerts per a molt pocs privilegiats. Aquests concerts que només sentien aquells prínceps, del XVIII o del XIX, que tenien els grans músics al saló de casa seva, a poques passes, aquests concerts que hem tingut el privilegi d'escoltar a casa seva, a casa meua, i que per a mi són, i ara veureu de seguida per què, els més emocionants de tots els que he sentit. Voldria llegir-los el següent poema que parla d'una vegada que la meua filla Joana, la nostra filla Joana, estava malalta; sabíem que havia de morir, i un dematí d'aquells últims mesos, de sobte apareix el Lluís amb el cel·lo i ens troba a la meua dona, a mi i a la Joana i diu «vinc a fer-vos música». Ens vam asseure a la sala d'estar, la meua dona i jo amb la Joana entremig. La Joana va posar el cap, estava cansada, damunt el meu pit. I el Lluís va començar a tocar la segona suite de Bach. Això, quan ja havia

passat tot, un dia va ser el motiu d'aquest poema que ara els llegiré, que es titula «Suite».

Suite

S'ha llevat aviat i està assegut a la sala d'estar. Encara és fosc. Recorda quan aquí el Lluís Claret va tocar per als tres, ell i elles dues, que l'escoltaven des d'aquest sofà on ara espera que comenci l'alba. Com si en un port sonés una sirena, el cel·lo es despedia de la noia amb la segona Suite de Bach.

La teua mare i jo ens anem fent vells, però això no caldrà que ho vegis mai, diu l'home mentre mira cap al pati. Ja canta algun ocell quan ha posat, tocada pel Lluís, aquella peça, i ha tornat a sentir damunt del pit el pes suau del cap de la Joana. Ara, quan ja comença a clarejar, generosa, ha tornat en la Suite per a cel·lo –la segona–, que és per on entra, des que és morta, a casa.

No me'n vull anar sense dir dues coses. Hi ha un tercer concert, el de l'enterrament de la meua filla Joana, on els dos grans cel·los, del Lluís i de l'Anna Mora, van tocar una peça, l'ària pastoral de Bach. Aquest és el tercer dels grans concerts de què volia parlar avui.

I no me'n vull anar tampoc sense dir que aquesta amistat és un magnífic edifici. Però jo crec que els seus fonaments vénen d'enrere. Vénen d'una altra amistat, vénen d'aquella amistat de l'Andreu Claret pare, del Bartomeu Rebés i del meu pare, el Joan Margarit, quan feien l'hotel Andorra Park i la plaça de les Arcades. Aquella amistat de la generació anterior és, són, els fonaments d'aquest magnífic edifici de la nostra amistat. I a sota de tots aquests fonaments i al fons, com sempre, una pàtria, Andorra.

Violoncel·listes de Barcelona

Berlin Trio

Claret Piano Quartet

Biografia

Lluís Claret i Serra

Nascut el 1951 al Principat d'Andorra, de pares catalans exiliats, Lluís Claret inicia els seus estudis musicals a nou anys. El 1964 es trasllada a Barcelona on, després d'obtenir els màxims guardons al Conservatori del Liceu, comença a rebre els consells d'Enric Casals (germà de Pau Casals), que serà durant molts anys, i malgrat no ser violoncel·lista, el seu principal conseller musical. També estudia a França, Itàlia i els Estats Units, amb Maurice Gendron, Radu Aldulescu i Eva Janzer. György Sebök i Bernard Greenhouse són també dues personalitats determinants per al desenvolupament musical posterior de Lluís Claret.

Després de guanyar els primers premis en concursos internacionals com Bolonya (1975), Pau Casals (1976) o Mstislav Rostropóvitx (1977), és convidat com a solista per importants orquestres, entre les quals l'Orquestra Simfònica de Washington, la Filharmònica de Moscou, l'Orquestra Nacional de França, l'Orquestra de Cambra Anglesa, la Filharmònica Hongaresa o la Filharmònica Txeca, sota la batuta de directors com Pierre Boulez, Karl Münchinger,

Dimitri Kitaienko, Witold Lutoslawski, George Malcolm, Vàclav Neumann i Mstislav Rostropóvitx.

La música de cambra sempre ha ocupat un lloc especial en la seva activitat professional. Va fundar el Trio de Barcelona (1981-1993) i col·labora sovint amb altres intèrprets de prestigi.

Lluís Claret és convidat sovint a formar part del jurat de grans concursos internacionals (Rostropóvitx de París, Leonard Rose de Washington, Paulo d'Hèlsinki, Trapani de Sicília). Des de l'any 2003 presideix el Concurs Internacional Lluís Claret-Ciudad de Moguer.

Sosté una àmplia activitat pedagògica, tant en escoles de música i conservatoris (Andorra, Barcelona, Sant Cugat, Tolosa de Llenguadoc, Bolonya), com en diversos cursos internacionals (Vic, Banff, Académie Ravel), i en l'estatge que ha dirigit a Sant Miquel de Cuixà (Prada) i a l'Abadia de Fontfroide (Narbona).

El seu repertori va des de Bach fins als contemporanis i comprèn estrenes, primeres audicions i obres dedicades de molts compositors actuals (Dutilleux, Lutoslawski, Boulez, Xenakis, Guinjoan, Charles...).

Tota la família Claret Serra al refugi d'Envalira

Visitant Pau Casals a Prada de Conflent

Joan Guinjoan

Els dos Claret amb Sans i Sagrera

Trio de Barcelona

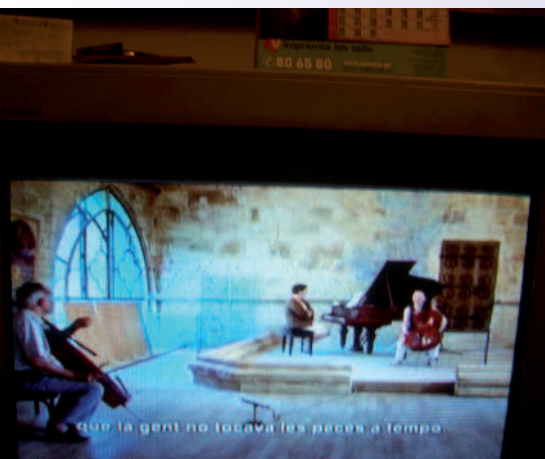
Meistro, Lluís Claret
Rambla del Jardí, 64
08195 - Sant Cugat del Vellès

Joan Guinjoan
carrer Padua, 96
08006 - Barcelona

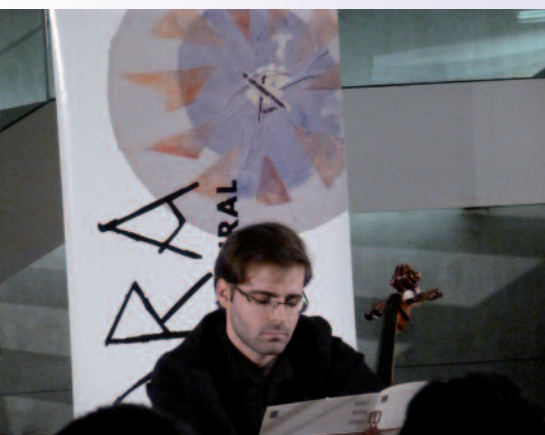
Bonvolgut Lluís,
Assabentat que al proper dia 5 de març
l'otorguem els "Premis Àgora" patrocinats
per totes les entitats culturals d'Andorra,
t'envio aquestes lletres per felicitarte de
tot cor. Saps Lluís que entre nosaltres
existeix una força magnètica que va molt
mes lluny que una bona amistat i és
per aquesta raó que un guardó tan pre-
tigiós que reconeix les teves magnífiques
qualitats artístiques i humanes sempre
és un fet que m'omple de satisfacció
com queicom propi.
Reb una forta abraçada de l'amíc
de sempre.

Manifest cultural del Dia de la Cultura i Premis Àgora 2012 per a Lluís Claret, Joan Massa i Rosa Mari Sorribes

Text: Teresa Ventura

Concert a Fontfroide

Marc Pons

Laminiband

Olga Palou i Lucas Guillem

La distinció ha estat per a tres àmbits diferents. En primer lloc, per a la música i el seu millor violoncel·lista, Lluís Claret, que al seu dia va ser apadrinat per Pau Casals; en segon lloc, per a la filosofia i Joan Massa, com a professor de filosofia i per la seva gran aportació als serveis del Bisbat d'Urgell i del Principat d'Andorra, i, en tercer lloc, i en l'àmbit de la comunicació, per a Rosa Mari Sorribes, una de les més antigues periodistes del país. Va precedir l'acte la lectura del Manifest Cultural per part de David Sanz, director de l'Institut de Música, entitat que aquest any exerceix el secretariat de la plataforma d'Àgora Cultural. Va dir, entre altres coses, que «la cultura no és només coneixement, sinó que és una manera de respirar en aquest món. I l'educació, la gran desprotegida, també hi pot col·laborar, però necessita camp d'acció i, sobretot, necessita suport». Mai la cultura ha de dependre del fet polític, ja que l'impuls polític no sempre concorda amb l'alè artístic dels creadors en cada una de les diverses etapes i disciplines.

Lluís Claret va ser glossat pel poeta Joan Margarit, amb qui l'uneix una llarga amistat i que va fer emocionar els assistents llegint dos poemes entranyables i plens d'enyorança, que alhora recorden la filla absent de Joan Margarit, a la qual Lluís Claret va dedicar la seva música més intimista a través d'una de les suites de violoncel de Johann Sebastian Bach. Les Suites de Bach per a violoncel van ser redescobertes al seu dia pel gran Pau Casals, i Lluís Claret les va interpretar i enregistrar diverses vegades; l'última, i que jo considero la millor versió existent al mercat, va ser la que va interpretar en l'austeritat i la serenitat de l'abadia de Fontfroide, al sud de França.

Joan Massa, que juntament amb l'exrepresentant personal del copríncep episcopal Nemesi Marquès acabava de rebre la Creu Pro Ecclesia et Pontifice, una destacada distinció que atorga l'Església, ha estat, a més de secretari general dels serveis del Bisbat d'Urgell, professor de filosofia de diverses generacions d'andorrans. Entre ells, Isidre Bartumeu, que va fer una de les glosses del guardonat. També van parlar Pascal Escande, secretari general del copríncep francès, i el professor i filòsof Joan Mingorance. En el seu parlament, Joan Massa, que s'acaba de jubilar, va explicar que ara vol dedicar el seu temps principalment a la seva família i a

escriure, cosa que ja feia col·laborant en diverses publicacions.

Quant a la Rosa Mari Sorribes, va tenir el suport incondicional i la menció específica de l'excap de govern Marc Forné que, juntament amb la Noemí Rodríguez, van compartir amb la Rosa Mari Sorribes les primeres edicions de TV a la Fira d'Andorra la Vella (Telefira).

Van entregar els guardons el síndic general, Vicenç Mateu; la subsíndica, Mònica Bonell, i el ministre de Cultura, Albert Esteve, que va agrair la tasca de les 21 entitats que formen la plataforma d'Àgora Cultural, aquest any representada per l'Institut de Música del Comú d'Andorra la Vella. El seu director, David Sanz, va llegir el Manifest Cultural en què va demanar una major implicació del Ministeri de Cultura en l'àmbit que ens afecta a tots, i va deixar constància de la importància de la cultura i l'educació com a eines d'integració social i com a generadores de vincles tant a l'interior com a l'exterior del país. El desenvolupament educatiu i cultural és un dels recursos més importants per permetre un bon encaix del Principat d'Andorra en aquest món tan globalitzat que ens ha tocat viure. Aportacions que els guardonats han sabut fer amb rigor i honestat, cadascun des del seu àmbit particular i professional.

Vull destacar les diferents actuacions musicals en els interludis del lliurament dels premis. Els violoncel·listes Olga Palou i Lucas Guillem van interpretar l'«Allegro moderato» de la *Sonata per a 2 violoncels* de Luigi Boccherini (1743-1805). En el segon interludi va intervenir el grup Laminiband, amb Robert Marsal al piano, Sergi Vitorio a la guitarra, Fabià Villalba al baix i Agustí Compte a la guitarra acústica, i ens van oferir *Dans le port d'Amsterdam* de Jacques Brel i *Change the World* d'Eric Clapton. El violoncel·lista Marc Pons va interpretar el «Preludi-Fantasia» de la *Suite per a violoncel* del compositor català Gaspar Cassadó (1897-1966), un dels millors alumnes de Pau Casals a París i autor de nombroses transcripcions per a violoncel i piano, alhora que un violoncel·lista admirat sovint per Lluís Claret.

Enhorabona als distingits i als organitzadors. Voldria concloure repetint el que va dir Joan Massa en el seu parlament: «Àgora Cultural d'Andorra és l'àmbit de tots els àmbits».

Tres nous premis a la cultura andorrana

Text: Antoni Pol i Solé

El dimarts 5 de març, tres nous premis Àgora Cultural van ser reconeguts públicament per la societat andorrana, civil i institucional plegades, en el marc excepcional i únic de l'edifici del nou Consell General.

Rosa Mari Sorribes i Forcada, Joan Massa i Sarrado i Lluís Claret i Serra han estat les persones escollides per a l'any 2012, mereixedores de l'agraïment de la «gent» d'Andorra pels seus fets i la seva trajectòria.

Premis humils en la seva materialitat o continent—un full de paper de 180 grams i una peça de metall de bronze—, però grans en la seva immaterialitat o contingut.

Premis que a poc a poc van fent camí. Avui ja són 26 les personalitats a qui el nostre país ha volgut agrair la seva dedicació i aportació a la millora de la cultura del Principat d'Andorra.

Honorar qui ens ha fet l'honor de contribuir decididament en alguns aspectes destacats de la nostra cultura és, a més d'obligat, intel·ligent, perquè, de retruc, ens honora com a societat, perquè el seu honor es fa nostre. Com molt bé diuen els refranys, «Agrair és complir», «Qui recorda, agraeix», «Qui no agraeix, el diable serveix», «No honra la casa al senyor, sinó el senyor a la casa» i «De desagraïts, l'infern n'és ple».

A Rosa Mari Sorribes, considerada mereixedora del premi com a periodista, representativa de tots els qui van lluitar per la normalització dels mitjans de comunicació escrits i audiovisuals a la segona meitat del segle XX, i pel seu suport i treball en diverses associacions culturals. Va col·laborar a la revista *Claror* entre el 1973 i el 1975, va estar a la redacció del diari *Poble Andorrà* entre el 1974 i el 1977, a *Andorra 7* com a cap de redacció entre el 1979 i el 1989, va ser cap de redacció del setmanari *Informacions* entre el 1989 i el 1993, va col·laborar a *Informacions Diari* entre el 1991 i el 1993, al *Diari d'Andorra* des del 1991, i ha estat directora del setmanari *7 Dies* entre el 1994 i el final del seu exercici professional. El Cercle de les Arts i de les Lletres i l'Associació d'Escriptors del Principat d'Andorra han rebut l'aportació del seu voluntariat cultural. Més de trenta anys dedicats al deure d'informar, fent de la informació un dret.

A Joan Massa i Sarrado, considerat mereixedor del premi com a pensador de l'home, és a dir filòsof, i per exercir-ne el mestratge en tots els àmbits, l'educatiu, el polític i el cultural, fent pensar i aclarint foscors, diàriament, en aquestes terres pirinenques. El

Àlex Lliteras i Noemí Rodríguez

seu pas per l'administració general, l'escola secundària i l'administració del copríncep episcopal li han assegurat un profund coneixement de la realitat andorrana que l'ha dut a estimar el país, implicant-s'hi i compromentent-se amb ell, estudiant el seu passat, vivint-ne el dia a dia i imaginant-ne i construint-ne el futur. Ha col·laborat durant més de trenta anys en les publicacions periòdiques del país: *Andorra 7*, *Actual*, *Andorra Magazine*, *Informacions*, *La Revista d'Andorra* i *Diari d'Andorra*. Tant de bo poguéssim disposar ben aviat de la seva obra completa, avui dispersa en nombrosos escrits.

A Lluís Claret i Serra, considerat mereixedor del premi com a músic de brillant trajectòria i d'excel·lència interpretativa, que ha portat als més alts nivells de la cultura musical internacional el nom d'Andorra, el seu saber preuat i valors troncs de l'exercici cultural, i alhora ha sabut rebre'l, treballar-lo i transmetre'l. D'ençà les seves primeres audicions amb el mestre Josep Fontbernat i els concerts amb el seu germà Gerard Claret i amb Bartomeu Rebés en l'escenari de Casa Guillemó, ha baixat molta aigua pel Valira. Avui el món és el seu escenari.

Fa més 20 anys, el poeta i arquitecte Joan Margarit va escriure el poema «Lluís Claret: Tres suites»: «Crispada mà en les cordes, solitari / ocell de presa com damunt d'un clítoris, / plaer de l'arc fent entreobrir aquests llavis / de fosca veu de Bach. Penombra al límit / solemne de la fusta. Ell és pàl·lid, / de cabells grisos: sembla que somrigui / vora el resso lluent de vell armari / que fa que l'ombra de Casals s'inclini / aturant-se a escoltar el jove d'antany. / Sap que, just ara que no és ningú, / podria fer la seva millor música. / Llavors ell, el nou mestre, mira el públic / i estén la mà oferint l'aplaudiment / alhora a l'ombra i a la partitura».

Acompanyant-los, a més del públic, van ser mestres de cerimònia en el lliurament dels premis, en nom d'Àgora Cultural del Principat d'Andorra, és a dir, de tots: Àlex Lliteras,

Philippe Lavaill, David Sanz, Olga Palou, Lucas Guillem, Noemí Rodríguez, Marc Forné, Mònica Bonell, Cristina Sahuquillo, Robert Marsal, Sergi Vitorio, Fabià Villalba, Agustí Compte, Isidre Bartumeu, Pascal Escande, Joan Mingorance, Vicenç Mateu, Míriam Manubens, Joan Guinjoan, Joan Margarit, Albert Esteve i Marc Pons.

Dotze anys seguits de reconeixement públic del país a personalitats que, amb el seu fer i la seva trajectòria, han fet possible l'enriquiment i l'evolució de la cultura andorrana són encoratjadors i confirmen que la unió fa la força.

Philippe Lavaill, creador dels trofeus Àgora

Manuel Pallarès i Darsa

Vocació, afició

Orígens

El poble era petit, d'uns 2.500 habitants. El riu que baixava del massís del Port el partia en dos: a la part dreta, aigües avall, el poble vell, situat sobre un turó petri on els carrers fets de còdols de riu pujaven vers el cim, estrets, costeruts. Al capdamunt, un conjunt arquitectònic impressionant, amb l'església parroquial d'un gòtic majestuós molt ben conservat. A l'esquerra, el poble nou, el raval, més modern.

Ambdues parts les unien dos ponts: el de ferro sense pilones i el de pedra format per tres arcs gòtics magnífics: el més gran i antic donava entrada a la vila, i estava flanquejat per la Casa del Poble, dit de passada, reproduïda al Poble Espanyol de Barcelona.

Riba amunt hi havia un poble que tenia tres o quatre fàbriques de paper; només produïen cartolines que una empresa basca (Heraclio Fournier) convertia en baralles de cartes. Aquestes cartolines també es podien comprar a la papereria del poble, on jo les adquiria quan podia i que em servien per fer els primers dibuixos; en aquella època jo tenia 8 o 9 anys.

La paraula *dibuix* tenia per mi un significat inefable; emotiu de manera superlativa. Em trsbalsava.

El meu germà gran em regalà un llibre, *Tècnica de l'aquarel·la*, que encara conservo i del qual vaig aprendre moltes coses. Per mi fou durant molt de temps la Bíblia i, com en aquesta, hi havia coses que no entenia i que superaven les meves possibilitats mentals. Un dia el pare em digué: «Gastes més paper tu en un dia que jo en un any».

Aleshores usava el llapis plom, fins que vaig descobrir el llapis carbó; quina diferència! Va ser en aquest moment que l'ajuntament del poble em demanà que fes unes còpies per a una estàtua d'un àngel silent per a una fossa comuna al cementiri.

Passat un temps vaig abandonar l'afició, moment que coincidí amb el batxillerat a l'internat. Malgrat la inactivitat d'aquesta època, vaig fer els primers nus femenins, que els meus condeixebles em compraren. Vaig deixar aquesta activitat per por, eren els anys cinquanta... i jo mai havia vist una dona despullada!

El director de l'institut em demanà que fes una obra gegantina (7 x 4 metres, si no ho recordo malament); es tractava d'una taula periòdica dels elements molt detallada (àtoms, electrons, orbitaris, etc.) que fou premiada amb matrícula d'honor!

La desídia pictòrica es perllongà quasi totalment a la facultat de Medicina. Vaig adquirir els estris per a aquarel·lar en una botiga del carrer Petritxol, a Barcelona, però no vaig fer gairebé res, tret d'una pintura del monestir de Pedralbes i una altra de la plaça Catalunya, un fracàs!

Un cop establert a Andorra, i aprofitant una caixa de ceres gegantina de la casa Manley, vaig reprendre la vocació.

Per què aquesta dèria, aquesta afició per pintar? Intentaré explicar-ho.

De vegades allò que veig m'impacta per la seva bellesa. En una posta de sol, la conjunció de muntanyes, unes cobertes pel sol, d'altres per l'ombra en posició contigua, la gamma de verds que van d'un groc a un blau increïbles, els blaus profunds quasi negres amb, de vegades, pàtines violàcies, els grocs i taronges al fons que semblen sortir del marc, t'absorbeixen i et conviden a formar-ne part; les llums i els colors inimaginables em provoquen una sensació d'intemporalitat fugissera... i el que busco és capturar d'alguna manera tota aquesta bellesa que m'emociona, atrapar-la en el temps per tenir-la sempre disponible.

Sóc autodidacta, tot i que m'han ajudat molt els llibres de pintura que he anat adquirint amb els anys.

Gran part de la meua obra la feia de manera fugaç en els curts intervals de temps que tenia entre consulta i consulta.

Tinc obra dispersa per Andorra, Barcelona, Tarragona, Nova York, Terol, Madrid... allà on hi tinc família!

Algú em va dir un dia: «Escoltí'm!, per què no es dedica a pintar i deixa la medicina?».

Què em va voler dir?
Vocació o afició?

Materials

La pintura de ceres era força agraïda, encara que molt laboriosa; la trobava poc colorista, de contrastos poc marcats. Afortunadament, i per casualitat, vaig descobrir una marca molt tova que s'agafava sobre l'original i permetia uns colors més vius, i més endavant, hi afegia pintura acrílica i fins i tot a l'oli.

Suports

Després de les ja citades cartolines, vaig començar a usar cartrons de tota mena, alguns de comprats, però la majoria regalats per la impremta. Els millors eren els que servien de base als blocs de receptes mèdiques; eren petits i es pintaven ràpidament. Per la seva magnitud, tota la composició pictòrica es veia d'un sol cop d'ull: no calia retirar-se unes passes per veure'n l'efecte. Per a retrats, figures i interiors, emprava paper Canson, quasi sempre al pastel.

Temàtica

Els llocs que m'inspiraven eren variats: paisatges d'Andorra, de Barcelona, dels Pirineus, i sobretot de la Ribera d'Ebre. Algunes escapades a Sòria (magnífics panorames), Astúries, Castella, Andalusia i també Tarragona i el Matarranya (Franja de Ponent), entre d'altres.

Manel Pallarès, anarquista del color

Text: Antoni Pol i Solé

Dels paisatges més petits, els interiors, als més vastos i complexos, els exteriors, tots han passat pels ulls, pel cap, pel cor, per les mans i pels dits del doctor Pallarès.

Manel Pallarès i Darsa ha dedicat la seva vida a la medicina de capçalera o de família, a lluitar pels temes socials, a la seva família, i a treure l'artista que tots portem dins. És a dir, a conrear el món del coneixement inspirat, el que es persegueix i es guia per les emocions. Emocions sorgides de la contemplació de paisatges. Paisatges vistos a través de la llum. Llum descoberta a través de la seva desconstrucció o fragmentació a partir del color. De tota la gamma de colors possibles que la constitueixen. Manel Pallarès i Darsa és un pintor del color. Un color conduït a través de l'instrument de les ceres. Les ceres que permeten, barrejades, aconseguir mil i un colors. I els aconsegueix no explosivament sinó implòsivament. És a dir, oclusivament, per tancament cap a dins. Endins del quadre.

Però no és un impressionista. Ell és un anarquista. I no sols per la força implòsiva dels mil i un colors que utilitza, sinó per la llibertat com els utilitza. Els seus mil i un verds, els seus mil i un grocs, els seus mil i un blaus, els seus mil i un roses, els seus mil i un blancs, els seus mil i un vermells, els seus mil i un marrons, els seus mil i un violes, els seus mil i un grisos, els seus mil i un taronges, els seus mil i un negres... tots alhora, separats i barrejats.

El color defineix, perfila i fusiona la matèria. El color dona forma i volum. El color és el senyor i mestre en l'obra de Manel Pallarès i Darsa, un andorrà del massís del Port, de la comarca del Matarranya, vora el Baix Ebre.

Contemplant l'obra d'aquest artista ens adonem de les seves emocions sentides i de com l'autor n'ha sabut crear una manera de mirar i reflectir la realitat a partir del color i la seva múltiple i física descomposició. Gràcies a ella, la descomposició, intuïm el moviment en la seva obra, malgrat que es fixi en moments concrets. I amb ell, el moviment, l'artista hi incorpora el temps.

Una manera simple i efectiva de perpetuar les emocions en el temps, com a últim i meritori objectiu, que aconsegueix.

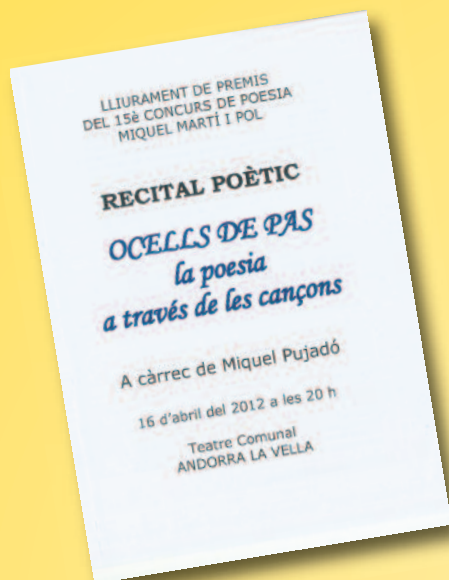
Com diu ell mateix en aquest número d'ÀGORA: «De vegades allò que veig m'impacta per la seva bellesa. En una posta de sol, la conjunció de muntanyes, unes cobertes pel sol, d'altres per l'ombra en posició contigua, la gamma de verds que van d'un groc a un blau increïbles, els blaus profunds quasi negres amb, de vegades, patines violàcies, els grocs i taronges al fons que semblen sortir del marc, t'absorbeixen i et conviden a formar-ne part; les llums i els colors inimaginables em provoquen una sensació d'intemporalitat fugissera... i el que busco és capturar d'alguna manera tota aquesta bellesa que m'emociona, atrapar-la en el temps per tenir-la sempre disponible.»

Devoció o afició?, es demana l'home, dubtant de l'artista. Debat estèril, l'home i l'artista han estat i són un de sol que, sortosament, ha deixat fer a l'un i a l'altre. L'home ha viscut i s'ha multiplicat, i l'artista s'ha emocionat i s'ha recreat. La creació viscuda per l'home i la creació materialitzada de l'artista perpetuaran en Manel Pallarès i Darsa més enllà de la seva presència física, deixant-nos en el seu lloc la seva excel·lent essència. A nosaltres ens correspon ara de descobrir-la i gaudir-ne.

Premis Miquel Martí i Pol de poesia 2012

Organitza:
Biblioteca Pública del Govern
15è Concurs de poesia
16 d'abril de 2012

Inés Sánchez

Premi categoria Poema

Moment

De tant en tant m'agraden els dies de pluja. Pàlids, com avui.
Des de casa, per la finestra, mirar el gris que tinc amunt,
i escoltar el bressol de l'aigua
que duu els sons avall el riu,
sobre un llit que també és llera.

Respiro

i sento que amb cada gota se'n va un moment.

El veig surant

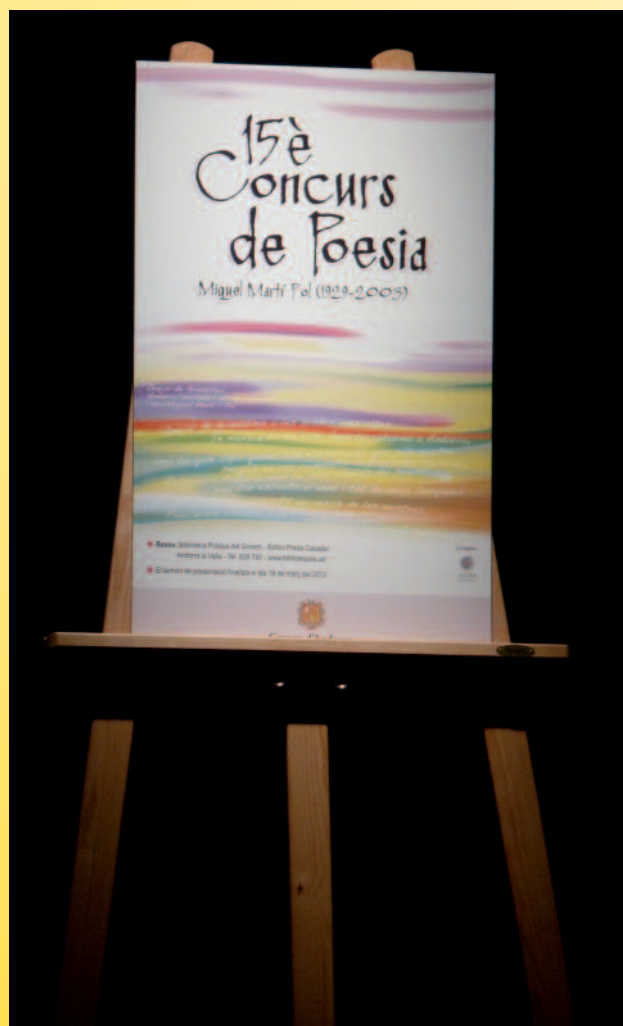
entre les ones

en sepulcral silenci,

acostant-se al remolí de sons de la ciutat que lluny espera.

Cristina Gavaldà i Agràs

Miquel Pujadó, al
recital poètic Ocells
de pas, la poesia a
través de les cançons

Rebeca Salcedo, Eva Arasa, Albert Esteve, Cristina Gavaldà, Teresa Bernadó, Alícia Valls, Robert Pastor, Inés Sánchez i Simó Duró

Accèssit categoria Poema

princesespunk.ad

donessalvatges.com (*)

Guerreres són les princeses,
quan a l'ànima fan cas,
quan l'amor en el que fan
les empeny en cada instant!
Només empunyen espases
quan les pors volen matar,
i lluiten amb les paraules,
quan la causa és un debat!
De perfeccionament susceptibles,
la dualitat donen per una,
la bellesa i la lletjor,
la malaltia i la cura!

En pau i sense jutjar-se,
aprofundint en valors,
ens expressen el que pensen
donant mil colors a tot!

* *salvatge = existència natural + integritat innata*

donafragments.ad (**)

Princesa guerrera sóc,
esgotada en el dolor,
lluny de tot i de tothom,
és dramàtic, més d'un dol!
No pertanyo a cap legió,
guerrejar ja no vull més,
ni amb bactèries, ni amb febleses,
ni amb històries dels demés!

***fragment = tros d'una cosa trencada*

donainterior.ad (***)

Reclosa en un castell,
amb absència de tropell
descansant de l'exterior,
per sortir amb desig de tot!
Amb les millors intencions,
amb agulla i un fil bo,
un moment sense frissor,
per cosir els fragments, si es pot!
M'ensinistro en algun art,
per sortir un poc diferent,
puc ser una princesa Zen?
o una artista renaixent!

****interior = part de la ment que hom no exterioritza*

donesexteriors.com (****)

Les princeses més guerreres,
semblants a mi crec que ho són
atapeïda cabellera, la jaqueta de cuir dur,
un tatuatge a una vorera, un somriure sempre el duc!
(****) *exterior = visible de fora estant*

In memoriam de les princeses de Rubén Darío:

«Las princesas primorosas
se parecen mucho a mi,
cortan lirios,
cortan rosas,
cortan astros,
son así.»

Teresa Bernadó i Planas

Premi categoria Recull

Ego

Com es nodreix aquesta pena?
Com viu en mi?
D'il·lusió desil·lusionada?
D'esperances desesperançades?
D'enganys que desenganyen?

No ho sé...
Ja m'ho diràs tu, ego,
Eel dia que et vulguis pronunciar

Rebeca Salcedo i Uclés recitant

I com espero tant?
L'espera no s'esgota?
L'espera cansa,
Pperò no remet
Tanco la porta sobre mi

La vida sense tu

Estàs en la teva absència
I sée que et tinc perquè et trobo absent
Això et fa present.
Et trobo a faltar
La teva presència en mi es resta cada dia
I em fa trista estar sense tu
No tornis de la teva absència
Perquè així, la teva empremta és més latent
I el meu buit més present

Rebeca Salcedo i Uclés

Simple

Com puc descriure aquest dolor tan simple?
Aquesta pau inquieta...
Aquesta soledat tan pura...
És aire que al respirar-se s'enfonsa fins a l'ànima
I que al treure'l, surt pels ulls.
Davant d'ells, un mar estancat
Uun plor contingut, que no vessa.
On està és el sol que necessito per escalfar la meva ànima?
Que torni aquí, per assecar aquesta pena que no em deixa veure'm.

Tambor

Cor de tambor
Aire de passeig
Passos de compàs
El cor com un tambor
L'aire en processó
Els passos al descompàs
El cor al ritme del tambor
L'aire en processó pel canal d'inhalació
Els passos descompassats

Cada dia

Cada dia és un inici nou,
Però tu no hi ets en cada dia,
Per això mai comença res.

Avui, hi ets tres hores
I al comiat, en falten vint-i-una per a la retrobada.
Aniré sumant-les cada dia.
Tranquil·la, sempre hi sóc —diu ell.
Hi ets, però no hi ets —dic jo.

Avui

Avui, em dóones motius, motius per entristir
Avui, tornen els dubtes, raons de pes
Torno a sentir que perdo el temps
Que aquesta inversió no tée sentit
Però no oblidó...
Recordo que aquí dins hi ha dos
Jo i el meu ego
I que aquest, no parará de torturar-me

M'espero en tu

Tinc molta espera
M'espero en el temps
M'espero en la paciència
M'espero en la pena
M'espero en tu

Accèsit categoria Recull

Haikús d'Engolasters

1. De verd feréstec,
dins del llac s'emmirallen,
els ulls, els arbres.
2. Em queda lluny
el mar de Barcelona
de tarda grisa.
3. Mirant el cel
que m'esclafa a la terra,
em faig petita.
4. Fa pampallugues,
l'estampa fugissera
de somnis d'aigua.
5. En full de plata,
tota nua, la pluja,
s'escriu ben fina.
6. Va ser un dia,
al llac d'Engolasters.
O potser dos.
7. Cristalls de gebre
un matí blanc d'hivern:
brillen com llàgrimes.
8. L'estiu és lluny,
petites formiguetes,
l'estiu no és.
9. Potser no torna
si m'hi giro d'esquena.
O no se'n va.
10. Ho guardo tot,
els records i els desitjos,
fins que són fum.
11. Amb la mirada
m'has dibuixat estries
sota la pell.
12. Vingui la neu
que emblanquina misèries
i ens torna nens.
13. El sol esquinça
els núvols que s'aprimen,
que no recorden.
14. Segons el mapa,
el lloc és el mateix
un any més tard.

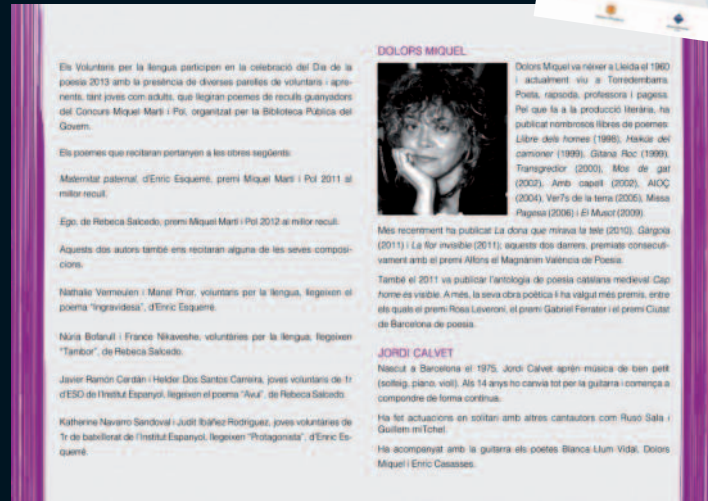
Dia de la Poesia

25 d'abril del 2013, al Comú d'Encamp

POESIA

Organitzen: Comú d'Encamp i
Ministeri de Cultura

Fotos: Comú d'Encamp

15.
I vist amb tu,
el món era més bell.
O m'ho semblava.

16.
Sempre de cara,
amb un blau primavera
a les parpelles.

17.
Paro l'orella,
atenta al fals silenci
d'un món en calma.

18.
Sols una gota.
Erosiu com el gel,
m'has esquerdat.

19.
Desposseïda,
mastego les paraules
que vaig callar.

20.
M'he quedat muda.
Si no veig els colors,
millor no dir-los.

21.
La llum s'escola.
Or líquid de capvespre,
la fi dels dies.

22.
Misteriosa,
quan submergeix l'enigma,
somriu la lluna.

23.
Els ulls menteixen:
Són els estels que giren
si jo m'aturo.

24.
Camí de casa,
m'arrosseguen els peus
a contracor.

25.
Miro enrere
amb un dubte de sal
sobre el futur.

26.
Sóc al principi,
on tot és l'esperança
dels verds més fràgils.

Eva Arasa i Altimira

Dia Mundial de la Poesia

AIOÇ (2004)

Vers del no dir re

Ben bé no sé pas poc què dir
i poso punt on hi va pont,
perquè no tinc pas res a dir
que tinc un tap enmig del front
i faig el vers per no dormir
que el vers s'assembla a la son.

Tinc tanta son que trobo el tinc
dur i molt fer i hi vaig clapant
cap al camí del sense cinc
que fou trobat tot badallant.
Caigué del seny com qui fa clinc
i busco el clinc amb mà i amb quant.

I trobo un clanc, un clonc i un clunc
i en vers envers qui no se sap
amb mots ben tots de res ben func
i on-als hi vaig-vaig-vaig de cap.
Com caic de cul sobre el rim punk
no sé si dormo o menjo rap.

Un rap de peix que put a mar,
vora un amar que put a peix
i ara ho rimaré tot amb far
que la erra sona amb llum i es creix
al cap que rar i car com bar
no sap que el dos a l'u és greix.

Ben bé no sé pas què he dit
i si ho sabés, «passo», diria.

Cançó de pujar a la Seu

Qui no fos com fos que siga
que se'n pugui dalt la Seu
amb un verd vestit d'ortiga
i que hi pugui amb un sol peu.

Si amb un peu no vol pujar-hi
pot pujar-hi a dues mans,
cap avall que pot pujar-hi,
cap amunt i els dits penjant.

Si els dits no li pengen gaire
o només en té un parell
que cridi de pressa l'aire
que ve d'Alguaire i és vell.

Si el vent veu que triga massa
que la llebra és a caçar
amb l'escopeta carbassa
cor dedins d'un canyissar,

que tregui la boira blanca
de dins del coll d'una gerra
que vindrà a l'eixarranca
lo peu llarg i la mà a terra.

Si la boira s'enteixina
a la vora d'un fruiter
que cridi una padrina
que ella sabrà què fer:

amb el timó o amb farigola
i amb el bec de dos pardals,
els cascalls i la cassola,
sang calenta i dos missals,

regalíssia i un bastó,
lo pinte de pua llarga,
xocolata i regaló
i un fanal de llum amarga.

Bodegó: Cuina nocturna amb vells i gallina

Dolça nit d'un vell setembre. El rellotge fa tic-tac.
A la cuina una gallina
dorm absorta dins d'un sac
i jo dormo
lirandina.

El rellotge dóna l'hora, repicant el vell metall.
La gallina escataïna
a la fosca del seu sac
cria el dia
lirandina.

Passes nues a rajola. Velles veus m'han despertat
d'aquest son que en mi dormia.
Jo m'aixeco del fossat
amb la ment
lirandina.

Ell l'agafa per les potes. La vella li estreny lo cap.
Ballen unes estisores.
Al primer cop han fallat
escatxigant les rajoles.
Lirandan.

Al segon cop de les fulles, li queda penjant mig cap.
I encara escataïna.
Creu que el dia ha arribat
al seu sac de mandarina.
Lirandina.

La vella apreta el tall. Cruix la vèrtebra com fulla
sota el peu d'un gran soldat.
La rajola sangoneja,
el camisó és ple de sang.
Lirandan.

Els calçotets són tots rojos. La gallina sense cap
mou les potes i camina.
No se sap morta. Què va!
Ella es creu que és de dia.
Lirandan.

Pels fogons passeja encara, amb el cap i l'ull sagnant
que la miren de l'aigüera,
on han anat a parar.
Ella es creu que encara és viva.
Lirandan.

Els dos vells ja s'entornen a dormir el son trencat.
Dolça nit d'un vell setembre.
El rellotge fa tic-tac
I no acaba de convèncer...

Si la padrina s'ha mort
que li canti una exèquia
i l'enterri dins d'un hort
a la vora d'una sèquia.

Que l'enterri i si no hi cap
perquè té el cabell tan negre,
que li talli tot lo cap
i lo foti dins lo Segre.

Que l'enterri i si no hi dintre
ni de front ni de costat,
que li talli tot lo ventre
i lo foti a Alpicat.

Que l'enterri i si no hi viu
que és l'hora de Gardeny
que li porti la perdiu
que li va fer perdre el seny.

Si de tant esperar es troba
un camí de cel minvant
i una arbreda sense roba
que la llum li va robant,

que l'enfili sense pressa
i que hi vagi narinan
per quan l'home del sac vessa
la ganyota d'un infant

per l'estrip de la jaqueta...
i faci com qui no hi veu
quan la lluna es fa l'estreta
sobre el turó de la Seu

Quan la lluna s'hi estiga
que se'n pugui de dalt de tot
amb un fosc vestit d'ortiga
i que hi pugui d'un sol boooooot!

LA FLOR INVISIBLE (2011)

El paradís

Si un home travessés el Paradís en un somni i li donessin una flor com a prova que hi havia estat i si en despertar trobés aquella flor a la seva mà... Llavors, què?

COLERIDGE

Vaig travessar el paradís en un somni i em van donar una flor.
La flor era allí quan em vaig despertar, a sobre els llençols. Era bellíssima.
L'hi vaig ensenyar a ma mare que vivia tancada al cor d'una carxofera, filant-se la seda dels ulls, treballant-la en uns meravellosos sudaris de mil colors.
He estat al paradís, mare -li vaig dir.
I ella es va treure de la butxaca una flor seca, igual, idèntica.
Vaig saber aleshores que no n'hi havia prou d'haver estat al paradís.

Ànima blanca

(Travessia nocturna cap a Hostalets d'Organyà que fem amb la meva àvia, quan ella era una xiqueta de 10 anys.)

Dins el barranc el riu brama, les roques semblen de vidre, la neu tot ho embolcalla, mans glaçades a les brides.
Al barranc, el temps demana amb veu fonda i invisible, només una vida humana per poder ser carn i lliure.
Només una vida humana.

Pels cingles de la meva ànima els records, parets estretes, la memòria que s'enlaira fins allí on la nit glaçada es fa etern obscur i èter.
Per aquesta vall d'absència, la vida hi passarà tota, amb plor viu o bé endolada, la vida hi passarà tota.

El cor cap al lloc em porta i el camí no em deixa perdre.
El record se'm fa llegenda, la llegenda romanç negre.
Allò que amaguen les branques m'ho xiuxiueja el riu Segre: «Ara ets una ànima blanca, encara t'han de concebre. Ara ets una ànima blanca».

Al barranc la neu s'encanta amb el llavi boig del gebre.
Una au nocturna demana un amor que mai el venci el sol de la matinada.
El camí se'm fa petjada suspesa entre dos silencis.
La vida és 'questa petjada suspesa entre dos silencis.

Per la quieta vall nocturna, d'aquell principi de segle, tornen, tornen cap a casa, sempre tornen, tornem sempre.
Amb la por a la mirada he de creuar aquesta aigua, des d'aquí a l'altra banda.
Però no hi ha pont que em dugui des d'aquí a l'altra banda.

Si la vida se m'esbalça, la que encara m'ha de néixer, i cau la bèstia, l'albarda, i s'estimba el jo i l'ésser!
Però té la pell tan blanca... i la mort no la vol prendre.
Guarda riures dins la sàrria i la mort no la vol prendre.

No sé on vaig ni a quina casa, les muntanyes són immenses, entre l'arbreda esqueixada nien esperits agrestes.
M'és un isard l'esperança; un voltor cec, tot desprendre's.
Mai ningú no m'hi ha de veure, a la casa que jo vaig, Mai ningú no m'hi ha de veure.

Una riba es mira l'altra com mira el somni, la vida.
Per 'quest gual travesso ara, vaig a guanyar la dormida.
L'au nocturna en una branca em mira, però no em mira.
Em va veure en l'altra vida com creuava el riu Segre, em va veure en l'altra vida.

La petjada humida calça els peus vells d'un vell silenci.
Vénen de lluny a trobar-me ombres fosques, el fosc regne de la natura no humana.
Lluny a l'horitzó: una casa i un estel petit i dèbil...

A quants no ens salva i salva, un estel petit i dèbil!

Així que m'hi apropava, els lladrucs fers, les cadenes; així que m'hi atansava, les alegries, les penes; els arbres, les roques nues, Els esculls dels pics feréstecs...

Hem deixat el temps enrere. Naveguem endins la terra, hem deixat el temps enrere.

Ella tan menuda i blanca, amb cabells, rossos i tendres, sembla molt, molt espantada, quan s'obre el portó i hi entre.
Vull entrar-hi, a dins, amb ella, però els gossos em retenen: «Tu no pots, ànima blanca, encara t'han de concebre. Tu no pots, ànima blanca».

VERGS DE LA TERRA (2004)

Polítics

Qui es rimena a la cuyna i no sap treure's la fenya ni la ronya: doncs sí'l renya, «polític de Catalunya.»

L'amor

L'amor és la malaltia més rara de tot lo món.
L'exmalalt que la tinia la busca per tot lo món.

Dels Regnes Sensitius

De les ocultes intencions del regne animal només podem intuir-ne vagament alguna cosa. El moviment és animal. La paràlisi és mineral. La respiració és vegetal. L'home té en ell tots tres regnes.

Els sospirs són aeris. Els crits volcànics. Els plors són fluvials. Els naixements oceànics. Les morts, són totes quatre coses i alguna cosa més.

Sense sexe no existim.

El sexe dels vegetals és acte espiritual. El sexe de les roques és acte abstracte.

El sexe dels oceans té abismes desconeguts per a l'home.

El sexe dels volcans és agressiu, esclatant, creatiu i destructor. En els volcans hi ha el sexe més apassionat de la natura. També el més tràgic.

Per sexe, els animals, sentim en el cos, la natura operant a través de nosaltres. També ho sentim per somni i per defalliment.

La mort no la podem pas sentir. És un estadi imaginat. (Inèdit)

La cremada de falles de Sant Joan d'Andorra la Vella

Text i fotos: Fallaires d'Andorra la Vella

Després de la recerca de l'argolla de Fontargent, 2013

Acte a Casa de la Vall. Foto: ANA/E.O.G.

Cremada de Falles, 2013

Trobada de fallaires del Pirineu, 2011

Cada 23 de juny a la nit, amb motiu de la revetlla de Sant Joan, els Fallaires fan giravoltar les seves falles al voltant de la foguera. La falla tradicional d'Andorra està formada per un tronc llarg, prim i recte, en una extremitat del qual s'enfilen requadres de pela de beç assecada. Actualment es fa amb un paper reciclat.

El primer document escrit del qual tenim constància que parli de falles a Andorra és de l'any 1905, quan el comte de Carlet va visitar Andorra per redactar el recull «Folklore andorrà», publicat al *Butlletí del Centre Excursionista de Catalunya* el 1907. Aquesta tradició va perdurar fins als anys 1950, quan la festa va caure en desús a causa del context econòmic del país.

L'any 1987, el Col·lectiu d'Activitats del Comú d'Andorra la Vella va recuperar la tradició de les Falles i l'any 1991 es creà la Comissió Focs de Sant Joan, amb l'objectiu de reafirmar-ne la recuperació i la difusió.

L'any 1992, la Comissió va demanar un Sant Joan festiu per a tot el Principat, i ho va fer lliurant al Govern d'Andorra 1.145 signatures de suport. Únicament es va aconseguir que fos dia festiu a la parròquia d'Andorra la Vella, i per voluntat del mateix Comú.

Durant els anys noranta, les falles es van expandir a la resta de parròquies: primer a Canillo, Ordino, la Massana i Encamp (1993) i després a Sant Julià i Escaldes-Engordany (1997).

L'any 2005 es decideix crear la cremada de falles per als menors de 16 anys, substituint el foc per boles de llums de colors.

L'any 2007, el Departament de Cultura del Govern d'Andorra va establir contactes amb els representants dels fallaires del Pallars per iniciar un projecte conjunt per declarar les Falles del Pirineu patrimoni immaterial de la UNESCO. El primer pas d'aquest procés era que el Govern d'Andorra inclogués aquesta festa al Catàleg del patrimoni cultural immaterial del Principat, una declaració que va tenir lloc l'any 2010. El següent requisit era que el Govern d'Andorra ratifiqués la Convenció per a la salvaguarda del patrimoni immaterial de l'any 2003, cosa que el Consell General va acordar el 13 de juny de 2013. Un cop fet aquest tràmit, la cremada de falles d'Andorra la Vella té les portes obertes per estudiar la possibilitat de formular un projecte de candidatura per a la inscripció de les Festes del foc del solstici d'estiu als Pirineus a la Llista representativa del patrimoni cultural immaterial de la UNESCO, conjuntament amb la resta de fallaires pirinencs. La primera

reunió per decidir l'inici d'aquest procediment va tenir lloc el 12 de juny.

Mentrestant, el col·lectiu de fallaires d'Andorra la Vella creen l'Associació Fallaires d'Andorra la Vella, registrada el 14 de gener de 2013 i que té per objectius protegir i difondre la tradició de les falles de Sant Joan d'Andorra la Vella, aprofitant els seus trets diferencials.

L'associació permetrà, sobretot, aconseguir una autonomia per arribar a un finançament propi i, d'aquesta manera, obtenir els elements més essencials per mantenir aquesta tradició, com poden ser la promoció, el material necessari per a l'elaboració de les falles i, sobretot, tots els elements de seguretat que requereix la festa. També permetrà assegurar el relleu generacional potenciant la presència dels fallaires infantils.

Volem mantenir aquesta tradició i la seva singularitat fent conèixer què són les falles i continuant cremant-les dins el Centre Històric d'Andorra la Vella, i tot això dins un estudi de recerca històric global que acabarà amb la producció d'un documental fílmic en què intentarem recuperar una part de la memòria històrica andorrana. Ja hem fet algunes entrevistes a antics fallaires i ho continuarem fent.

Per aquest motiu hem decidit reconèixer la tasca de diverses persones vinculades amb la recuperació d'aquesta tradició. Enguany, aquest acte va ser dedicat a Pere Canturri Montanya per la seva implicació a l'hora d'incentivar un grup de joves a fer rodar unes boles de foc com ell ho havia fet de jove. Aquest reconeixement va tenir lloc el 23 de juny, a la porta de la Casa de la Vall.

Un altre projecte que volem engegar és l'organització de la 6a Trobada de Fallaires del Pirineu durant la primavera del 2014, el fil conductor de la qual serà fer-nos conèixer amb els nostres veïns fallaires pirinencs. Volem que hi participin diverses entitats que representen les festes que ja han esdevingut patrimoni immaterial de la UNESCO, perquè ens expliquin les singularitats pròpies de cada festa i el seu entorn i com s'arriba al reconeixement internacional d'una celebració. Estem parlant d'entitats com els Castellers de Valls, ciutat agermanada amb Andorra la Vella, o els representants de la Patum de Berga, que també han aconseguit inscriure la seva festa com a Patrimoni de la Humanitat de la UNESCO. D'aquesta manera, podrem valorar les possibilitats de les Falles del Pirineu d'arribar a ser proclamades Patrimoni de la Humanitat.

L'orgue de la Massana, el violí, el violoncel i la veu, al concert de la Immaculada en memòria de Mozart

8 de desembre de 2012

Text i fotos: **Teresa Ventura i Guasch**
Vicepresidenta dels Amics de Mozart del Principat d'Andorra.
amicsdemozart@andorra.ad

Guillem Fortó,
Guillem Fiñana, i
Mn. Jordi Miquel
a l'orgue, i al seu
darrere, Rosa
Garrallà

La soprano Rosa Garrallà al costat de l'orgue

Guillem Fortó a l'orgue, Guillem Fiñana, violí, i Jordi Abelda, violoncel

Mossèn Jordi Miquel a l'orgue i Guillem Fiñana al registre

foto primer pla de Guillem Fiñana (violí) i a l'orgue Guillem Fortó al fons Jordi Abelda, violoncel·lista concert

L'església de Sant Iscle i Santa Victòria va acollir dissabte, dia de la Immaculada, el tradicional concert en memòria de Mozart, un concert que organitza cada una de les Associacions d'Amics de Mozart d'arreu del món i que a la Massana va comptar amb la presència de la consellera de Cultura del Comú i el públic habitual d'aquesta diada.

L'entitat Amics de Mozart del Principat d'Andorra, nascuda l'any 2009, ja havia fet coincidir el concert de l'any passat amb la festivitat de la Immaculada perquè tres dies després és l'aniversari de la mort d'Amadeus Mozart, el 5 de desembre de l'any 1791, ara fa 221 anys.

Mozart havia compost, entre altres obres, moltes peces de música sacra, per això el programa es va iniciar amb l'*Ave Verum* (KV 618), un motet interpretat amb una gran perfecció per la soprano Rosa Garrallà, que va obrir el concert amb l'acompanyament de l'orgue.

La segona intervenció va anar a càrrec de Guillem Fortó, estudiant de 7è curs de piano, que té un gran domini de l'orgue i va interpretar amb èxit la *Sonata núm. 11 en re major*, KV 331, composta per Wolfgang Amadeus Mozart.

En tercer lloc, un trio format per Guillem Fiñana (violí), Jordi Albelda (violoncel) i el mateix Guillem Fortó a l'orgue van interpretar una peça d'un autor contemporani, Peter Martin, una intervenció que va captivar el públic assistent.

Finalment, mossèn Jordi Miquel Benavent, organista titular de la parròquia de la Massana, va interpretar la *Sonata núm. 6*,

una de les més difícils sonates mozartianes. El van acompanyar en els registres els dos Guillems, que van donar total suport a una bona interpretació dels tres moviments, l'*Allegro inicial*, el *Rondeau i polonesa*, i el *Tema final*.

Tanmateix s'ha de dir que el fet de coincidir amb un avançament de les nades per part de les altres parròquies, i fins i tot de la mateixa Escola de Música de la Massana, possiblement ha dividit les assistències respectives, ja que tant a Ordino com a Andorra la Vella a la tarda hi havia altres concerts, i ATV, que l'any passat ens va dedicar un espai, aquest any no ho ha pogut fer per un excés de reportatges musicals coincidents en una mateixa jornada festiva.

En nom dels Amics de Mozart volem agrair la difusió prèvia del nostre concert a la premsa escrita del país (*Diari d'Andorra i Bon Dia*) i també a la Societat Andorrana de Ciències, que a través d'Àgora Cultural va col·laborar en la difusió del programa del nostre concert. Els Amics de Mozart es van integrar en aquesta plataforma cultural l'any 2010.

També cal agrair la difusió per part de l'Agenda.ad Flaix Informatiu del Govern, que alhora vam enviar a l'entitat homònima de Catalunya, amb qui mantenim una perfecta intercomunicació. Aquest any ells han celebrat el memorial de Mozart amb una missa i un concert, el dia 4 de desembre, amb la participació de la Capella de Música de l'Oratori de Sant Felip Neri de la capital catalana, a la qual no hem pogut assistir per qüestions de pressupost.

Una trobada imaginària entre Bach i Haendel va tancar la VI Setmana Cultural de l'Institut de Música d'Andorra la Vella

Text: Teresa Ventura i Guasch
Fotos: Institut de Música

Espectacle de La Flauta Màgica de Mozart, amb titelles.

"Un ballo in maschera", taller de dansa i música barroca

La introducció prèvia a la Setmana Cultural de l'Institut de Música es va iniciar amb una conferència concert amb el títol «Verdi, 200 anys». El professor Mario Raviola ens va acostar a la vida de Giuseppe Verdi (1813-1901), un dels compositors més importants del segle XIX, basant-se en apunts biogràfics i musicals, amb la corresponent audició complementària a l'activitat. Giuseppe Verdi és autor d'òperes tan diverses com *Nabucco*, d'inspiració bíblica, *Aida* i *Don Carlos*, a més de *Macbeth*, basada en l'obra homònima de William Shakespeare. Són destacables les peces sacres, l'*Ave Maria* i l'*Stabat Mater*, i un *Te Deum* que va compondre cap al final de la seva vida. Va ser el fundador de la Residència dels Músics a Milà, on posteriorment es va construir el seu panteó, un lloc de referència per als melòmans d'arreu.

La jornada següent ja ens va encaminar cap a l'anomenat «Passeig pel segle XVIII», subtítol que donava nom a les jornades. Entre altres vam poder gaudir d'un taller a càrrec de Josep Gendra (coach), germà del músic Jordi Gendra, que, amb el títol «Regulació emocional amb música» ens va donar les bases per poder comprendre i identificar les emocions bàsiques, mitjançant exercicis personals i amb l'acompanyament de la música. L'objectiu era ajudar-nos a potenciar l'actitud positiva del nostre estat anímic.

«El Rèquiem de Mozart, l'obra inacabada» va centrar la conferència audició que ens va presentar el músic i compositor Toni Gibert, que ja havia participat en l'anterior edició de les jornades musicals. Com tots sabem, Wolfgang Amadeus Mozart (1756-1791) no va poder acabar el seu Rèquiem, tot i que va deixar pautades les línies mestres d'aquesta gran obra, i la va acabar un deixeble seu, Franz Xaver Süssmayr (1766-1803), autor que va compondre completament el «Sanctus». El Rèquiem de Mozart ha estat interpretat diverses vegades pel Cor dels Petits Cantors d'Andorra amb notable èxit, una d'elles a l'Auditori

Nacional d'Ordino, i sembla que tenen una nova proposta.

Una conferència i una masterclass a càrrec de la pianista Isabel Fèlix, aquesta vegada a l'Aula Bach, situada a la 5a planta de l'edifici cultural La Llacuna, va tractar sobre «El pianoforte», un instrument antecessor del piano actual. La seva intensitat sonora, potser més propera al clavicèmbal, destaca perquè depèn totalment de la diferent pressió a l'hora de prémer les tecles. El pianoforte cal situar-lo l'any 1720 i sembla que el seu origen estaria a l'entorn del constructor Bartolomeo Cristofori (1655-1731). En la història del pianoforte s'inclou la intervenció posterior d'Amadeus Mozart, que va suggerir al constructor italià Stein la fabricació d'aquest nou instrument que permetia tocar alhora *piano* i *fort*.

Finalment, es va tancar la sisena edició de la Setmana Cultural de l'Institut de Música amb la col·laboració de l'Aula de Teatre d'Andorra la Vella, que va escenificar una adaptació de l'obra teatral alemanya *Mögliche Begegnung der Herren Bach und Händel*. L'acció se situa a mitjan 1747 i és una comèdia en tres actes. Aquesta obra, del guionista Paul Barz, un escriptor que va col·laborar com a free-lance en diversos mitjans de comunicació (*Weld ann Sonntag*, *The Hamburg Evening Journal*, *The best German news paper*), va ser adaptada al català per Feliu Formosa amb el nom de *Sopar a Quatre Mans*, que és el títol de l'última activitat programada. La peça, amb només tres personatges, permet imaginar i recrear una possible conversa entre els dos grans compositors del barroc: Johann Sebastian Bach (1685-1750) i George Friedrich Haendel (1685-1759), nascuts el mateix any però en països diferents i que molt possiblement no es coneixien.

L'Institut de Música ha tingut l'encert d'apropar-nos aquesta interessant proposta musical i de lectura dramatitzada, que ha estat com el segell d'or d'una setmana cultural oberta que han pogut compartir els alumnes amb els pares i els professors.

Diada de Sant Jordi 2013

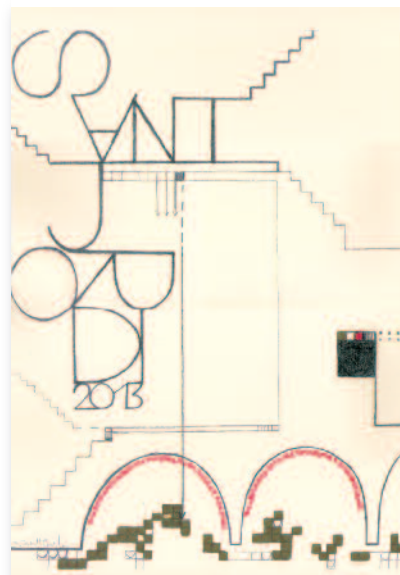
Mònica Lusilla, Teresa Cabanas, l'artista Judith Gaset Flinch, Àlvar de Araujo, David Sanz i Míriam Manubens a la parada d'Agora Cultural

Les autoritats del Comú d'Andorra la Vella visitant la parada d'Agora Cultural

Visita del ministre de Cultura a la parada

Actuació de la Coral de la Casa Pairal d'Andorra la Vella

Actuació d'alumnes de l'Institut de Música a la plaça del Poble, Sant Jordi 2013

Programa

Judith Avilés (piano): Vals vienès

Alba Coto (piano): Bagpipe Bartok

Guillem Fiñana i Andreu Falcó (violins): Concert per a dos violins en la m. Allegro Vivaldi

Grup de saxos: Toni Duró, Lluç Tarruell, Judith Estrada, Martí Torregrosa, Rita Ibrahim i Toni Fernández. Dir: Efrém Roca
The Pink Panther H. Mancini
Welcome Dance. K. Street
Somebody that I used know

Grup de vent: Perancha Domingo, Lara Tena, Gloria Babot, Eloi Pérez, la Robert i Rita Ibrahim. Dir: Jordi Gendra

Dos nocturns de Mozart
Luci Care
Se lontan ben mio

Àlex Alcon (piano): Le petit cavalier Schumann
Carolina Lacuesta (piano): Marxa C.P.E. Bach
Emma Juan i Alba Coto (piano a 4 mans): Menuet L.V. Beethoven

Presentació de la revista Àgora Cultural núm. 21

25 de febrer del 2013

Concert de violoncel i guitarra a càrrec de Lucas Guillem i Laia Montestruc

La revista ÀGORA CULTURAL núm. 21, dedicada als premis Àgora 2012 Elidà Amigó i Montanya, Anna Matschke i Antoni Morell, es va presentar al Centre Cultural La Llacuna.

Albert Esteve, ministre de Cultura; David Sanz, director de l'Institut de Música del Comú d'Andorra la Vella, secretariat Àgora Cultural 2012-2013, i Rosa Ferrer, cònsol major d'Andorra la Vella

Publicacions de les entitats

Centre Cultural La Llacuna
C/ Mossèn Cinto Verdaguer 4
AD500 ANDORRA LA VELLA
cineclubdelesvalls@andorra.ad

A LES 21.30 H
AL TEATRE COMUNAL
D'ANDORRA LA VELLA

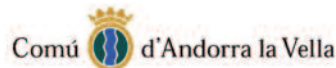
PROGRAMA

ABRIL-JUNY 2014

Projeccions en V.O. subt.

		
<p>2 d'abril <i>Elle s'appelle Sabine</i> Sandrine Bonnaire França, 2007</p>		<p>9 d'abril <i>Tokyo kazoku</i> Yôji Yamada Japó, 2013</p>
		
<p>14 de maig <i>La herida</i> Fernando Franco Espanya, 2013</p>	<p>21 de maig <i>The grandmaster</i> Wong Kar-Wai Xina, 2013</p>	<p>28 de maig <i>La por</i> Jordi Cadena Espanya, 2013</p>
		
<p>11 de juny <i>Frances Ha</i> Noah Baumbach Estats-Units, 2012</p>		<p>18 de juny <i>Alabama Monroe</i> Felix Van Groeningen Bèlgica, 2012</p>

Amb el suport de:

Gener

Presentacions literàries, al llarg de l'any (CCC)
 Sessió de cineclub, els dimecres (CCVA)
 Concerts, sessions musicals i conferències, al llarg de l'any (IMCAV)
 Sessió musical a càrrec d'alumnes de l'Institut de Música amb la participació de l'Escola de Música de les Valls del Nord i l'Escola de Música d'Escaldes-Engordany, dies 14 i 15 (IMCAV)

Concert de Sant Sebastià a la Seu d'Urgell (OA)

Inici del 30è Cicle de conferències de divulgació científica 2014, mensual (SAC)

Concert d'hivern pel 258è aniversari del naixement de Mozart a El Cedre, amb els Petits Cantors Laureadians, la Coral Llar de Lòria, i la coral SAAS qui canta? (AAMPA)

Febrer

Lliurament de premis del concurs de pessebres (CCC)

Sessió de cineclub, els dimecres (CCVA)

VII Setmana Cultural de l'Institut de Música del Comú d'Andorra la Vella. Dies 17, 18, 19 i 20 (IMCAV)

Actuacions musicals al llarg de l'any (ASMA)

Març

Sessió de cineclub, els dimecres (CCVA)

Concert de la Constitució, junt amb Coral Casamanya, SAAS qui canta? i Coral Rocafort (OA)

Joves Voluntaris per la llengua (CCC)

Sessions musicals a càrrec d'alumnes de l'Institut de Música, dies 19 i 20 (IMCAV)

Abril

Presentació del Recull de conferències 2010-2011 i 5ns Debats de recerca, dia 1 (SAC)

Sessió de cineclub, els dimecres (CCVA)

La Massana Còmic 18a edició, dies 4, 5 i 6 (L'ARCA)

Concert dels grups de vent i saxos de l'Institut de Música d'Andorra la Vella amb la Big Band de l'Escola Municipal de Música de la Seu d'Urgell, dia 5

Concert de primavera (OA)

Presentació de la revista ÀGORA CULTURAL núm. 22, 23 i 24 (ÀGORA CULTURAL)

Presentació del llibre de Sant Jordi (CCC)

Celebració de la Diada de Sant Jordi, dia 23 (ÀGORA CULTURAL)

Interludi musical a la glorieta de la plaça del Poble per alumnes de l'Institut de Música, dia 23 (IMCAV)

Sortides naturalistes al llarg de l'any (ADN)
 Sessions musicals a càrrec d'alumnes de l'Institut de Música, dies 7 i 10 (IMCAV)

Maig

Andorra Sax Fest, del 6 al 10 (IMCAV)

Dia de la Cultura i lliurament de premis Àgora Cultural 2013 (ÀGORA CULTURAL)

Concert Dia de la Diversitat Cultural (OA)

Sessió de cineclub, els dimecres (CCVA)

XXXXV Jocs Florals Juvenils i XXXIII Jocs Florals Infantils (CALL)

Sessions musicals a càrrec d'alumnes de l'Institut de Música, dies 12 i 14 (IMCAV)

VIII Trobada «Música a les Mans». Jornades pedagògiques i concert a càrrec d'alumnes de diverses escoles musicals de Catalunya i l'Institut de Música. Hi participa un grup instrumental de l'Institut de Música. A Olot, dia 10 (IMCAV)

Audicions Sensibilització i Tallers Musicals, per alumnes de l'Institut de Música, dia 27 (IMCAV)

Juny

Recerca de l'argolla de Fontargent a la vall d'Incles per a l'elecció del fallaire major (AFAV)

Presentació de la revista ÀGORA CULTURAL núm. 25/26 (ÀGORA CULTURAL)

Concert de fi de curs de l'Institut de Música. Auditori del Centre de Congressos d'Andorra la Vella, dia 19 (IMCAV)

Dia de la Música (ASMA)

Flama del Canigó i cremada de falles de Sant Joan, dia 23 (CCC) (AFAV)

Concert dels guanyadors del Premi Carles Sabater (CCC)

Presentació del llibre de les XVIII Jornades (SAC)

Trobada de fallaires dels Pirineus, a Les, a la Vall d'Aran, dies 28 i 29 (AFAV)

Juliol

Curs de fauna salvatge (ADN)

7es Colònies Musicals del Principat d'Andorra (M)

Presentació del llibre 25a i 26a Diada Andorrana a la UCE de Prada de Conflent (SAC)

Agost

Observació de fauna (ADN)

XV Cicle Internacional d'Orgue del Principat d'Andorra (FAOVA)

27a Diada Andorrana a la UCE de Prada de Conflent, dia 23, a Prada (SAC)

Concert dels guanyadors del Premi Carles Sabater (CCC)

Setembre

La Quinta Forca, programa de ràdio a RNA, els dimecres a 2/4 de 7 (CCC)

XXXI Universitat d'Estiu (Govern)

Sessió de cineclub, els dimecres (CCVA)

Octubre

Lliga de scrable (CCC)

Sessió de cineclub, els dimecres (CCVA)

Berenars literaris (CCC)

11es Trobades Culturals Pirinenques, a Esterrí d'Àneu, dia 25 (SAC)

Concert de l'Orfeó Andorrà a l'església de Sant Esteve (OA)

Sessions musicals a càrrec d'alumnes de l'Institut de Música (IMCAV)

Jornades de cuina catalana (CCC)

Novembre

Premi Arts Andorra (CALL)

Berenars literaris (CCC)

Sessió de cineclub, els dimecres (CCVA)

8ns Debats de Recerca (SAC)

XXXVI Nit Literària Andorrana (CALL)

Convocatòria bases Premi Carles Sabater (CCC)

Concert de Santa Cecília (OA)

XX Jornades de la SAC (SAC)

Concert tradicional de Santa Cecília a l'Auditori Nacional. JONCA, Orquestra de l'Institut de Música (IMCAV)

Sessions musicals a càrrec d'alumnes de l'Institut de Música (IMCAV)

Desembre

Actuació a la Fira de Santa Llúcia, alumnes de l'Institut de Música (IMCAV)

XVII Mínimostra de cinema català (CCC)

Sessió de cineclub, els dimecres (CCVA)

Bases concurs popular de pessebres (CCC)

Sessions musicals a càrrec d'alumnes de l'Institut de Música (IMCAV)

Concert de Nadal (OA)

ASMA Rock 2.0 (ASMA)

Jornades Joves Pianistes d'Andorra (M)

Festival de Nadal «Art de Nadal» de les escoles artístiques del Comú d'Andorra la Vella (Institut de Música, Escola d'Art i Aula de Teatre i Dansa) (IMCAV)

INSTITUT DE MÚSICA DEL COMÚ D'ANDORRA LA VELLA (IMCAV)
 ASSOCIACIÓ ANDORRANA DEL CÒMIC, L'ANIMACIÓ I LA IL·LUSTRACIÓ (L'ARCA)
 ASSOCIACIÓ DE METEOROLOGIA D'ANDORRA I CIÈNCIES DE L'ATMOSFERA (AMACA)
 ASSOCIACIÓ DE MÚSICS D'ANDORRA (ASMA)
 ASSOCIACIÓ D'EScriptors DEL PRINCIPAT D'ANDORRA (AEPA)
 ASSOCIACIÓ FALLAIRES D'ANDORRA LA VELLA (AFAV)
 ASSOCIACIÓ GRUP DE CREACIÓ-LA XARRANCA (LX)
 ASSOCIACIÓ MUSICAL I D'AMICS DE MOZART (AMAM)
 ASSOCIACIÓ PER LA DEFENSA DE LA NATURA (ADN)
 ASSOCIACIÓ SOCIOCULTURAL AVERROES (ASCA)
 CENTRE DE LA CULTURA CATALANA (CCC)
 CERCLE DE LES ARTS I DE LES LLETRES (CALL)
 CINECLUB DE LES VALLS (CCV)
 ESBART SANTA ANNA (ESA)
 FEDERACIÓ ANDORRANA DE FOTOGRAFIA (FAF)
 FUNDACIÓ AMICS DELS ORGUES DE LES VALLS D'ANDORRA (AOVA)
 GRUP D'AMICS DE LES MATEMÀTIQUES D'ANDORRA (GAMMA)
 MUSICÀLIA (M)
 ORFEÓ ANDORRÀ (OA)
 PROMODANSA (PD)
 SOCIETAT ANDORRANA DE CIÈNCIES (SAC)
 VELLES CASES ANDORRANES (VCA)

Portada: Premis Àgora Cultural 2012 sobre la litografia de Sant Jordi 2013, obra de Gaset-Flinch, i fotografies d'Eduard Comellas, Joan Casal i Vall i família de Joan Massa i família de Lluís Claret.

Contraportada: Camarella tradicional segons fotografia de Maurice Vincent; caramelles tradicionals segons fotografia de Fundació Valentí Claverol; Agustí Marfany dirigint la Coral de Sant Julià, fotografia de Montserrat Marfany, i Mn. Enric Marfany i Bons i Mn. Enric Marfany i Gosset, fotografia d'Enric Bartumeu.

Agraïments a:

Fundació Valentí Claverol, Eva Julián, Daniel Areny, Joan Graell, Òscar Sánchez Cazorla, els responsables de les corals, família Álvarez Marfany, Maria Teresa Cairat, Enric Bartumeu, família Sau Marfany, Francesc Nolla rector de la parròquia del Sant Àngel Custodi de Barcelona a Hostafrancs, Arnau González-Vilalta, Benigne Marqués, Joan Benavent, Lluís Obiols, Bisbat d'Urgell, Arxiu Comarcal de l'Alt Urgell, Abadia de Montserrat, Diputació de Girona, Simó Duró, Àlex Lliteras, Olga Palou, Lucas Guillem, Marc Forné, Noemí Rodríguez, Robert Marsal, Agustí Compte, Sergi Victorio i Fàbia Villalba, Isidre Bartumeu, Pascal Escande, Joan Mingorance, Xavier Rebés, Joan Guinjoan, Joan Margarit, Marc Pons, Philippe Lavail, Elisenda Vives, Gaset-Flinch, Alfons Codina, Dolors Miquel, Manuel Pallarès, Fano Pallarès, Llibreria la Puça, Biblioteca d'Encamp, Biblioteca Pública, Biblioteca Nacional, Govern d'Andorra i Consell General.

Fotografies de:

Fundació Valentí Claverol, arxiu Daniel Areny, Maurice Vicent, Lluís Obiols, M. Lluïsa Perearnau, Miquel Planella, les respectives corals, Enric Esteve, Enric Bartumeu, Montserrat Marfany, arxiu família Cairat, Eduard Comellas, Nando Galindo, Tati Masià, arxiu família Massa Miñambres, arxiu Lluís Claret, David Sanz, Agència de Notícies Andorrana, Teresa Ventura, Cercle de les Arts i de les Lletres, AMB, APS.

Aquesta publicació resta oberta a tots els suggeriments i col·laboracions (mitjançant opinions, articles o d'altres formes) de tots els seus lectors. Actua com a consell de redacció de la revista Àgora, Àgora Cultural. Podeu enviar els vostres escrits degudament signats a la seu social de l'entitat, per correu: Centre cultural la Llacuna, carrer Mossèn Cinto Verdaguer, 4. AD500 - Andorra la Vella sac@andorra.ad

© Àgora Cultural
 © dels seus autors els escrits, dissenys, imatges i fotografies

Consell de redacció: Àgora Cultural
 Secretariat 2011: Institut de Música del Comú d'Andorra la Vella
 Coordinació: Societat Andorrana de Ciències
 Disseny i maquetació: Ara Disseny® (ADEMG)
 Impressió: Gráficas Fornesa

DL: AND.714-2003

RELACIÓ DE PREMIS ÀGORA CULTURAL

Premis Àgora Cultural 2001

Cebrià Baraut i Obiols

Premis Àgora Cultural 2002

Sergi Mas i Balaguer / Maria Canalis i Minguell

Premis Àgora Cultural 2003

Josep Alsina i Martí

Premis Àgora Cultural 2004

Joan Rosanas i Moratona / Jaume Puig i Duró

Premis Àgora Cultural 2005

Gerard Claret i Serra / Dolors Bellera i Piera

Premis Àgora Cultural 2006

Fèlix Peig i Ballart / M. Rosa Fernández i Mont

Premis Àgora Cultural 2007

Òscar Ribas i Reig / Germans Casal i Vall

Premis Àgora Cultural 2008

Bonaventura Adellach i Baró / Paquita Mandicó i

Riberaygua (Mme. Martí) / Ramon Rossell i Serra

Premis Àgora Cultural 2009

Francesc Galobardes i Carbonell / Natàlia Solà i

Salvà / Ensenyants membres de la Sagrada Família

d'Urgell a Andorra

Premis Àgora Cultural 2010

Daniel Areny i Rossell / Pere Canturri i Montanya

Premis Àgora Cultural 2011

Elidà Amigó i Montanya / Ann Matschke / Antoni

Morell

Premis Àgora Cultural 2012

Rosa Mari Sorribes i Forcada / Joan Massa i

Sarrado / Lluís Claret i Serra

RELACIÓ D'HOMENATJATS PER ÀGORA CULTURAL

2001 Manel Pons i Torres i Eduard Molné i Armengol en representació dels que van fer possible el Centre Moral i Recreatiu d'Andorra la Vella (1905- 1992)

2004 Montserrat Palau i Martí, escriptora (1916-2004)

2005 Carme Mas i Alfonso, pintora (1935-2004)

2005 Miquel Porter i Moix, cineasta, activista i intel·lectual (1930-2004)

2005-Esteve Albert i Corp, escriptor i activista cultural (1914-1995)

2006 Rossend Marsol i Clua, (a) Sícoris, periodista i escriptor (1922-2006)

2006 Bartomeu Rebés i Duran, editor, fotògraf i i mecenes cultural (1910-1997)

2006 Bonaventura Armengol i Julià,(a) mestre l'orelleta, polític (1898-1991)

2007 Lúdia Armengol i Vila, historiadora i pedagoga (1948-1991)

2007 Manuel Mas i Ribó, advocat, polític i escriptor (1945-2001)

2008 Josep Viladomat i Massanas, escultor (1899-1989)

2009 Joan Roure i Jané, músic i compositor (1921-1990)

2011 Josep Fontbernat i Verdaguer, músic, polític i escriptor (1897-1977)

2012 Manuel Anglada i Ferran, professor de català, estudiós i escriptor (1918-1998)

AGORA
CULTURAL

